

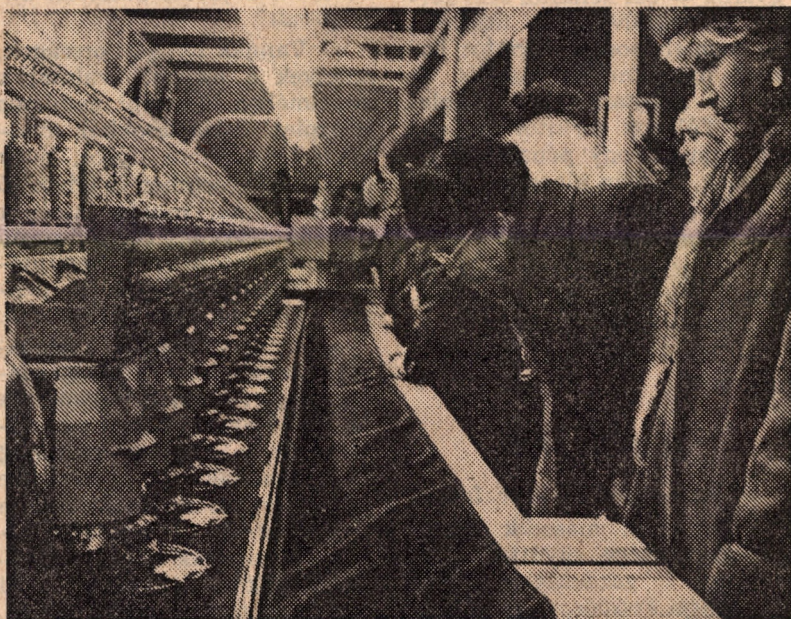
Dél-Korea átalakulóban

Hitelképessége kétségtelen

Szöul példája jól mutatja, hogy egy ország esetében nem feltétlenül nemzetközi adósságállományának abszolút összege jelent megítélés alapját. 1985-ben Dél-Korea még 46 milliárd dollár adósságot mondhatott magáénak, ez a szám a legnagyobb Latin-Amerikán kívüli adós kétes címével ruházta fel. A nemzetközi pénzvilág azonban nem aggódott, senki sem emlegette az országot átüteménygyanusnak. A jelek szerint mindenki meg volt győződve arról, hogy Dél-Korea ki tudja magát hozni a bajból.

Pontosan ez történt. A rákövetkező három évben a bruttó nemzeti termék gyarapodásának átlagos és változatlan áron számolt évi üteme 12 százalékot ért el és ugyanezen időszak alatt a folyó fizetési mérleg kumulált többlete 27,4 milliárd dollárt tett ki. *Biztató volt a tendencia is. Mig 1986-ban*

zat, a prioritásterületeknek nyújtott *állami támogatás* és az *állami tervezés* révén megvalósuló centralizált iparpolitika. A nyolcvanas évek közepéig e folyamatban igen jelentős volt a lakosság szerepe. Az egyén nem csupán átlagosan heti 54 órát dolgozott, hanem — megteremtven a produktív beru-

Dél-koreai gyártmányú, számítógép által vezérelt automata himzőgép egy moszkvai kiállításon

„csak” 4,6 milliárd dollár pluszt regisztrált a mérleg, tavaly már 14 milliárdot. Dél-Korea *hitelképességéhez ma kétség sem fér.* Az az érdekes a gazdaság fejlődésének történetében, hogy eltérően más délkelet-ázsiai országoktól, itt a külföldi tőke nem játszott jelentős szerepet. Az ország vezetése és kialakuló ipari konglomerátumai ugyanis valószínűleg attól tartottak, hogy „nyitott kapuk” esetén elsőnek alighanem a közeli japán vállalkozók rohamára lehetne számítani. Az 1910-től 1945-ig tartó császári megszállás viszont az ilyen *békés hódítást* illetően bizonyos lélektani ellenállást épített be a dél-koreai társadalomba.

Külföldi tőke tehát nem — kölcsönök viszont igen. A fejlődés összetevőit pedig egyszerre alkották az *olcsó munkaerő, a diktatórikus kormány-*

házások fedezetét is — jövedelmének 38 százalékát meg is takarította. Legalábbis ez jellemezte Dél-Korea gazdaságát még a közelmúltban is. *A régi formák azonban átalakulóban vannak.* A politikai rendszer demokratizálódik, a dolgozók igényesebbek, míg a legnehezebben a fiatalok túrik a múlt örökségét (és tűznek ki gyakran maguk elé olyan irreális célokat, mint a koreai félsziget két részének azonnali újraegyesítése). Manapság egy dél-koreai család átlagos évi jövedelme 12 000 dollár körül lehet, ez 43 millió emberre számolva már jelentős dimenziójú fogyasztásicikk-piacot sejtet. Ez is magyarázza, hogy a korábban széles körben alkalmazott importkorlátozásokat és magas vámokat fokozatosan leépítik — bár a mezőgazdasági termelés adminisztratív eszkö-

zökkel történő védelme a jelek szerint tartósan fennmarad.

Lassan változik Dél-Korea nemzetközi gazdasági *orientációja* is. Az ország külkereskedelmét hagyományosan az jellemezte, hogy igen magas többletet regisztrál az Egyesült Államok viszonylatában, míg Japánnal szemben mérlege deficit. *A japán piac* az elmúlt években fokozatosan megnyílt a külföldi áruk előtt és ennek Szöul hasznélvezője volt. Az eredmény: egy év alatt a mérleghiány mintegy 25 százalékkal mérséklődött. Az USA-viszonylatban viszont az ellenkező irányú folyamat magyarázata a von 25 százalékos felértékelődése. Igaz, a többlet itt csak mintegy 10 százalékkal lett kevesebb. Határozottan növekszik azonban a dél-koreai cégek érdeklődése Európa iránt. A hagyományok itt nem hoztak létre megfelelő alapokat, egy-egy állam súlya (például Anglia vagy az NSZK vehető) a dél-koreai kivitelben 3 százalék körül ingadozik. Ezek után *elképzeltető, mennyi jut a több évtizedes elzárkózás után kontinensünk keleti felére...*

Az érdeklődés mindenesetre *kölcsönös.* Még akkor is, ha ez a statisztika számaiban még nem jelentkezik. Mindkét oldalon sokat kell pótolni, reális információkra szert *tenni* a másiktól. Sok dél-koreai cég egy szocialista ország vállalatával találkozza gyakran még ma is úgy véli, hogy üzletet kötni, döntésre jutni csakis egy hatósággal lehet, a cégek csupán lebonyolító szerepet kapnak.

Dél-Koreának ma *minden esélye megvan* arra, hogy valóban komoly alapokon álló gazdasági hatalom szerepét töltsse be, hisz nemcsak a *csúcstechnológiához közel álló* széles műszaki bázissal, hanem jelentős potenciális vásárlóerőt képviselő belső piaccal is rendelkezik. Esélyeit tovább növelheti, ha — például közös vállalkozások formájában — hozzáférhet Kína és a szovjet Távol-Kelet nyersanyagkincseihez, illetve betörhet e két ország hatalmas belső piacára. A szilárd külső egyensúlyi helyzet pedig egyre inkább megengedi, hogy Szöul tőkeexportőri szerepet vállaljon. A közvetlen beruházások hidat jelenthetnek Európa felé, *megváltoztatva Dél-Korea hagyományos orientációját.*

G. Sz.

A PÉNZ VILÁGA A PÉNZ VILÁGA A PÉNZ VILÁGA A PÉNZ

Magyar valuta – osztrák árfolyam

Van forint kilószám

Mennyit ér a forint? A válasz attól függ, hogy hol akarjuk beváltani. Münchenben 100 forintért alig két márkát adnak, a budapesti aluljárókban sem magasabb a fekete árfolyam. Az osztrák beváltásról ad képet alábbi cikkünk.

Egy Habsburg vette föl a telefonszót Béciben, az Erste (teljes nevén: Erste Österreichische Sparkasse) irodaházában. Annak ellenére, hogy Gerhard Habsburg munkaterülete Magyarországon is, kérdéseimre: milyen most a forint árfolyama nálunk, megfelel-e ez a magyar nemzeti valuta valódi értékének? — nem tartotta magát illetékesnek, hogy válaszoljon. Bizonytalanul csak annyit mondott: mindig az az olcsó valuta, amelyből túl nagy a kínálat...

Kurzus a komputerből

Az „Első”, miként nyugati szomszédságunkban széles körben ismerik s emlegetik, az Erste (Osztrák Takarékpénztár-Bank) kismartoni fiókvezetőjével, a gyakorlati szakember Etlér úrral már több szerencsém volt:

— Száz forintért ma 14,75 schillinget adunk, és az az osztrák állampolgár, aki önként készűl, 18,75-öt fizet egy magyar százasaért.

— Ki határozza meg a magyar forint árfolyamát?

— A bécsi központ; ott táplálják be a komputereinkbe, nálunk automatikusan ennek alapján dolgozik a pénzváltógép.

— Sokan váltanak önöknél forintot?

— Akár hiszi, akár nem, bár nincs messze a magyar határ, és viszonylag sok magyar vásárol az itteni, az Eisenstadt-i üzletekben, főleg elektronikai cikkeket, nemigen váltanak forintot nálunk.

Az Esterházyak kastélyáról, a Haydn-házról és a közös osztrák–magyar Haydn-hangversenyekről híres városkában a BAWAG-nak (Bank für Arbeit und Wirtschaft AG) is van fiókja. Helyettes vezetője, Hof úr készségesen elmondja:

— Akárhány banktól kérdezi is: mindenütt azonos a forint-árfolyam; legföljebb annyi a különbség, hogy a kis címletet fél schillinggel drágábban vesszük, mint az ötszázast vagy az ezrest.

— De hát elvileg ennyi pénzt nem is szabad kivinni az országból!

— Mégis hoznak. Igaz, a magyarok — bár senkitől sem kérjük az igazolványát, útlevelét — nem elsősorban forintot, hanem nyugatnémet márkát és dollárt nyújtanak be az ablakon. Túl sok forintot kellene kihozniuk, hogy pénzüknél legyenek, miután alacsony az átváltási kurzusa.

— Mit gondol, miért?

— Talán, mert sok van belőle a piacon. És mert nem szabadon átváltható valuta.

— Mekkora a heti forintforgalmuk?

A piac ítéle

— Átlagosan 60 ezer forint.

Burgenland második legnagyobb helysége, egyúttal a tartomány gazdasági-pénzügyi központja Felsőőr, vagy miként az osztrák térképeken szerepel: Oberwart. A Zentralsparkasse und Commerzialbank helyi vezetője válaszolt kérdéseimre, egyúttal kérte, tekintsek el nevének közreadásától:

— Naponta mintegy 17 ezer forint a forgalmunk. Az árfolyam vételkor 14,50, eladáskor 18,50 schilling. Valóban alacsonynak tetszik, még ha a mai magyarországi árat számítjuk is. Ide is sokan hoznak dollárt.

A legnagyobb osztrák bankház, a Credit-Anstalt Bankvereine; egyetlen kelet-európai képvisellete Budapesten van. A CA bécsi központjában a külföldi pénz- és devizakereskedelmi főosztály vezetőjével, Gerhard Nowy igazgatóval váltok szót:

— A piac értékítélete dönti el az árfolyamokat. Amiből sokat kínálnak, azt olcsón kell adnunk. És forint van kilószám, bár nem ez a legjellemzőbb „magyar” fizetőeszköz.

— Hát melyik? Csak nem a márka meg a dollár?

„Pezseg” a schilling

— Ezt maga mondta... Hadd említsem a jó öreg cserekereskedelmet is, amikor szalámi és pezső alakul át schillinggé. Bár a rendőreink nagyon utaznak az ilyesmire.

— Mivel lehetne kedvezőbbé tenni a forint ausztriai árfolyamát?

— Vannak nyugati országok, amelyek a nemzeti valutájuk védelmében időnként hatalmas pénzügyi vásárlásokkal avatkoznak be. Nem biztos, hogy ez az önök esetében is üdvöztető lenne. Annál inkább azok a reformintézkedéseik, a biztató törekvés gazdaságuk megújítására, korszerűsítésére, jó pénzért eladható áruk termelésére.

— Az ellenőrzést és a gazdasági liberalizálást, a piacgazdaság megteremtését, valamint a jól fizető exportot kell szorgalmazniuk a magyar gazdaság kapitányainak — összegezte véleményét Heinrich Petzina, a Giro-Zentrale, a második legnagyobb osztrák bank hazánkban foglalkozó igazgatója. — Mi nem foglalkozunk pénzváltással, de tudom: nyomott a forint-árfolyam Ausztriában. Mert túl kínálat van. Erről azonban az utazó állampolgárok is tehetnek.

*

Senkit se vigasztaljon, hogy a karácsony előtti héten még kevesebbet, csupán 13-14 schillinget adtak a magyar forintért Ausztriában. És az se, hogy tegnap a nálunk hét forintot érő NDK-márka 0,75 schillinget, a rubel 1, a csehszlovák korona 0,28 schillinget ért vételkor. A forintot a hivatalos szabadpiacon — osztrák schillinget alapul véve — még mindig kedvezőbb áron vesszük, mint a többi kelet-európai valutákat.

Kulcsár László

Nem lesz Skála Bank

Bankká alakul a Skála — közöltük csaknem fél éve a rövid információt. A bejelentés után sokáig néma csönd volt a kicsit szokatlan akcióról. Mi a helyzet most? Hol tart a Skála Bank megalakulása, erről beszélgettünk dr. Réthy Imrével, a Skála főosztályvezető-helyettesével.

néhány olyan változásról, ami módosította a leírtakat. Egyébként — erről ugyan az elkövetkezőtől anyag nem szól, de korábbi levélváltásainkban szerepelt — a Skála tulajdonképpen ham-

Élesedő verseny az USA-ban**Új köntösben az ipari kémkedés**

Az amerikai üzleti életben új fogalom — és gyakorlat — van terjedőben, a versenyképesség fokozását szolgáló úgynevezett legális ipari kémkedés, finomabban fogalmazva „törvényes fürkészés”. A tekintélyes Conference Board 300 amerikai vállalat körében végzett felmérést, amely meglepő eredménnyel zárult: a következő években csaknem mindegyikük növelni fogja az erre a célra fordított kiadásait.

A vállalatbirodalomnak számító Marriott szálloda és catering hálózat hat alkalmazottja 1986 nyarának egyik hétfőjén titkos küldetésbe érkezett Georgia állam fővárosába, Atlantába. Beköltöztek egy viszonylag olcsó motelba, s megkezdtek a feladat végrehajtását. Egyikük a fürdőszobába bekészített szappan és sampon márkáját, a törülközők minőségét, másikuk a berendezést vette szemügyre. A „csapat” egyik tagja azt figyelte, milyen a szobák hangszigetelése, van-e áthallás a hotelszobák között. Nem maradt ki a vizsgálódásból a recepció és a szobaszerviz szolgáltatásainak minősége sem, s a kíváncsi utazók még cipőfűzőt is szerettek volna kapni a motel személyzetétől. A Marriott „kémei” hat hónapon át tesztelték az ország moteljeit.

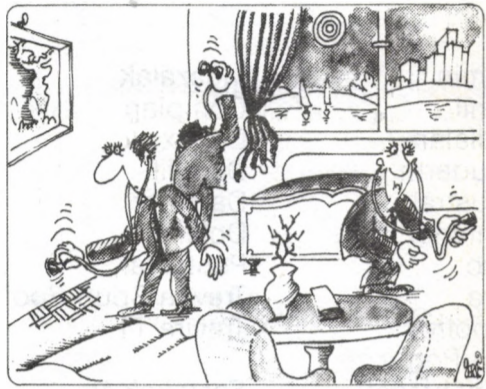
Az akció célja az volt, hogy a szállodalánc átfogó képet kapjon az olcsó motelek szokásairól, gyengéiről és színvonaláról. A Marriott ugyanis korábban elhatározta, hogy félmilliárd dollárt fektet be egy olyan olcsó motellánc létrehozásába, amely minden tekintetben felülmúlja az azonos kategóriájú versenytársakat. A vizsgálódás eredményeként tavaly ősszel nyitak meg az első Marriott-motetek Fairfield Inn néven, s a több tucat motel kihasználtsága 10 százalékkal múlja felül a motelszakma átlagát. A falak tökéletesen szigetelnek, a szappan és a sampon a legnépszerűbb márkák közül való, s a porta szükség esetén cipőfűzőt is tud adni a vendégnek...

A Xerox-konzern 200 menedzserét képezték ki arra, hogy figyelemmel kísérjék a versenytársak termékeinek áralakulását és áralakítását, valamint azok termékeinek műszaki újdonságtartalmát. Ha egy új másológép megjelenik a piacon, annak egy példányra rövid időn belül a Xerox mérnökeinek „műtőasztalára” kerül: a legkisebb egységeig szétszedik, s tanulmányozzák a részegységek beépítésének, elhelyezésének módját, s nem utolsósorban az újításokat. Ma már az amerikai cégek többsége tüzetes vizsgálat, „átvilágítás” alá veszi a versenytársak termékeit és szolgáltatásait.

Ennek elsődleges célja, hogy saját új termékei és szolgáltatásai tökéletesebbek legyenek, s kihasználja, tanuljon a konkurencia gyengeségeiből. Saját gyártmányaiban és szolgáltatásaiban ott próbál újat nyújtani — s erre az új termékeket bevezető hirdetésekben hivatkozik is —, ahol a versenytársak valamilyen technikai „rést”, vagy nem kellő odafigyelésből eredő hiányosságot hagytak. Új másológépeiben ugyanis 300 olyan részegységet és alkatrészt használt fel, amelyek árban alacsonyabbak, de minőségileg jobbak voltak a Canon-gépek hasonló komponenseinél. A műveletre akkor került sor, amikor a Xerox részesedése a másológépek piacán rövid idő alatt 49-ről 22 százalékra csökkent, ugyanakkor a Canon piaci részaránya meredeken emelkedett.

A McDonnell Douglas repülőgépgyár törvényes keretek között kifürkészte a Boeing új gépét, a légcsavart és a turbómeghajtást egyesítő új motorcsaláddal felszerelt repülőgépet. Ezzel a kaliforniai óriásvállalat nem titkolt célja az volt, hogy majdani saját típusa ebben a kategóriában versenyképesebb legyen a Boeingtonól.

A Coors szeszipari vállalat 1985-ben dobta piacra alacsony alkoholtartalmú gyümölcsleveit, az úgynevezett wine cooler-eket. Az új termék a várt siker helyett anyagi kudarcot hozott. De a cég vezetése nem akart kivonulni a wine coolerek piacáról, ezért öt munkatársának feladatuk adta: derítsék fel a versenytárs Gallo cég azonos termékeinek piaci sikertitkát. A laboratórium hamar elvégezte a Gallo italainak vegyelemzését, megállapította, milyen bort és egyéb adalékanyagokat, ízesítőket használ. A Coors is megkísérelte ugyanezeket az anyagokat beszerezni, de a termék önköltsége magasabb volt, mint a Galloé. A „cégnyomozók” ennek az okát is kiderítették: a Gallo vertikálisan integrált vállalat, tehát maga termeli a szőlőt, maga állítja elő a gyümölcslevet és a különböző ízesítő anyagokat. A Coors — amely ugyanezeket az alkotóelemeket beszállítóktól vásárolta — levonta a tanulságot, s 1986-ban felhagyott a wine coolerek gyártásával.

A Motorola — a világ egyik legnagyobb félvezető-ipari vállalata — nagytitok alá vette az ágazat japán cégeinek nyugat-európai tevékenységét. A vizsgálat kimutatta, hogy a japán félvezető-ipari vállalatok nem erőltetik többé képmagnókat és televíziós készülékeket gyártó leányvállalatok létrehozását kontinensünk nyugati felén. Ehelyett komponenseket és félvezetőket gyártó cégeket alapítottak. A Motorola is hasonló stratégiát kezdett követni nyugat-európai üzletpolitikájában — azóta emelkedik piaci részesedése. A törvényes vagy a törvényesség határán mozgó eszközökkel végrehajtott ipari kémkedés példáit még hosszan lehetne sorolni, hiszen ez a módszer rohamosan terjed világszerte. Mint annyi mást, a törvényes fürkészést is japán cégektől tanulják el az amerikai vállalatok. Ebben az „ágazatban” a szigetország vállalatai nagyobb tapasztalatokkal rendelkeznek, mint amerikai versenytársaik, de az USA cégei igencsak gyorsan tanulnak.

A versenyképesség fokozását szolgáló konkurenciafürkészés akkor a legeredményesebb — állítják az amerikai cégek —, ha az két párhuzamos szálon fut. A feladatot egyrésztől külön erre a célra szakosodott vállalati részleg, másrésztől a vállalat minden érdemi munkatársa hajtja végre. A legális információszerezés a konkurenciáról ma minden amerikai vállalati dolgozónak feladata, mintegy részeként a napi munkának. A vállalati „fürkészést” általában 3–5 főből áll, ezek az alkalmazottak kizárólag tisztességes ipari kémkedéssel foglalkoznak. Tevékenységük nem terjedhet ki termékek és szolgáltatások lekoppintására, vagy műszaki dokumentációk, üzleti titkok megszerzésére.

A versenyképesség fokozását szolgáló információszerezés sok utánajárást, erőfeszítést és pénzt igényel. Sok esetben szinte lehetetlen mérni eredményességét, de mellőzését ma már nem engedhetik meg maguknak a vállalatok.

GARA SZABOLCS

A Pannonautó

Autójavító Vállalat

**felajánlja
szabad
kapacitását
alumínium
présöntésére**

**4 gép: CLH 160.01-es típus
160 t max. záróerő.**

Nagy darabszám.

Egyszerű jó minőség.

Érdeklődés: Pécs,
Bolgár Néphadsereg út 33.
Telefon: 15-533/85-ös mellék.

tségével

Par, az egészség- ság számára

omin
onil
edialan
eluderm
elustral
ontanol
ako
uva
ctopirox
na-Pon
osokresol
äpagen
menit
maderm
matard
mol
molgan
pogenat
legal
lugan
luphob
lupret
lusoft
nfix
nicor
nfix
opor
ose
lustrol
narol
liquid
iluton

Műszálak

Complan
Danex
Danufil
Danufloor
Dolan
Pentastar
Trevira Spun Roof
Trevira TT

**Festékek és
múgyanták**

Additol
Albertol
Alftalat
Alnovol
Alpex
Alresat
Alresen
Aristoflex
Beckopox
Daotan
Durophen
Hostacoll
Hostaflex
Karboresin
Mowilith
Mowiol
Mowital
Mowiton
Phenodur
Synthacryl
Vulkaresen

**Műanyagok,
viaszok**

Hostapren
Hostatec

Fóliák

Depron
Furnidur
Genafol
Genakor
Genotherm
Glutokoll
Glutofix
Glutolin
Guttagen
Hostaphan
Hostatherm
Isogenopak
Nalette
Nalo
Nalophan
Suprovac
Trespa
Trespaphan
Trulex

**Információ-
technika**

Infotec
Kalle
Ozalid
Ozaphan
Ozatec

Benckiser-Knapsack

Albaplas
Albasol
Albur
Polyron

**Hoechst
CeramTec**

Műszaki kerámiai cikkek

Herberts

Herberts

Impal
Percotex
Permacron
Priomat

Raderal
Standox
Unitherm

Jade

MARBERT

jou
sparu
n Ja San

Allora
Biolance
Puracut

Splendance
Tendance

dranal
mipur
npeha
stanal
ranal
pi

Permacolor
Permacron
Permanal

st-érdekeltségek

Hoechst

AZ AMERIKAI VEGYIPAR IDEI KILÁTÁSAI

89. I. 24.

1988 kiemelkedő év volt

Az USA vegyipari vállalatainak szakmai szövetsége jelentést tett közzé az ágazat 1988. évi eredményeiről, valamint az ideai kilátásokról. A jelentés megállapítja, hogy a tavalyi esztendő kimagaslóan jó év volt az amerikai vegyipari cégek számára. Az előző évhez képest 1988-ban az ágazat vállalatainak forgalma 11,7 százalékkal emelkedett, 214,6-ról 239,7 milliárd dollárra. A vállalatok 7,4 százalékos emelést tudtak érvényesíteni eladási áraikban.

Minden korábbi rekordot megdöntött tavaly a profitok emelkedése. Az ágazat termelői 24 milliárd dollár adózás utáni nyereségre tettek szert, ez az összeg 48 százalékos emelkedést jelent az előző évhez képest. A cégek még kedvezőbb eredményeket tudtak volna elérni megfelelő termelőkapacitás birtokában. A nyolcvanas évek elejének dekonjunk-túrája miatt az amerikai vegyipari vállalatok kapacitásaik egy részét véglegesen leállították, sok üzemet bezártak. Az 1986-tól tartó konjunktúra nagy összegű beruházásokra ösztönözte az ágazat cégeit, az új termelőkapacitások jelentős része azonban csak 1990-ben áll majd rendelkezésre.

1989-ben az előrejelzés szerint nem sikerül majd az ágazatnak megismételnie a tavalyi dinamikus fejlődést. A szakmai szövetség számításai szerint idén az ágazat vállalatainak forgalma és nyeresége egyaránt 7 százalékkal bővül. A relatív visszaesést több tényezővel magyarázzák.

Az Egyesült Államok gazdasága a túlfűtöttség jeleit mutatja, s erősödik az inf-

lációs nyomás. A központi bank szerepét betöltő Fed szigorú pénz- és kamatpolitikával igyekszik megakadályozni az infláció feleledését. Várható tehát, hogy idén az emelkedő kamatlábak következtében csökken a kereslet a vegyipari termékek egy része iránt.

A kereslet-visszaesés nem lesz jellemző idén a vegyipar minden termékére. Továbbra sem tudnak elegendő mennyiségű etilént és PVC-t előállítani, ezekből a termékekből jelentős marad az USA importja. A pótlólagos etilén- és PVC-gyártó kapacitásoknak csak egy része készült el, az új beruházások többsége csak 1990-ben kezd el termelni. (Jól jelzi a keresleti piacot az etilén árának alakulása: 1988 elején egy font etilén ára 22 cent volt, az ár az esztendő végére már elérte a 33 centet.)

1990-ben kezdi meg a termelést a *Quantum Chemical Corp.*, valamint a *Philips Petroleum* új etilényára. A *Dow Chemical* is tervezi etilényártó kapacitásainak bővítését, új üzem létesítéséről azonban még nem született döntés.

A szakmai szövetség jelentésében felhívja a vállalatok figyelmét a konjunktúrára diktálta nagy beruházási programok megvalósításának veszélyeire is: nem kizárt, hogy a beruházások túlméretezése a következő években túlkínálatot eredményez. Ebben az esetben megismétlődhet az évtized kezdetének túltermelési válsága, amely az árak zuhanásához, valamint a kapacitások egy részének újbóli leépítéséhez vezethet.

G. S. S.

Lanyha a kereslet az elektronikai cikkek amerikai piacán

89. I. 25.

New York-i tudósítónktól:

Az Egyesült Államok elektronikai ipari szövetségének jelentése szerint az ágazat forgalma tavaly 2,5 százalékkal bővült, s elérte a 42 milliárd dollárt. A forgalomnövekedés még az inflációval sem tudott lépést tartani, s jócskán elmaradt a forgalom 1986. évi 14,3 százalékos bővülésétől. Az ágazat szakemberei a következő 3—5 évben is lanyha kereslettel számolnak, némi élénkülést hozhat majd a HDTV (nagy felbontóképességű) televíziós készülékek elterjedése. Erre azonban 1993 előtt a gyártók és a kereskedők nem számíthatnak, az eltérő szabványok egységesítése ugyanis az USA, Japán és Nyugat-Európa között egyelőre várat magára.

Az elektronikai iparág „forró árucikke” 1988-ban a CD-lemezjátszó volt: tavaly az eladások 45 százalékkal növekedtek, összesen 4,8 millió CD-lemezjátszó talált gazdára.

A háztartási és szórakoztató elektronikai cikkek keresletének lanyhulását az ágazat szakemberei több tényezővel magyarázzák. Egyrészt emelkedtek az árak, a gyenge dollár megdrágította ugyanis a japán importot, s áráikkal a hazai gyártók is „utánamentek” az importnak. Másrészt az előző évek slágercikkeiből meglehetősen telített a piac. Az amerikai háztartások 98 százalékában van egy vagy több rádió, illetve televíziós készülék. A háztartásoknak mindössze 10 százalékában nincs még hifitorony. Az amerikai háztartások kétharmadába az elmúlt 4 évben került mikrohullámú sütő, képmagnóval pedig a családok 56 százaléka rendelkezik. Jól jelzi a képmagnópiac telítettségét az a tény, hogy 1986-ban az elektronikai ipar bevételeinek 10 százaléka származott e

készülékek értékesítéséből, tavaly ez a részarány 5 százalékra zsugorodott.

Az ipari szövetség előrejelzése szerint várhatóan kismértékben növekszik a kereslet a következő években a személyi számítógépek, a videokamerák, az üzetrögzítők, valamint a vezeték nélküli telefonkészülékek iránt. Ezek a termékek ma még csak az amerikai háztartások 5—21 százalékában találhatóak meg, de az igény irántuk jóval kisebb, mint amilyen korábban megnyilvánult például a mikrohullámú sütők vagy a képmagnók iránt.

Újabb japán—kínai vegyesvállalat tévéképcső gyártására

A kínai kormány elvi hozzájárulását adta ahhoz, hogy a japán *Hitachi Ltd.* konszern vegyesvállalatot alapítson kínai partnerekkel Kanton tartományban. A vegyes vállalkozás keretében egy tévéképcsővet gyártó üzem épül fel a sencseni különleges gazdasági övezetben, a tervek szerint az új gyár két éven belül elkészül. A vegyesvállalat alaptőkéjének 25 százalékát a Hitachi fedezi, a fennmaradó részt pedig egy kínai cégcsoport, amelynek élén egy elektronikai állami vállalat áll. Az új gyár termelésének 30 százalékát a Hitachi fogja értékesíteni, a többit pedig a kínai partnerek.

Két észak-kínai városban egyébként már működik egy-egy tévéképcsőgyártó üzem, ezek szintén japánokkal kötött kooperáció alapján jöttek létre, az egyik vegyesvállalatban a *Matsushita Electric Industrial* cég, a másikban pedig a *Toshiba* vesz részt. (AP—DJ)

Baloldaliság

Baloldaliak, leninisták, kommunisták. Hozzá kell szokni, hogy a jelenleg érvényesülő politikai vonalnak nemcsak a jobb-, hanem a baloldalon is vannak kritikusai. Az első meglepetés után alighanem jobban tesszük, ha e jelenséget tényként vesszük tudomásul, annál is inkább, mivel a „baloldali ellenzék” kialakulása korántsem véletlen, és azt nem egyes emberek személyes érzései magyarázzák.

A „baloldaliságnak” ma sok gyökere lehet Magyarországon. A továbbiakban a – teljesség igénye nélkül – ezek közül hármat ismertettünk.

Tudjuk, a múlt megszépül. Nem csodálkozhatunk tehát azon, ha nosztalgia övezi azokat az éveket, amikor még csak 1-2 százalékos volt az infláció, növekedett a gazdaság, és évről évre mindenki jobban élt.

1975-ben például az átlagmagyar mélyen lenézhetette az Egyesült Államokat. Nálunk a reálbér-előirányzatot 1,5 százalékkal túlteljesítették, miközben az USA éppen hogy csak kilábalóban volt a recesszióból, néhány hónappal előbb még 12 százalékos inflációt mértek.

A „baloldaliság” másik élesztője az az ismeretanyag, amelyet az elmúlt negyven év alatt a lakosság kényszerűen „magához vett”. A közgazdaságtudományi egyetemen még 15–20 éve is a politikai gazdaságtan középpontjában a „szocializmus tervszerű, arányos fejlődésének törvénye” állott, a tananyag megsemmisítő bírálatban részesítette azokat, akik nem munkából, hanem tőkájuk hozadékát élvezve, szelvényeket vagdosva éltek.

A középkorú értelmiségiek a megmondható, milyen szankció várta még nemrég is azt a diákot, aki egy egyetemi vitában netán többpártrendszer vagy szabad lapalapítási jogot mert volna kérni. Az élet azóta gyors ütemben haladt. Változatlanul igaz van azonban a pártértekezlet azon hozzászólójának, aki okosan figyelmeztett: az új irányvonalat sokan érzelmi alapon elutasítják, hiszen az elmúlt évtizedek során mást tanultak, mást mondtak és másért dolgoztak.

Végül számolni kell azzal is, hogy a reformfolyamat egy sor negatív jelenséget is felszínre hoz. Ha a részvénytársaságok egy része növekedni fog, mások tönkremennek. Ha a lakosság befektetésként részvényeket vásárol, lesznek akik ezen nyerne, mások pedig pénzüket el fogják veszteni. Azok pedig, akik „az árnyas oldalra” kerülnek, aligha fogják nyugodtan tudomásul venni azt, hogy most rosszul jártak, és majd javíthatnak legközelebb. Ők csalárd praktikákat emlegetve állami beavatkozást, „védelmet” fognak sürgetni a piac igazságtalan hatásaival szemben.

Ami a nosztalgiahullámot illeti, arra könnyű válaszolni. Biztosan mindenki szeretne olyan módon, olyan gazdasági körülmények között élni, mint a hetvenes évek elején. Erre azonban ma már nincs lehetőség: jó volna csak akkora adósságállomány terheit cipelni, mint 1975-ben! Nincs azonban egy jóindulatú dzsinnünk, aki képes lenne csaknem 15 milliárd dollár velünk szemben fennálló követelést elfújni. Ami az elmúlt évtizedek alatt vallott tananyagok és mai gondolkodásunk viszonyát illeti, azt az ellentmondást az idő remélhetőleg hamar feloldja. Mielőbb hozzá kell azonban valamennyiünknek szokni ahhoz, hogy véleményeink változhatnak az idők folyamán. Nem az a „törés”, ha a tegnap vallott nézeteinket megváltoztatjuk, hanem az, ha indokolatlanul és értelmetlenül ragaszkodunk hozzá.

Ami pedig az utolsó kérdéskört illeti: egy évtizede voltak olyanok, akik azt vallották, hogy nem szeretik a lángossütőt, de a lángost igen. Amikor pedig ezt a nézetet néhányan a gyakorlatban is alkalmazni kívánták, majdnem lángos nélkül maradtunk...

Gara Szabolcs

Jóraivaló konzervativizmus

A chicagói székhelyű Wrigley rágógumigyártó óriásvállalatot a világ egyik legkonzervatívabb cégének tartják. 1892 óta nem lett hűtlen a rágógumihoz, termékpalettájára nem hajlandó más árucikket felvenni, még a „rokon” édességgyártásba sem volt hajlandó belefogni. A cég vezetése mentes minden forradalmi változástól, kiegyensúlyozott, konzervatív módon és eszközökkel irányítja a vállalatot. S miközben az amerikai élelmiszeriparban egymást követik a cégházasságok és a cégfelvevételek, a Wrigley visszautasít minden egyesülési javaslatot. Az USA élelmiszer-ipari vállalatai évről évre *növelik adósságaikat*, a Wrigley gyakorlatilag tartozásmentes cég. Tőzsdei szakemberek véleménye szerint az évi 950 millió dolláros forgalmat lebonyolító vállalat kitűnő anyagi helyzetét és kiváló megítélését éppen a konzervatív vezetési stílusnak és „az egy terméket, de azt tökéletesen” filozófiának köszönheti.

A Wrigley-recept

Az Egyesült Államokban évente mintegy 2,5 milliárd dollárért vásárolnak rágógumit. Ennek a hatalmas piacnak a Wrigley 46,5 százalékát tudhatja a magáénak. (1980-ban piaci részesedése 39,5 százalék volt.) „Utcahosszal” vezet a Warner-Lambert cég előtt, amelynek piaci részaránya 29,5 százalék. Jól jellemzi a Wrigley dinamizmusát és eredményességét profitjának alakulása: 1982-ben a nyereség 35,8 millió dollár volt, tavaly viszont a profit már elérte a 85 milliót.

A cég három leghíresebb és legjobban jövedelmező rágógumija a *Spearmint*, a *Juicy Fruit*, valamint a *Doublemint*. E több évtizedes múlttal rendelkező márkák mellett a Wrigley megkülönböztetett figyelmet fordít arra, hogy folyamatosan szélesítse választékát. Lehetőleg a

„divatos” ízekkel, és az alacsony kalóriatartalmú rágókkal jelenik meg az utóbbi időben a piacon. Sajat kutató és fejlesztő laboratóriumában vegyszerek és élelmiszer-technológusok hada foglalkozik a fejlesztéssel.

Miközben a három „alapmárkát” folyamatosan gyártja, az elmúlt években jócskán bővítette kínálatát. Többek között piacra dobta háromféle ízesítéssel a *Fredent* rágógumicsaládot, amely elsősorban a műfogsorral rendelkezők számára készül. A cukor- és kalóriamentes Extra öt ízben készül, s ugyancsak ötféle ízesítéssel gyártja a gyerekek számára a felfújható Hubba Bubba elnevezésű rágógumit. A legismertebb márkák mellett nagy mennyiségben gyárt a Wrigley úgynevezett kommersz rágógumit, elsősorban az igen népszerű tubusos fajtákat.

Irtóznak az emeléstől

A versenytársak véleménye szerint nagy erénye a cégnek, hogy *jó előre felkészül a piaci igények változására*. Az USA-ban az évtized elején ugrásszerűen megnövekedett az igény a kalóriamentes rágók és édeségek iránt. A Wrigleynek ekkor már „bevetésre” készen álltak a cukor helyett mesterséges édesítőszerrel — elsősorban aszpartámtól — tartalmazó termékei. Időben váltott a szaharinról a *Nutrasweet* nevű mesterséges édesítőszerre, amely ma már igen elterjedt az USA-ban. S tette mindezt akkor, amikor az országban nagymértékben visszaesett a rágógumi-fogyasztás.

Fontos szerepet tölt be a Wrigley piaci sikereiben és népszerűségében az *árpolitika*. A vállalat vezetői szinte irtóznak az áremeléstől, mert szerintük a fogyasztói hűséget a megbízható minőség mellett a szolid ár „generálja”.

Wrigleyék — a konzervatív üzleti filozófia már-már fele-

désbe merülő alaptételét — a *nagy forgalom*, kis haszon elvét vallják, s ez az alapállás hosszabb távon kifizetődik: egyetlenes profitnövekedést eredményez. Nem véletlen, hogy a chicagói cég 1987-ben *utolsónak emelte* az iparág vállalatai közül termékeinek árát. Magától ezt nem tette volna, de a konkurencia áremelési hulláma rákényszerítette. Az áremelés után — a gyártók a hét lapocskát tartalmazó csomag árát 30-ról 35 centre emelték — rövid idővel viszont azzal „sokkolta” a szakmát és a fogyasztókat, hogy visszahozta a divatba az ötös csomagolást. Öt rágógumit 25 centért kínált. Végső soron nem változott egy lapocskára új ára, a fogyasztók azonban lélektanilag az ötös csomagolást kezdték el vásárolni. A Wrigley ugyanis „ráérzett” a vásárlói lélektanra: *az emberek egy termékért szívesebben adnak egy darab pénzért — ebben az esetben egy 25 centest —, mint kettőt*. Egy 25 és egy 10 centes érmét már kevésbé szívesen fizetnek egy csomagért, még ha az több rágógumi-lapocskát is tartalmaz.

Ami kifizető

Az elmúlt évtizedekben a Wrigley számos *felvásárlási* ajánlatot kapott, de függetlenségét nem hajlandó feladni. S részvényesei sem örülnének egy új tulajdonosnak, új vállalatvezetésnek, hiszen a tőzsdén magasan jegyzik a cég részvényeit. Ennek megfelelően nagy is a kereslet irántuk. Wrigleyék számára ez természetes, hiszen a dinamikus fejlődés az osztalékok növekedésében is megmutatkozik. A konzervativizmus tehát — legalábbis a patinás Wrigley-birodalom esetében — mind a fogyasztók, mind a részvényesek, valamint a vállalati dolgozók számára *kifizető*.

Gara Szabolcs

Kun ellen per készül. A másik körülmény. Az 1938-as Buharin-perben *mintegy mellékszereplőként*, elhangzott Kun Béla neve is. Buharin ugyan tisztázta. Jól tudjuk azonban, hogy a koncepciók perék kreálójának nem volt túl nagy fantáziája. Ebből adódóan a perék koreográfiája úgy hasonlított egymásra, mint két tojás. Ha valaki egy perben mellékszereplő volt, várhatóan a következőben már a fővádlottak között találhattuk. Itt is így történt.

— *Akkor pontosítsunk: eddig mit tudunk a halál körülményeiről?*

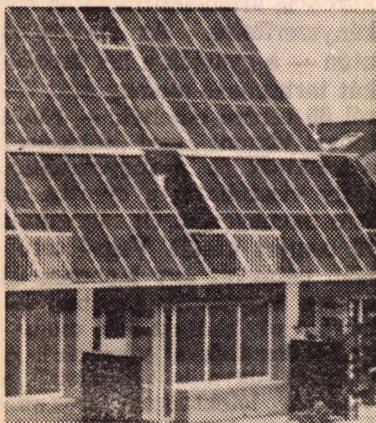
— Az 1956-os rehabilitációs okmányon szerepelt egy dátum: 1939. november 30. Nekem az időpont iránt erős kétségeim voltak. Ennek

ismerjük. Nem tudjuk, mivel vádolták, kik voltak a „büntársai”, hogyan védekezett stb.

— *De úgy tudom, a Párttörténeti Intézet most ezzel kapcsolatban egy sor új dokumentumot kapott...*

— Kun halálára vonatkozó új dokumentumot nem kaptunk. Halála időpontját a szovjet követés közölte a családal és a Párttörténeti Intézetel. A kapott dokumentumok Kun Béla *életének korábbi szakaszaira* vonatkoznak. Csak remélni tudjuk, hogy a nyilvánosság új szellemének megfelelően, perére vonatkozó adatok és dokumentumok előbb-utóbb magyar történészek számára is hozzáférhetőek lesznek.

V. Bálint Éva

Szinte már a huszonegyedik század energiaforrásának tekintjük a napenergiát; pedig, ahogy a kutatók mondják, széles körű kiaknázása Magyarországon egyelőre még a „jövő zenéje”. Igaz, kiegészítő energiaforrásként való felhasználásának kutatása régóta folyik hazánkban és a nagyvilágban egyaránt, ám rengeteg még a nyitott kérdés.

Dr. Gósi Péterrel, az Ipari Minisztérium napenergia-kutatói programjának titkárával éppen ezért mindenekelőtt a hazai napenergia felhasználásának főbb területeiről beszélgettünk, és arról, hogy voltaképpen mit tud egy napelem, mire használnak egy napkollektort? A tudomány és az ipar egyaránt rendkívüli érdeklődést tanúsít a napenergia hasznosítása iránt — tudtam meg. A kutatások kiterjednek a *termikus felhasználásra (hűtés, fűtés), a naperőművi villamosenergia-termelésre, a szélelenergiára*, ezen felül pedig a *biomassza (hasznos mezőgazdasági és egyéb hulladékok) feldolgozására, a tengervíz energiájának*

Világkongresszus a napenergiáról 1993-ban Budapesten *Szemben a nappal...*

kiaknázására, de a fotoelektromos és fotokémiai rendszerekben való alkalmazásra is. Magyarországon számos egyetemen, kutatóintézetben és vállalatnál párhuzamosan folynak a jóllehet szűk területre korlátozódó vizsgálatok. A legígéretesebb a passzív napenergia felhasználása, amelyre legszemléletesebb példa az építészetben a napház; ezekből egyre több működik hazánkban. S hogy mennyire fontosak ezek a kísérletek, jelzi az is, hogy a programokat az egykori ÉVM és az Ipari Minisztérium közösen támogatja.

A napenergiát napelemek és napkollektorok segítségével használják fel többek között *villamosenergia-termelésre, egyes vízmelegítő rendszereknél, uszodáknál, valamint a mezőgazdaságban.* A kettő között csupán az a különbség, hogy a *napelem villamos áramot termel, míg a napkollektor víz és levegő melegítésére szolgál* oly módon, hogy a napsugárzást egy arra alkalmas lemez elnyeli, majd a hozzá csatlakozó — a felmelegítendő vizet vagy más folyadékot, esetleg levegőt áramoltató — csatornarendszerbe továbbítja. Tavasztól őszig egy négyzetméternyi kollektorfelülettel 100–600 kilowattóra hőenergia termelhető. A napelemes egységek teljesítménye egyébként a milliwattól (mW) a megawatt (MW) nagyságrendig terjed. Kempingek, üdülők, háztartá-

sok vízmelegítő rendszereinek óránként mindössze egy, maximum három forintért, uszodavíz melegítésénél pedig ötven filléرنél is kevesebbet termelnek 1 kilowattórnyi hőenergiát. A napenergiával termelt energia ténylegesen alacsony költségei miatt gazdaságos.

Leghasznosabb azonban mindezekén túl, a mezőgazdaságban, ahol a napkollektorokkal szénát, gyógynövényeket, és vetőmagvakat szárítanak. Előnye az — a hagyományos eljárással szemben —, hogy lényegesen több tápanyagot, gyógyhatóanyagot takarítanak meg. A Nemzetközi Napenergia Társaság magyar tagozatának 1985-ben készült tudományos felmérése szerint a napenergia mező- és erdőgazdasági hasznosítása révén évente 46 ezer tonna olajmennyiségnek megfelelő energiát takaríthatnánk meg az ezredfordulóra. Ez a nemzetközi felmérés kiterjed arra is, hogy hazánk energiafelhasználásából a napenergia reálisan csupán nyolc százalékban részesedik az ezredfordulóra. Gazdasági nehézségeink miatt azonban egyes szakembereink számára még ez a prognózis is optimistának tűnik.

A hazai napenergia-kutatók nemzetközi elismerését jelzi azonban az a tény, miszerint *1993-ban Magyarországon rendezik meg a soron következő Napenergetikai Világkongresszust.*

(Jéney)

AZ INGÁZÓK MINI VIDEÓT NÉZNEK

Külön lapjuk van a balkezes vegetáriánusoknak

Gondos elemzések tanúsága szerint egy átlagamerikai naponta csaknem hét órát tölt a televízió képernyője előtt. Ennek ellenére — vagy talán éppen ezért — rengeteg újságot és magazint olvas. Csak a választás nehéz, hiszen az Egyesült Államokban 1700 napilap és mintegy 14 ezer heti vagy havi magazin jelenik meg. Minden, magára valamit is adó városban, városkában kiadnak reggeli újságot, országos napilap mindössze egy van, a USA Today.

Üsse be lottóját!

Az újságosstandok roska-doznak a kiadványoktól, a konténer méretű elárúsítóhelyeken természetesen csak a hatalmas kínálatnak egy része kapható. Ráadásul sok helyet foglalnak el a standokon a cukorkák, a csokoládék, a rágógumik, a dobozos üdítőitalok, az elemek és a többi mindennapos apróságok, amelyek nélkül az USA-ban nem is képzelhető el hirlapbóde. Az újságos egyben lottóiroda is: a standon elhelyezett kis számítógépre beüti a lottózók által mondott számokat, s a gép erről elismervényt ad. A betáplált adatokat a szelvény számával együtt központi számító gép tárolja.

Az amerikaiak nem panaszkodhatnak az újságválasztékra. Minden szakma, hobbi, szórakoztatóipari ágazat, sport stb. sok száz magazint jelent meg. Csak a birkózással több mint 60 magazin foglalkozik, a kiskert-tulajdonosok — szinte növények szerint — pedig 320 heti kiadványból válogathatnak. A konyhaművészet, a könnyűzene legkisebb irányzata is önálló lappal rendelkezik, a megszámlálhatatlan pornómagazinok sorából pedig „természetesen” nem hiányzik a homoszexuális és leszbikus hetilapok széles választéka.

Az amerikai lap- és magazinkiadás annyira szakosodott, hogy például külön-külön magazin jut a bal- és a jobbkezes vegetáriánusoknak (!), a délvidéki menyasszonyoknak, a sötét bőrű kisvállalkozóknak, a parókaviseelőknak. S minden lapnak, magazinnak megvan a maga nem is csekély olvasóközönsége. A statisztikák tanúsága szerint egy-egy amerikai háztartás havonta 10-12 magazint járát. Mert az óceán túlsó partján viszonylag ke-

vesen veszik a lapokat az újságostól, az előfizetés viszont igen népszerű.

Az előfizetés jóval olcsóbb, mint a példányonkénti vásárlás. A magazinok címlapján feltüntetett árból az előfizető — éves előfizetés esetén — 40-60 százalékos kedvezményt kap. És természetesen ajándékot. A magazinok hatalmas versenyt folytatnak egymással az előfizetők megnyeréséért, illetve átcsábításáért, s ebben a versenyben „bedobnak” mindent. A televíziók naponta több tucat hirdetést sugároznak a magazinok megbízásából: ezekben a hirdetésekben nemcsak a kínált sajtótermék „nagyszerűségére és pótolhatatlanságára” hívják fel a figyelmet, hanem az új előfizetőknek telefonkészüléket, ébresztőórát, hordozható magnetofont, kalkulátort és egyéb — általában olcsó, tajvani vagy hongkongi eredetű — tömegterméket ígérnek prémiumként. A lapokat hitelkártyára telefonon is meg lehet rendelni, s az első szám az ajándék kíséretében hamar megérkezik. (Az USA-ban csak a napilapokat hordja ki reggelente az újságkihordó — igaz, azokat ki is kézbesítik —, a heti- és a havilapok postán érkeznek az előfizetőhöz.)

Sokan csak a 10-20 dollár értékű ajándékért rendelik meg a magazinokat, amelyek éves előfizetési díja általában 50-60 dollár. Az év végén nem újítják meg az előfizetést, átnyergelnek olyan lapra vagy lapokra, amelyek értéke-sebb ajándékokat kínálnak. S az ajándékok köre — és értéke — bővül, hiszen a konkurenciaharc igen nagy. A magazinok terjedelmének mintegy fele hirdetés, elsősorban ebből élnek a lapok. S a vállalatok csak olyan magazinokban helyeznek el hirdetéseket, amelyek olvasótáborra szélesednek.

Külön biznisszt képeznek a nem angol nyelvű újságok és magazinok. Az Egyesült Államokban mintegy 60 nyelven jelennek meg napilapok és rétegmagazinok. Elég csak végig-sétálni New York kínai negyedében, a Chinatownban — csak kínai nyelvű lapokból több száz a választék. A spanyol nyelvű sajtótermékek száma meghaladja az ezret.

Az amerikaiak többsége a bulvárlapokat és szennációmagazinokat olvassa rendszeresen. (Nem véletlen, hogy a *The New York Times*, a *Washington Post*, a *Christian Science Monitor* és a többi — kevés számú — színvonalas, nemzetközileg ismert és elismert újság viszonylag kis példányszámban jelenik meg.) Talán a legnépszerűbbek a szupermarketek pénztárainál árusított úgynevezett tabloid magazinok, amelyek a legfrissebb színészpletykákról, a legképtelenebb történetekről, a horoszkópról és a rock-sztárok hálószeratitkairól tudósítanak. A bevásárló háziasszonyok a pénztárnál való várakozás közben belelapoznak ezekben az újságokba, s általában meg is veszik azokat. A szennációk, a földöntúli történe-

tek, a könnyfacsaró szerelmi sztorik nem hagyják „szárazon” a pénztárcáikat.

Lapok jönnek, lapok mennek

Az újságok és a magazinok kiadványalatai késhegyre menő versenyt folytatnak egymással, és a fennmaradásért. A tapasztalatok szerint minden tíz új magazinból csak kettő éli meg a negyedik születésnapját, a többi gyorsan tönkremegy. A hirdetések ugyanis kiméretlenek: mihelyt csökkenést mutatnak az előfizetési és az eladási statisztikák, otthagyják a lapot, átpártolnak az aktuális sztárlapokhoz. 1987-ben 477 új magazin indult útjára az Egyesült Államokban, közülük még háromszáz van talpon.

Az adatok arról tanúskodnak, hogy az amerikai előfizetők az utóbbi esztendőben mind inkább a családot, a ház és a testedzés felé fordulnak. Eppen ezért sikerre számíthatnak a családi élettel, az üdüléssel, a ház körüli munkákkal, a barkácsolással, a fogyókúrával, az egészséges életmóddal és táplálkozással foglalkozó magazinok. Rohamosan csökken az érdeklődés a pornó- és az úgynevezett erőszakmagazinok iránt. Még mindig verhetetlenek a sportlapok, elsősorban a baseballkiadványok.

Videozin

Az újságoknak és a magazinoknak új vetélytársuk támadt tavaly. A videozin névre keresztelt „kiadvány” voltaképpen havilap, amely ugyancsak szakosodva jelenik meg. A 60 perces kazetták kaphatók sport, hobbi, utazás és minden más olyan témában, amelyekről nyomtatott sajtó jelenik meg. A videozin „szaklapok” elsősorban a metrón és az elővárosi buszokon, vasutakon közlekedőknek készülnek. Terjedésük azal függ össze, hogy az USA-ban mind népszerűbb a mini video: ez a táskarádió méretű masina videolejátszó és egyben mini képernyő is. Munkába menet és onnan jövet tehát nézhetőek a magazinok színességével szerkesztett szakvideozinok. Egy-egy példány ára ugyan 20 dollár, de éves előfizetés esetén már 100 dollárért is „vesztegetik” a 12 „számot”. A divatba jövő videozin nem amerikai találmány: Japánban már tömegesen pámulják az ingázók a közlekedési eszközökön, a Sony viszonylag olcsó készülékének segítségével.

Az amerikai sajtódömping százezreknek szolgál megélhetéssel. Újságíróknak, nyomdászoknak, hírlapárusítóknak, kiadóhivataloknak, grafikusoknak, riukkancsoknak. S hogy mennyire jó biznissz az Egyesült Államokban a sajtó, arról rendszeresen tudósít a kiadványok aktuális piaci kérdéseivel foglalkozó szakmagazin...

(— asz —)

Esti Hírlap 5

1989. február 24., péntek

FIGYELMES BÖRTÖNŐR

szonycsók apszulával

Brüsszel, február 24.
ett, és — újra bebizonyosodott —
ndentre képes. Völegénye kábító-
néves bürtönbüntetését töltötte
ért és kapott a fegyintézet igaz-
zt is megengedte, hogy a szerel-
m az egymást átfelelő pár csókja
ért a figyelmes börtönőr gyanút
a egy kis kapszulát „csókoit át”
a három gramm hasist találtak.
tón falain belül is korábbi fog-
ntani. A csempészs ezúttal nem
odott, hiszen most már a szerel-

(mécs)

A NAP PROGRAMJÁBÓL

Február 24., péntek

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Fiókszarkesztőség. — 15.30: Népdalkörök énekelnek. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Rádiószínház. Ikarosz. — 16.43: Schaubert: g-moll szonatina. — 17.00: Vonásokör. — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Idősebbek hullámhosszán. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok. — 18.30: Esti magazin. — 19.15: Segíthetünk? — 20.15: Hallgassuk együtt! — 21.15: Külötő. A Rádió világírodalmi hetilapja. — 22.00: Hírvilág. — 23.30: Bagoly. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Péntektől péntekig. Ajánló-műsor sok muzsikával. — 16.55: Reklám. Műsorismertetés. — 17.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 17.05: Kölyökkradío. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.30: A középhullámán Sport. — 18.30: Az URH-adókon. — Garázs. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Csak fiataloknak! — 20.00: Sport. — 20.05: Operettekvedőknek. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Nóták. — 21.30: Cigányféltóra. — 22.00: A Popularizma dalainak különkiadása. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Sport hírek. — 23.15: Könyvzene — esti hangulatban. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.05: Bokor Jutta énekel. Freymann Magda és Kereskedő Tamás zongorázik. — Kb. 15.05: Szimfonikus táncok. — 15.35: Verdi összes operája. A szicíliai vécsernye. Ötfelevenő opera. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Törd a fejed! — 19.20: Follow Through. — 19.35: Bemutatjuk új körülményeinket. A londoni Schütz kórus énekel. — 20.20: Zsebrádiószínház. Egy kiállítás megnyitása. Moldova György hangjátéka. — 20.35: Ornette Coleman dzsesszegyüttese játszik. — 21.15: Új kemezeinkből. — 22.11: Romantikus zene. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Február 25., szombat

KOSSUTH:

4.30—7.30: Jó reggelt! — 7.30: Kopogtat. — 8.00: Hírek. Időjárás. Lapszemle. — 8.10: Műsorismertetés. — Kb. 8.20: Műsorszámok (x) — 8.30: Családi tűkör. — 9.00: Reklám. — 9.05: Színes népi muzsika. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Ismét — a tavából! — 11.55: Reklám. — 12.00: Dél krónika. — 12.30: Megújulás? — 13.00: Klasszikusok délutánban. Zene-parádé. — 13.45: Énekeljük együtt!

PETŐFI:

4.30—7.37: Délmunkoktól. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Sztereó beállítóműsor. — 8.11: Népszerű muzsika. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Tövises és virágok. — 10.00: Szombat délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Jó ebédhez szól a nóta. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: Miska bácsi levelezőlapja. Gyermekrádió. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 6.05: Népszerű muzsika — korán kelőknek. — 7.00: Hírek. Időjárás. — 7.03: In limba materna. — 7.30: V mate-rinskom jazyku. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások. — 8.13: Sztereó beállítóműsor. — 8.19: Új orgonalemezseinkből. Jean Guillou hangversenyfelvételeiből. — 9.18: A L'École d'Orphée együttes Händel-tríoszonátákat játszik. — 9.50: Opera-művész-lemezek. — 10.30: Slágerlista. — 11.00: Hangfelvételek felsőfokon. Mahler: VII. szimfónia. — 12.21: Philip Jones rézfúvós-együttesének felvételeiből. — 12.30: Diákléltára. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Kívánságműsor szombaton.

PÉNTEK

16.55: Hírek. — 17.00—19.00: Péntek délután. — 17.00: Egvgyűrk. Nyugdíjasok műsora. — Kb. 17.30: Téka. Közhasznú információk. — Kb. 17.40: Közlekedésről mindenkinek. R riportfilm. — 17.55: Reklám. — Kb. 18.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. — 19.00: Műsorajánlat. — 19.05: „Türelmül köll a sző-génységén”. X/4. rész: A fuvaros. — Az egylovas ember. — 19.20: Reklám. — 19.25: Közlemények. Műsorajánlat. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Telefer. Vitray Tamás műsora. — 21.15: Reklám. — 21.20: A hónap verséből. Február. — 21.40: Országok, emberek, életek. Csók, anyu. Magyar film (1926) —

83.30: Trióflex Kupa. Nemzetközül fedett pályás atlétikai bajnokság. Közvetítés a Budapesti Sportcsarnokból. — 23.50: Híradó 3.

TV2

Berkes Zsuzsával és Héder Barnával. — 17.00: Képtűség. — 17.15: TV2. Benne: R riportok. — Időjárás. — Tévétorna. — Reklám. — Zene. — 17.45: Van egy kettese? Telefonos játék. — 18.00: Telesport. — 18.25: TV2. — 18.30: Gyerekeknek! Tom és Jerry. Amerikai rajzfilm-sorozat. William Hanna és Joseph Barbera produkció. 1. Hűsvéti kacsa. 2. Csuklós bulldogok. 3. Egerész őtperc. — 18.51: TV2. — 19.00: Vabanc. Lengyel film (ism.). — 20.45: TV2. Benne: A hét műtárgya. Claes Oldenburg: Pult női fehérművel. (Magyar Nemzeti Galéria. Ludwig-gyűjtemény) — 21.00: Híradó 2. — 21.20: TV2. — 21.30: Az örökös. Francia film (1973) (ism.). — 23.19: TV2 Napzárta.

SZOMBAT DÉLELŐTT

9.00: Képtűség. — 9.05: Tévétorna gyerekeknek. — 9.10: Repülés szárnyak nélkül. Holland film (ism.). — 10.00: Pirx kalandjai. V.2. rész: A Galilei-árhomás rejtélye (1973.) (ism.). — 10.55: Nas ekran. A pécsi körzeti stúdió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi műsora. — 11.25: Képtűség.

MÚHOLDAS

SKY CHANNEL

14.00: Az Euro-sport csatorna sportműsorából. — 15.00: Változó világ. — 16.00: Szeretni. — 16.30: Fátal orvosok. Filmsorozat. — 17.00: Visszaszámlálás. — 18.00: Családi ügy. — 19.00: Az Euro-sport csatorna sportműsorából.

THE ARTCHANNEL

1.30: Cleo Laine és John Dankworth. — 2.30: Chico Freeman dzsesszműsora. — 3.25: Nat Adderley dzsesszműsora. — 4.20: Zene.

SUPER CHANNEL

15.30-ig: Egyveleg. — 15.30: Rockzene Nagy-Britanniából. — 16.30: Forródrót. — 18.20: Elve vagy holtan. Western-sorozat. — 19.00: A megmentő. Kalandfilmsorozat. — 20.00: Turistamagazin. — 20.25: Mit játszanak a mozikban? — 20.50: Rockzene Nagy-Britanniából. — 21.45: Hírek. — 22.00: Az erő órája. — 23.00: Hit Machine. Könyvzenei válogatás. — 0.00: Egyveleg.

TV5

16.05: Hírek. — 16.10: A fekete képisapkás műsor. — 16.30: Jó napot, jó élvagyat! — 17.00: Falu a felhők között. Gyermekműsor. — 17.30: Számok és betűk. — 17.55: Hírek. — 18.00: Az ember ára. — 19.30: Csillag papiros. — 20.00: Hegymászók magazinja. — 20.30: Másféle élet, avagy Néhány wayana indián krónikája. — 21.40: Kerevet. — 22.00: Tv-híradó. — 23.30: Océaniques — kulturális magazin. — 23.00: Sport és szabadidő. — 0.00: Megrázkódítás. — 1.00: Műsorzárás.

SZOMBAT DÉLELŐTT

SKY CHANNEL

6.30: Üzleti hírek. — 7.00: Zene. — 8.00: Fun Factory. — Mókagyár. — 12.00: Sport. — 13.00: Autó- és motorsport. — 13.30: Divatkörkép.

SUPER CHANNEL

7.00: Boogaloo Pooper Doo. Gyermekműsor. — 11.00: Egyveleg.

TV5

12.00: Thalassá. Tengeri magazin. — 12.45: Jazz off. — 13.00: Tv-híradó. — 13.15: Te-lhoid.

PÉNTEK

Operaház: Dido és Aeneas, Mario és a varázsló (K. bérl. 4. ea. 7) — Erkel Színház: Nabucco (10. bérl. 5. ea. 7) — Zeneakadémia: Ela István orgonaeztje (fél 8) — Zeneakadémia Kisterem: Kecskés-együttes estje (fél 8) — Bartók Emlékhatás: Rohmann Imre zongoraestje (Magyar Klasszikusok zongoraművelő, 7) — Liszt Ferenc Kamaraterem: Budapesti Klarinet-együttes (fél 8) — Katona József Színház: Haldoklik a király (7) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Kálmán Imre-Kölli Miklós: Csárdáskirálynő (A Centi Színház vendégjátéka, 8) — Nemzeti Színház: Megmaradni (7) — Várszínház: Csikósmolyói passió (7) — Madách Színház: Doctor Herz (7) — Magách Kamara: Az érseki palota... (7), Elelem bére (este fél 11) — Vigaszínház: Környagy (Hegedűs bérl. 2. ea. 7, csak 18 éven felülieknek!) — Pesti Színház: Csillag (7) — József Attila Színház: Szerelmim (E.3. bérl. 7) — Thália Színház: Egy komizs költő naplója (du. 4) — Radnóti Miklós Színház: Kísértetcsárdás (7) — Józsefvárosi Színház: Buborékok (7) — Fővárosi Operettszínház: Csárdáskirálynő (7) — Jurta Színház: „Dalos közérzetem”. — Dinyés József szerző estje (7) — Lézerszínház: Genesis (du. 6) — Mike Oldfield (fél 8) — Pincészház: Klub-Kabará

— Klub (7) — Rock Színház: Csillag Napoly egén (Gutenberg Művelődési Központ, 7) — Játékszín: Mál néni (7) — Vidám Színház: Nimcska (7) — Kis Színház: Anna csak egy van (fél 8) — Odry Színház: Völgény (du. 3) — Mikroszkóp Színház: Az állam is felkoppik... (fél 8) — Állami Bábszínház: Hamupipőke (du. 3. Népközársaság útja 69.) — Arany János Színház: Urhatnám pojár (Pataky Műv. Közp. du. 3) — Fővárosi Nagycirkusz: Jubileum '89. (du. 3. 7) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bemutató előreljesése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Helyi fogyasztás. Végleges szörielenítés, diákoknak kedvezményes árkezelés, Jutka, 123-339. (x)

Csodás város csodás áron! Az MTK-Tours március 1-jén és 9-én indítja újra buszait Isztambulba. 4 éjszaka, 5 nap Isztambulban, 2 éjszaka a buszon, 2-3 ágyas szobák és felpenziós ellátás, városnézés, esti teázás a Tv-toronnyal, az Azsli-parton. Mindössze 2590 Ft és 129 márkáért. Április 1-jétől áraink: 4 éjszaka, 5 nap Isztambulban 2890 Ft + 152 DM; 3 éjszaka, 4 nap Isztambulban 2890 Ft + 115 DM. Jelentkezni lehet az MTK-Tours Budapest VII. József krt. 48. sz. alatti irodájában. Telefon: 31-34-64. (x)

Borsodiak Barát Köre február 28-án, kedd este 6 órakor a Magyar Néphadsereg Művelődési Házában (Bp. XIV., Népszádnál út 34.) baráti találkozót rendez. Kovács József, az MSZMP Városi Bizottság titkára Idősekről miszkolci politikai, várospolitikai és más kérdésekről ad rövid tájékoztatást. A Zrínyi Akadémia szimfonikus zenekara (Faith Tibor vezetésével) népszerű műveket ad elő. Közreműködik: Pitti Katalin, Kertész Zsuzsa és Szolnoki Tibor. Érdeklődőket szívesen látnak. (x)

A Mavadtours elfogad még jelentkezést isztambuli társasutazásra. Időpont: 1989. március 29.—április 3. Utazás autóbusszal, élnyelvés kétágyas, zuhanvó szobákban. Felpenziós ellátás, egész napos városnézés. Ár: 7500 Ft + költőpenz. Erdelődni lehet: 759-611/62. (x)

Balász Judit és a Bojtorján együttes mutatják be új műsorukat a MOM Művelődési Központban (Bp. XII., Csörsz u. 18., tel.: 566-649, 752-649) 1989. március 12-én, vasárnap 10.30-kor. Jegyek 40, 50, 60 Ft-os árnban a helyszínen vásárolhatók. (x)

Balász Klári és Korda György mutatják be műsorukat a MOM Művelődési Központban (Bp. XII., Csörsz u. 18., tel.: 566-649, 752-649) 1989. március 11-én, szombaton 19.30-kor. Közreműködnek: Verebes István, Puskás Sándor és a Blum együttes. Dívatbemutató! Jegyek 60, 70, 80 Ft-os árnban a helyszínen vásárolhatók. (x)

Tavaszi a télben. Árusítással egybekötött kiállítás, kertbarátok és kiskertművelők részére az Ipari Bemutatóházban (VIII., Rakóczi út 57.). Beszélgetés dr. Oláh Andorral és Schirilla Györggyel, szombaton 11 órakor az egészséges életmódról, a reformkonyháról, reformétimódról a kiállításán. (x)

Keressük azt a hölgyet, aki szemtanúja volt 1988. október 4-én 8.30-kor a XIV., Nagy Lajos király és Erzsébet királyné útja kereszteződésében történt balesetnek. Kérjük jelentkezését az 590-665-05 telefonszámon, egész nap. (x)

A „16. Sz. Bétex Textilereskedelmi Vállalat” feliratú bélyegző elveszett, használata február 13-tól érvénytelen. (x)

Münchenbe is velünk utazhat a legolcsóbban! Két éjszakai utazás autóbusszal, 1 éjszaka (2 nap) Münchenben, városnézés, látogatás a világ legnagyobb sörözőjében (vascsorával) és bőséges szabadidő. És mindez slágerárban! 1490 Ft + 75 DM. Top Travel Bavaria Tours, Hotel Astoria Hall. Tel.: 173-411/1371. (x)

Ha kedd, akkor Belgium! A közismerten olcsó belga autópia-cra, a nagy érdeklődésre való tekintettel, iródnk elsőként indít járatot, autóvásárlók részére. Április 4-én, kedden (ápr. 4-8.) az első Express-busszal utazók — bejárótúra árkedvezményrel — 2999 Ft + 133 DM-ért biztosíthatják helyüket. Top Travel Autókontakt Tours, Bp. XIII., Fűst Sándor u. 41. Tel.: 368-845. (x)

Az Omnibusz Utazási Iroda ajánlata! Társasutazások autóbusszal Münchenbe, március 14—17-ig és április 5—8-ig. Program: városnézés. Részvételi díj: 1500 Ft + 70 DEM. Autóbusszal Isztambulba, április 8—14-ig. Részvételi díj: 4900 Ft + 88 USD. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az Omnibusz Utazási Iroda fiók-irodájában, az Arpád hídi Volánbusz autóbusz-állomáson. Telefon: 497-156. Társ az úton: Omnibusz. (x)

Az ingatlankirály

Milliárdos beruházó

Trump kontra Japán

A New York-i Plaza Szálló zsúfolásig megtelt nagy báltermében az amerikai gazdasági élet új „üstököse”, a 41 esztendőes Donald Trump nem akármilyen eseményről tájékoztatta az összegyűlt újságírókat: bejelentette, hogy 365 millió dollár készpénzért megvásárolta az Eastern légitársaság New Yorkból Bostonba és Washingtonba óránként közlekedő ingajaratát. Újabb „intézmény-nyel” bővült a Trump-birodalom, amelynek tulajdonosa az elmúlt esztendőben egyrészt csodálat, másrészt irigység tárgya volt az amerikai pénzügyi körökben.

Ivana ruhatára

A Forbes magazin szerint egymilliárd dolláros vagyonnal rendelkező Trump nemrégiben könyvet írt sikeres pályája történetéről, s a sztori több héten át vezette az amerikai könyvek bestseller-listáját. Trump nem csinál titkot abból, hogy előre megtervezte „birodalma” létrehozását, s az ehhez szükséges pénz egy részét édesapjától örökölte. A sikeres sztori szerzőjét egyre többet említik együtt Iacocca nevével, aki rövid idő alatt talpra állította a hetvenes évek végén „lerobbant” Chrysler autópári óriásvállalatot. Az igencsak jóképű ingatlankirály, Donald Trump meglehetősen ügyesen forgatja vagyonát, s kiváló érzékkel hajtja végre nagy feltűnést keltő vásárlásait.

Nem kis meglepetést keltett az a bejelentés, hogy Trump 395 millió dollárért megvásárolta a Fifth Avenue és a Central Park sarkán álló Plaza Hotelt, amelyet többek között Neil Simon is „megénekel” nálunk is játszott vígjátékában. A 18 emeletes, ezer-szobás szálloda New York egyik jelképe, királyok és államfők, neves művészek és milliósok kedvelt — és méregdrága — szálláshelye. A csaknem egy százada épült hotel ad otthont az amerikai nagyváros legrangosabb báljainak és nemzetközi tanácskozásainak. (Érdeemes megjegyezni, hogy ebben a szállodában született meg 1985 szeptemberében az úgynevezett Plaza-megállapodás, amelyben hat vezető tőkesországi pénzügyminiszteri és bankelnöki foglaltak állást a dollár meggyengítésének szükségessége mellett.) A Plaza megvásárlásának pikantériája az volt, hogy a szálló igazgatójává Trump feleségét nevezték ki. A hölgy éves fizetése mindössze egy dollár, de a jelképes összeg mellett a szálloda költségvetése fedezi az igazgató ruházatközpontjait. S egy előkelő hotel vezetője nem-

néhány üdülőváros legnevezetesebb és legdrágább ingatlanjait. Tulajdonába került az ugyancsak jól ismert St. Moritz Szálloda, valamint Palm Beach és a Bahamák néhány luxuslakóháza is. Huszonhét százalékos részesedéssel rendelkezik az Alexanders áruházláncolatban, amelynek „tagjai” elsősorban New Yorkban és a város környékén találhatók.

Gazdasági szakértők véleménye szerint az Eastern ingajaratának megvásárlásával Trump megint „jó lóra tett”. Általában teljes kihasználtsággal közlekednek a repülőgépek; az ingajaratot amolyan villamosnak tekintik, amely-

FRANK LORENZO ÉS DONALD TRUMP

(Éves fizetése mindössze egy dollár)

igen veheti fel kétszer ugyanazt a ruhát, s az is valószínű, hogy Ivana asszony a ruhatárának darabjait nem a kiárusításokon szerzi be...

A milliárdos beruházó számára nem jelentett újdonságot a szálloda-szakma. Néhány évvel ezelőtt 50 százalékos részesedést tett szert a New York-i Grand Hyatt Hotelben, amely 34 emeletével és 1400 szobájával a város egyik legnagyobb szállodája. Trump az Egyesült Államok keleti partvidékének kaszinó-fővárosában, Atlantic Cityben is két óriásszállót tudhat magáénak, ahol a nap 24 órájában folyik a szerencsejáték, s ennek nem kevés haszna is a „birodalom” vagyonát gyarapítja.

Dolláros infúzió

Nem messze a Plaza Szállótól fekszik New York egyik legszebb épülete, az ultramodern Trump Tower. A 68 emeletes csupaüveg felhőkarcoló a század egyik építészeti remekműve. Az épületben több világcég működteti központját, az alsó négy emelet pedig márvánnyal borított pazar bevásárlóközpont. A Trump Tower a helyiek és a turisták kedvenc találkozóhelye, szökőkutas éttermei, gyönyörű üzletsorai igazi kikapcsolódást és felejthetetlen látványt nyújtanak. A felsőbb szinteken luxuslakások vannak, lakói elsősorban Hollywood sztárjai és „egyszerű” multimillióosok. Több olajsejk is vásárolt magának itt örökklaszt, mert a Trump Towerben lakással rendelkezni az igen gazdag emberek „sikkje”.

A „Donald fiú” szinte módszeresen vásárolja fel New York és

re nem kell előre jegyet vásárolni, a repülőjegyet az indulás előtt néhány perccel is meg lehet vásárolni automatából. S aki lekési a „villamost”, elmegy a következővel. Az Eastern légitársaság 1961-ben indította meg járatát a három város között, gépei ezeken az útvonalakon eddig 70 millió utast szállítottak. Az üzlet jól jövedelmez: a számítások szerint az ingajarat idén 190 millió dolláros forgalmat bonyolít majd le, s ebből az összegből 35 millió dollár a nyereség. Az Eastern — amelynek ingajaratát december közepén Trump névre „keresztelték” át — azért volt kénytelen eladni az útvonalat és az ott közlekedő 17 repülőgépet, mert a cég hosszú ideje készpénzhiánnyal küszködik, s ezen még a járat nyeresége sem tudott segíteni.

A 365 millió dollár készpénz komoly „infúziót” jelent az Eastern költségvetése számára és sok fizetési kellemetlenségtől fogja megkímélni az anyavállalat, a Texas Air elnökét, Frank Lorenzót. Trump az Eastern ingajaratának megvásárlásáért komoly küzdelmet folytatott Carl Icahn-nal, a TWA légitársaság ugyan-csak fenyegetések hírében álló elnökével is. (Hírek szerint a Trump légitársaság továbbra is szoros kapcsolatot tart fenn — elsősorban a marketing területén — az Easternnel. A szerződés egyébként kimondja, hogy öt éven belül az ingajaratot Trump csak akkor adhatja el légi szakmán kívüli beruházónak, ha az Eastern lemond a visszavásárlás jogáról.)

Atlantic City mintegy 3 órányi autótúra fekszik New Yorktól. A kaszinóvárost évente 32 millió szerencsevadász keresi fel. A látogatóknak mindössze 1 százaléka érkezik repülőgépen, a többiek

gépkocsival és autóbusszal keresik fel az „ígéret földjét”, Las Vegas vetélytársát. Miután a már említett két hatalmas hotelkaszinó mellett Trump jelentős részesedéssel rendelkezik az Atlantic Cityben éppen új szállodát és játékkaszinót építő Resorts International cégben is, joggal számít arra, hogy az épülő Taj Mahal Hotel is nagy népszerűségnek örvend majd. S minél nagyobb a hotelkaszinók forgalma, annál nagyobb az üzemeltetők nyeresége.

Trump nem titkolt célja, hogy Atlantic Cityt is bekapcsolja az ingajaratok útvonalába. A hétvégeken valóban visszaesik a három város közötti légiforgalom, viszont ekkor keresik fel tömegesen a szerencsejátékosok Atlantic Cityt. Az ingajaratot teljesítő 17 repülőgép egy része a hétvégeken kivonható a New York—Washington és a New York—Boston útvonalról, s a gépek ingajaratban közlekedtetetők Atlantic Citybe és vissza. A terv megvalósításához azonban arra van szükség, hogy felújítsák a tengerparti város repülőterét. (Atlantic City egyébként nemcsak kaszinóiról híres, hanem arról is, hogy — mint a keleti partvidék egyik patinás furdőhelye — itt rendezik meg minden évben az amerikai szépségkirálynő választást. Emellett kedvelt konferenciaváros is.)

Az amerikai pletykálapok Trump legújabb üzlete kapcsán nem hagyják ki az alkalmat, hogy ne közöljék az ügyes beruházó állítólagos álmát: a szerencsejátékos Trump-gépen utazik Atlantic Citybe, ott Trump-szállóban lakik és játszik, New Yorkba ismét Trump-gépen utazik vissza, ott Trump egyik hoteljében száll meg, s némi pihenés után a Trump Tower üzleteibe megy vásárolni. Az újságok csipkelődése nem tartozik a mesék birodalmába, csak sok pénz kell hozzá...

Vita a polgármesterrel

A legsikeresebb New York-i beruházóként számontartott Trump ad a népszerűsége is. Két esztendővel ezelőtt saját pénzen felújította és rendbe hozta a Central Park műjéggályját és azt a városnak adományozta. Nem sokkal ezután nyilvános vitába keveredett az ugyancsak népszerű Koch polgármesterrel egy nagyszabású terv kapcsán. Donald Trump ugyanis meg akarta vásárolni a várostól Manhattan nyugati részének egy nem elhanyagolható hányadát, hogy ott több százmillió dollárért stúdióközpont építsen a televíziós társaságok számára. Az ügylet egyelőre füstbe ment. Egyelőre, mert Trump nem azok közé tartozik, akik könnyen feladják.

Tőzsdei szakemberek bizonyosra veszik, hogy a Trump-vállalkozás a következő években még sokat hallat majd magáról. A beruházó kiváló tanácsadó- és menedzser-csapattal veszi magát körül, s a pénzvilágban az sem hátrány, hogy még meglehetősen fiatal. Az átlagamerikai pedig neki szurkol, hiszen ingatlanvásárlási tevékenysége némileg ellensúlyozza a nem szívesen látott japán tőkeáradatot, amely ez idáig 32 milliárd dollárért vásárolt ingatlant az Egyesült Államokban. Trump persze nem tudja és nem is akarja felvenni a versenyt a szigetországgal, arra azonban hajlandó, hogy egy-egy kiszemelt nagyértékű ingatlan „elorozzon” a japán beruházók előtt.

GARA SZABOLCS

Kissinger mondta annak idején, hogy Latin-Amerika arra tart, amerre Brazília. S ha az események cáfolták is ezt az állítást (különösen Közép-Amerikában), a brazil óriás kétségtelesen magában hordozza mindazon ellentmondásokat, amelyek más latin-amerikai országokra jellemzők, legfeljebb — ha lehet — azoknál még élesebb formában.

A közelmúltban a tudósító személyesen is tapasztalhatta, mennyivel élesebb a társadalmi feszültség Braziliában, mint egy évvel ezelőtt. Az emberek türelmetlenebbé váltak — feltűnően romlott az életszínvonaluk, fizetésük, bérük ma lényegesen kevesebbet ér, mint egy éve. Tavaly csaknem ezer százalékos (!) volt az infláció, ami testvérek között is csaknem százszázalékos hávi inflációnak felel meg. Ember legyen a talpán, aki ilyen körülmények között tervezni tudja a családi költségvetést. A keresetek annyira elszakadtak az áraktól, hogy sokan reménytelennek tartják a jövőt, és „könnyebb megoldás” után néznek. „Nincs az a pénz, ami elég volna” — mondta a riói taxis, majd ellágyultan szólt Figueiredo tábornok éveiről, amikor az infláció mindössze 20 százalékos volt. Figueiredo aligha sorolható a legdemokratikusabb érzelmű vezetők közé, s abban, hogy hatalomra juthatott, nem kevés közül volt azoknak a kispolgári rétegeknek, amelyekhez a taxis is tartozik. Manapság egy brazil élelmiszer-áruházban, pénztárközelben gyermekök veszik körül az embert, és arra kérik, hogy blokkoltassa számlájára a marokban tartott élelmet is. Tizenhatmillióra tehető az elhagyott brazil gyermekek száma. Egyházmegyéik felmérése szerint rendes táplálkozás híján ezer gyermek közül hatszáz nem éri meg második életévét — mondták el a katolikus püspöki konferencián. Az egyház évek óta folytatja „egy kanál só, két kanál cukor” kampányát a gyermekhalandóság egyik okának, a kiszáradásnak a mérsékléséért.

Az éremnek azonban két oldala van. S a másik fantasztikus hasznát, mesés bevételeket mutat. Roberto Fendt, a Coimex kereskedelmi óriás cég alelnöke megsűgja, hogy dollárban kifejezve hány-szorosára nőtt a tavalyi forgalmuk. Az ország kereskedelmi mérlege is csaknem húszmilliárd dollár többletet mutat, a növekedés mégis alig haladta meg a nulla százalékot. Miközben hatalmas többletérték keletkezik, milliók nyomorognak. Kormánykörökben előszeretettel utalnak az adósságválságra. Valójában ez csak az egyik probléma a sok közül.

A természeti kincsekben és emberanyagban mérhetetlenül gazdag ország még mindig nem tudja át lépni önmaga árnyékát. Nem valószínű meg átfogó földreform. A közel kilencmillió négyzetkilométernyi Brazília hasznosítható földterületén nagybirtokrendszer dominál. Földfoglalások és velük való véres leszámolások jelzik az érdekek szembenállását, s a küzdelmet az életért. A São Paulo-i iparban az automatizálás, az elektromosítás kikerülhetetlen követelménye kerül konfliktusba a képzetlen munkaerő túlkínálatával. A magas műszaki követelmények a szakmai képzés fogyatékoságai-
val. A braziliai viszonyokra egyszerre jellemző a képesség az atommagfűtőre, atommeghajtású tengeralattjáró gyártására, műholdberendezések előállítására, ugyanakkor jellemző a 70–80 millió ember távol tartása a termeléstől, perifériára szorításuk és

elképesztő nyomoruk. Márpedig aki éhezik, annak semmi sem drága — mondják maguk a brazilok. Az egyház szerint a helyzet magában hordozza mind a népi lázadást, mind pedig egy jobboldali hatalomátvitel lehetőségét.

A legutóbbi helyhatósági választáson jelentősen visszaesett Jose Sarney elnök kormányzó pártja, a PMBD, és megerősödött vele szemben a baloldal. Több nagyváros, köztük São Paulo és Rio de Janeiro szocialista—szociáldemokrata polgármestert kapott. Tömegek juttatták kifejezésre, hogy az eddigi gazdasági modell helyett egy igazságosabb elosztási elveken nyugvó rendszert akarnak. Solimao Malina, a kommunista párt elnöke szerint beruházásokra kell átcsoportosítani a tőkeforrásokat, csökkenteni kell az improduktív tőkének kedvező magas kamatlábakat, jobban közelíteni a brazil gazdaságot a nemzetközi munkamegosztás körforgásához, bekapcsolni a kihasználatlan energiaforrásokat, mindenekelőtt az embert az ország gyarapodásába.

A közelmúltban tartott választás mégsem a kommunistáknak, hanem más baloldali pártoknak kedvezett: a radikális szocialista PT-nek és a szociáldemokrata PDT-nek. A PT heterogén erő. Helyet foglalnak benne a fegyveres harc gondolatával kacérokódó szélsőbaloldali erőktől a szociáldemokratákon át a katolikus népi tömegekig sokféle áramlatok. Egyik fő erőforrása a katolikus bázisközösségek, s maga a brazil katolikus egyház. Vezetője, Ignacio Lulá gyári munkás. Életében talán egyetlen könyv sem volt még a kezében, mindazonáltal népi tribünné vált karakán kiállításával. A polgári körökben csak populistának nevezik lekicsinylően. A kommunisták inkább azt vetik szemére, hogy nincs programja, hanem csak tagadja a fennálló viszonyokat.

Nagyvállalkozói körökben a „populizmus elszabadulásáról” beszélnek. Attól tartanak, hogy a népi elégedetlenséget megnyergelő pártok és szakszervezetek esetleg a fejlődés tényleges követelményeivel ellentétes célok felé viszik majd az országot. Különösen, ha valamelyik jelöltjük, például Lulát sikerülne befuttatniok az idén októberben—novemberben esedékes elnökválasztáson. Azt ál-

NYOMORNEGYED

Tavaly csaknem ezer százalékos

lítják, hogy a populizmus egyenlő a nacionalizmussal, az pedig a gazdasági autarchia erősödésével. A brazil tőke attól tart, hogy egy ilyen fejlemény esetén az ország megtorpanna az előrelépésben, hiszen nem tudna bekapcsolódni a műszaki fejlődés nemzetközi vérkeringésébe. Elakadna az utóbbi években követett gazdasági és politikai nyitás is.

Nagy kérdés, hogyan reagálnak a katonák egy baloldali fordulatra. A szociáldemokrata Leonel Brizola mindenesetre már ápolja viszonyát velük. Braziliából tudósító nyugati újságírók véleménye szerint a hadsereg nem állna ölbe tett kézzel a feszültség fokozódása láttán, hanem beavatkozna a dolgokba. Mindenesetre a jog ezt lehetővé teszi. A tavaly októberben életbe lépett új szövetségi alkotmány ugyanis kimondja, hogy a fegyveres erők beavatkozhatnak az ország belpolitikai életébe, ha felkéri őket az államfő, a törvényhozás, vagy a legfelső bíróság. Ez a beépített biztosíték kétségtelesen magabiztosságot kölcsönöz a jobboldalnak ebben a jelenlegi feszült helyzetben.

A hatalomátvitelt, feltételezhetően, a hadsereg is csak végső esetben tartaná elképzelhetőnek, hiszen a tábornokok aligha tudnák orvosolni az ország gazdasági bajait. Ezt már akkor is bizonyították, amikor a hatalomnak ők

Brazília

Nyári terv

Mosoly-offenzíva

voltak a gyakorlóit. A jobboldal ezért most inkább sorait próbálja rendezni a novemberi választási csapás után. A Sarney-kormány januárban „nyári terv” (Dél-Amerikában most nyár van) néven még egy kísérletet tett a kudarcot vallott két Cruzado-terv után az infláció megfékezésére és a vásárlóerő rohamos csökkenésének feltartóztatására. „Új cruzado” néven új pénzt vezettek be, amelynek alapegysége 1 dollárt ér. (Legalábbis tegnap még annyit ért...) Befagyasztották az árakat és megszüntették a mozgóbérskálát. A bérek kiigazítására új rendszert vezettek be, 60 000 fővel csökkentették az állami adminisztrációt, első lépésként megszüntették, illetve összevontak hét minisztériumot. Ezzel egyidejűleg aktív diplomáciai tevékenységbe kezdtek, hogy a Bush-kormánytól politikai engedélyt kapjanak az államadósság egy részének elengedéséhez. Nem lehet sikerre számítani odahaza, ha nem enyhül a nemzetközi fizetési kötelezettség — vélekedett Brazília washingtoni nagykövete, aki a „mosolyoffenzívát” vezeti.

A látványos gazdasági intézkedések és diplomáciai kezdeményezések pozitív hatása egyelőre még várat magára. Ha ez a terv is kudarcba fulladna, bizonyára még nagyobb ellenállás keletkezne a kormánnyal és Sarney pártjával szemben. Az esetleges balsiker a demokráciára nézve is veszélyes következményekkel járhatna, hiszen az erők polarizálódásának felgyorsult folyamata a gazdasági konfliktusok túlmutatató konfrontáció veszélyét is felidézni.

SIMÓ ENDRE

EMLEKEZTETŐ

Harminc éve, 1959 februárjában írták alá Londonban a ciprusi szerződéseket — ez volt a szigetország függetlenségének tulajdonképpeni megalapozása. A tárgyalásokon (amelyek eredetileg Zürichben kezdődtek) kidolgozták a szigetország alkotmányát, megfogalmazták a Nagy-Britannia, Görögország és Törökország közötti garanciaszerződéseket, valamint a Ciprus, Törökország és Görögország közötti szövetségi egyezményt. Itt határoztak úgy a szerződő felek, hogy még 1960. július 1., a függetlenség kinyilvánítása előtt Ciprus megállapodást ír alá Nagy-Britanniával az angol, illetve NATO-fennhatóság alatti szigetrészek (Dekalia és Akrotiri) különleges státusáról. A londoni szerződések jelentették a sziget lakosságának a hosszú függetlenségi harc győzelmes befejezését — ez a küzdelem lényegében 1878 óta folyt. A sziget 1925-től angol koronagyarmat volt.

A londoni Ciprus-megbeszéléseken az angolok, görögökön és törökökön kívül részt vett a sziget görög lakossága nevében (80 százalék) Makariosz érsek, a ciprusi törökök nevében dr. Küçük török politikus vett részt. (A török lakosság aránya: 18,5 százalék.) 1960. július 31-én a független Cipruson rendezett első parlamenti választáson az alkotmány értelmében a képviselők 70 százaléka görög, a többi

török volt. A hivatalos függetlenségi nyilatkozat elhangzásakor (1960. augusztus 16.) megválasztották az első köztársasági elnököt, Makarioszt; ekkor még a londoni szerződések értelmében 10 000 angol, 950 görög és 750 török katona tartózkodhatott a szigeten. Az új állam első éveiben számos véres összetűzés volt a török és görög lakosság között; az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1964 márciusában két sisakos ENSZ-katonákat küldött Ciprusra békefenntartási céllal. Az 1967-ben bekövetkezett athéni katonai puccs, a görögországi jobboldali kormány uralma felbátorította a ciprusi görög jobboldalt, amelynek vezetője Grivasz tábornok volt. Bár Makariosz két elnökválasztáson is (1968, 1973) komoly sikert aratott, a függetlenség ellen két oldalról is határozott támadás indult. A görög lakosság körében az Enoziszt, a sziget Görögországhoz csatlakozásának tervét hirdette a reakció, a török lakosság előtt a Takszim, a sziget felosztásának tervét reklámozták.

1974 nyara súlyos, máig megoldatlan válságot hozott. Egy Makariosz-ellenes puccs nyomán a görög tisztek vezetése alatti Gárda egy báb-elnököt ültetett az állam élére, majd megindult a török katonai intervenció, amelynek eredményeként Északkelet-Ciprus máig tartó török megszállás alá került.

VEZETŐCSÁBITÁS AMERIKÁBAN

Fejvadászok számítógéppel

Az igazán jó vállalati vezetők az Egyesült Államokban is a „hiánycikk” listáján szerepelnek. Nem véletlen tehát, hogy az óceán túlsó partján külön szakma alakult ki a sztármenedzserek el- és átcsábítására. A „fejvadászokkal” foglalkozó szakosodott irodák fénykorukat élik, szinte nem győzik felljesíteni a közép- és nagyvállalatok megrendeléseit.

Önáramponalasítás

Évtizedünkben az amerikai vállalatok többsége önáramponalasítást hajt végre, amelynek keretében — a versenyképesség fokozása érdekében — megszüntetik a gazdaságtalan termékek gyártását, bezárják veszteséges üzemeket, korszerűsítik termékszerkezetüket, bővítik az új árucikkek számát, új értékesítési és „vívófogó” stratégiákat dolgoznak ki, s nem utolsósorban igyekeznek csökkenteni a termelési költségeket. A vállalati átalakulás jól felkészült vezetőket, újítani tudó és akaró menedzsereket követel, s a cégeken belül sok esetben nem áll rendelkezésre ezekhez a feladatokhoz a megfelelő emberanyag. Az önáramponalasítást végrehajtó cégek általában szívesen veszik, ha új vezetőjük „kívülről” jön, mert véleményük szerint egy külső szakember egészen másként látja a problémákat és a feladatokat, mint az, aki már több esztendő óta az adott vállalati szervezetben belül. A középszintű vezetők sok esetben hiába várnak előlépésre, mert a gyakorlat azt bizonyítja az USA-ban, hogy aki alkalmas egy cégnek a középszintű feladatok ellátására, az az esetek többségében nem alkalmas első embernek. A 80-as években tehát élesen elkülönül egymástól a közép- és a felső szintű vezetői szakma.

Az Egyesült Államokban mintegy 1500 menedzszerkövetítő iroda működik, ezek éves bevételük eléri a kétmilliárd dollárt. A vállalatok nagy harcot vívnak egymással — természetesen

a színpad mögött — egy-egy kiváló képességű vezető megszerzéséért, átcsábításáért, s ezt a munkát a fejvadász cégekre bízzák. Az országosan ismert sztármenedzserekért dollármilliárdokat is hajlandók a megbízók fizetni; erről tanúskodnak azok az adatok, amelyek szerint több ezerre tehető azon amerikai „vezérek” száma, amelyek éves jövedelme jócskán meghaladja az egymillió dollárt.

A fejvadász irodák számítógépes nyilvántartást vezetnek mindazon sikeres vállalati vezetőkről, akik iránt más cég részéről kereslet jelentkezhet. Az elektronikus adatlapok tartalmazzák a vezetők végzettségét, korábbi munkahelyeit, az ott elért eredményeit, a tőzsde értéktételét a vezetett cégekről stb. A megrendelést feladó vállalat igen pontosan megadja milyen elvárásai vannak jövőendő vezetőjével kapcsolatban. Az apró részletekre is kiterjedő megrendelést a fejvadász cég betáplálja a számítógépbe, s a masina megadja az „étlapot”.

Adatlapok 150 ezer vezetőről

Az igazi munka tulajdonképpen ekkor kezdődik. A menedzszerkövetítő iroda a megrendelővel együtt szűkíti a kört, s általában az öt legalkalmasabbnak tűnő vezető kerül „becserkészésre”. (Érdemes megjegyezni, hogy az irodák mintegy 150 ezer sikeres vezetőről vezetnek elektronikus adatlapot.)

A fejvadászat „művésze” éppen az, hogy általában olyan vezetőt kell átcsábítani egy másik vállalathoz, akinek korábban nem állt szándékában a munkahely-változtatás, aki elégedett munkájával, jövedelmével és körülményeivel. A közvetítő irodák ebédre vagy vacsorára hívják meg a kiszemelt „áldozatokat”, külön-külön. Ilyenkor elmondják a feladatok érdekességét, az ajánlott jövedelmet és jövedelmén kívüli juttatások körét, az új munkahely presz-

tizét, valamint számos egyéb anyagi, szakmai, lélektani tényezőt. A fejvadásznak „meg kell fognia” a jelöltet, de csakis megbízója utasításai alapján ígérhet. A kifinomult módszerrel dolgozó ügynökségek az esetek többségében biztosra mennek, statisztikáik szerint viszonylag kevés elutasításban részesülnek. (Tapasztalataik arról tanúskodnak, hogy még a leghűségesebb vállalati vezetők is megínognak egy-egy izgalmas feladatot és kiemelten magas jövedelmet kínáló ajánlat hallatán.)

Vándor menedzserek

Miután a jelölt, vagy a jelöltek kimondták a boldogító igent, a végső kiválasztásban a megbízó az utolsó szó. A „házasságkötés” után a megbízó vállalat fizet a fejvadász irodának: a felmerült költségek megtérítésén kívül a vezető éves jövedelmének egyharmada illeti meg a menedzszerkövetítőt.

A szakma egyik vezető vállalata, a Heidrick and Struggles véleménye szerint az amerikai sztárvezetők elég könnyen elcsábíthatók. Ennek az az oka, hogy a menedzserek többsége olyan vándornak tekint magát, aki egy-egy vállalatot rendbe tesz, felvirágoztat, növeli profittermelő képességét, aztán továbbáll. Jöhet a következő feladat...

A vállalati vezetők körében presztízst jelent, ha szerepelnek az elit menedzserek elektronikus adatlapjában, más szavakkal, ha jegyzik őket a piacon. Az elmúlt években többek között olyan nagyvállalatok élére került új vezető a fejvadász cégek közvetítésével, mint a Pepsi-Cola, az Apple számítógép-ipari vállalat, az RCA szórakoztató-ipari és mikroelektronikai konglomerátum. De újabban a fejvadász irodák nem érzékelik magukat biztonságban, mert az egyik kábeltélevíziós hálózat elektronikus menedzszerkövetítő szolgálatot indított. A Financial News Network tévétársaság — amely elsősorban gazdasági, pénzügyi és tőzsdei híreket, programokat sugároz — kísérletképpen, egyelőre heti félóránként bevezette a menedzszerkeresést. A megbízók percenként 14 ezer dollárért a képernyőn előadják elvárásukat jövőendő vezetőjükkel szemben, valamint az általuk kínált anyagi és szakmai lehetőségeket.

A Financial News adásai az USA 32 millió háztartásában vehetők, a felmérések szerint a 24 órás műsort egy időben mintegy félmillióan nézik. A közvélemény-kutatás adatai szerint a vezetőkereső műsorok népszerűsége rövid idő alatt számottevően megnövekedett. S a tévétársaság kedves figyelmességgel is szolgál a kezdő, újdonsült vezetőjelöltek számára: külön műsorok szólnak arról, hogyan kell célirányosan megírni az életrajzot, hogyan kell „szerepelni” a személyes meghallgatáson, s hogyan kell kialkudni a kívánt jövedelmet...

— asz —

Esti Hírlap 5

1989. február 6., hétfő

10 MILLIÓ FONTOS ÉS ELKÖVETŐIT

gy lábón élt atlan bandavezér

Latif pedig, aki a trezor vezetője volt, s a Scotland Yardot megpróbálta félrevezetni azzal, hogy jelentést tett ismeretlen elkövetők ellen — 18 évi fegyházbüntetésben részesült. A banda többi tagjai 16, 11, illetve 10 évi fegyházbüntetést kaptak. Viszonylag szerencsésen úszta meg az ügyet az a bandatag, aki értékes, feltáró jellegű vallomást tett a bíróságon: ötévi fegyházbüntetésben részesült. Igaz,

a vizsgálati fogság idején cellatársai összeverték besúgásáért.

A bűnbandához tartozott még két nő, akik „egyéb szolgáltatásokra” is vállalkoztak: ők felfüggesztett

börtönbüntetésben részesültek.

A bandavezért továbbá 16 hónapi felfüggesztett elzárásra ítélték, amiért jogellenesen részvénytranzakciókat bonyolított le, és ezeken 70 ezer font profitra tett szert. Eközben több tucat nevet, 13 különböző hamis címet adott meg. Valerio Viccei lebukásához feltehetően az is hozzájárult, hogy a zsákmány megszerzése után nagy lábón élt. 78 ezer fontért vásárolt luxus Ferrari gépkocsit, az antwerpeni gyémántpiacon pedig azzal irányította magára a figyelmet, hogy egymillió fontért adott túl négy millió font értékű rablott gyémánton...

A NAP PROGRAMJÁBÓL

Február 6., hétfő

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. — 14.05: Műsorismertetés. — 14.10: A kivégzés. Bodor Adám novellája. — 14.19: Holnap közvetítjük. — 14.35: Verbunkosok, katonadombok. — 15.00: Szépirodalmi Figyelő. — 15.30: Kóruspódium. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Hangoló. — 17.00: Eco-mix. Gazdasági magazin. — 17.30: Operetímúzeum. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti magazin. — 19.15: Első kézből. — 20.15: Táncházi muzsika. — 20.45: Reklám. — 20.49: A Rádióakabare Szin-pada. Megfúvóm fúfá lantomat. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Archivumok mélyéről. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Ejjél után.

PETŐFI:

14.00: Kettőtől ötög... A Rádió kívánságműsora. — 17.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 17.05: Kölyökrádió. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.29: Reklám. — 18.30: Tip-top parádé. A Spencer Davis Group felvételeiből. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Nóták. — 19.30: Sportvilág. — 20.00: Reklám. — 20.03: Krúdy mesél. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Világablak. — 21.35: Bemutattjuk. — 22.05: Rockújság. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Sport-hírek. — 23.15: Könyvzene. — 0.15—4.20: Ejjél után.

BARTÓK:

14.10: Brahms: Esz-dúr szonáta. — 14.33: Cavalli: A szerelmes Herkules. — 17.25: Verrebes Róbert brácsázik. Dale Barlett zongorázik. — 18.30: A hét zenéje. Bach: 32. kantáta. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Mikrofon. — 19.35: A Magyar Állami Hangversenyzenekar hangversenye. — 21.30: Hangszerszók. — 21.50: Opera-művészlemez. — 22.30: Gondolat-jel. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Február 7., kedd

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Társalgó. — 9.44: Szonok. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Egy krízis diagnózis. — 10.25: Házy Erzsébet operaiárákat énekel. — 11.00: Népdalok, néptáncok. — 11.34: Amit a Hold mesél. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli krónika. — 12.30: Ki nyer ma? a budai Várban. — 12.40: Múzeum híradó (x) — 12.43: RTV Közösségszolgálat. — 12.45: Inter-mikrofon. — 13.00: A Keller-vonósnegyes játszik.

PETŐFI:

4.30—7.57: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. — 7.33: Slágerek mindenkinek. — 7.57: Műsorismertetés. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Daljátékokból. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Napközben. Zenés délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Nóták. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: Popzene sztereóban. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Muzsikáló reggel. — 9.00: Műsorismertetés. — 9.03: Időszaki kiállítások (x) — 9.00: Zenekari muzsika. — 10.00: Zenetörténeti értéktár. — 10.30: Törd a fejed! — 10.45: Hangos szöveggyűjtemény. — 11.00: Zenekari muzsika. — 12.06: Rousseau: A falusi jó. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Besenyei Ferenc rádiós szerepeiből. Turbinék vésnapjal. Mihail Bulgakov színműve.

HÉTFŐ

16.35: Hírek. — 16.40: Déli videóújság. A szegeci körzeti stúdió műsora. — 16.50: Stiri. — Hírek román nyelven. A szegeci körzeti stúdió műsora. — 16.55: Hónapsoroló. Február. — 17.30: Emma és nagypapa. Angol ismeretterjesztő sorozat. XII/2. rész: Február. — 17.40: Három nap tévéműsora. — 17.45: Műsorajánlat. — 17.50: Reklám. — 18.00: Számadás. Gazdasági negyedóra. — 18.15: Egy szó, mint száz. Nyelvi fejtörő játék. Egri János műsora. — 19.00: Új cím-cím. Irodalmi rejtvenyműsor gyerekeknek. Jókai Mór. — 19.20: Reklám. — 19.25: Közlemények. Műsorajánlat. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. —

6 *Esti Hírlap*

1989. február 6., hétfő

20.05: Égető Eszter. Tévéfilmsorozat. VI/2. rész: Háborús tavasz. — 21.15: Panoráma. Világpolitikai percről percre. — 22.00: Reklám. — 22.05: Szép Szó. Látogatás Bács-Kiskun megyében. — 22.45: Híradó 3.

TV2

Kudlik Júliával és Héder Barnával. — 17.00: Képujság. — 17.15: TV2. Benne: R portok. — Időjárás-jelentés. — Tévétna. — Reklám. — Zene. — 17.45: Torpedó. Telefonos játék. — 18.00: Hétfőn hatkor. — 18.30: Gyerekeknek! I. Biga csiga és Batka Manó. — A kínos. Csehszlovák rajzfilm (ism.) 2. Mekk mester. — Eléskamrárok. Magyar bábfilm (ism.) 3. Pampallini és az elefánt. Lengyel rajzfilm (ism.) — 18.53: TV2 — 19.00: A cha-teauvalloni polgárok. Francia tévéfilmsorozat XXVI/6. rész. — 19.52: TV2 — 20.00: Körzeti tévéstúdiók műsora. — Budapest. — Pécs. — Szeged. — 20.55: TV2 — 21.00: Híradó 2. — 21.20: TV2. — 21.30: Telesport. — 23.00: TV2. Napzárta.

KEDD DELELŐTT

9.00: Képujság. — 9.05: Tévétna nyugdíjasoknak. — 9.10: Színház az egész világ. Személyes színház történet. Ronald Harwood műsora. XIII/10. rész: Az építómesterek. Angol filmsorozat (ism.) — 10.05: Panoráma. Világpolitika percről-percre (ism.) — 10.50: Grammy Fesztivál. Amerikai zenés film. — 11.05: Mozgató. Tévétna mozgáskorlátozottaknak. — 11.15: Képujság.

MŰHOLDAS

SKY CHANNEL

14.00: Az Euro-sport csatorna műsorából. — 15.00: Változó világ. — 16.00: Szeretni. Film-sorozat. — 16.30: Fiatalkor orvosok. — 17.00: Visszaszámlálás. — 18.00: Családi ügy. Vigjáték-sorozat. — 18.30: Edes hármában. Vigjáték-sorozat. — 19.00: Az Euro-sport csatorna műsorából. — 1.30: Az Arts Channel műsorai, majd zene műsorzárásig.

SUPER CHANNEL

15.30: Chart Attack. Videóklipszágerek listája. — 16.30: Forródrót. Elő show. — 18.30: Elve vagy holtan. Western-sorozat. — 19.00: A megmentő. Kalandfilmsorozat. — 19.55: Amerikai profil kosárlabda. — 20.20: A hullamető. Horrorfilm. — 21.45: Hírek. — 22.00: Utazás a világ nagy vasútjain. — 23.00: Az új Csendes-óceán. — 0.00: Egyveleg.

TV5

16.05: Hírek. — 16.10: A fekete képvisapkas ember. — 16.30: Jó napot, jó étvágyat! — 17.00: Falu a felhők között. Gyermekműsor. — 17.30: Számok és betűk. Vetélkedő. — 17.55: Hírek és időjárás. — 18.00: Marne-i haverok. Játékfilm. — 19.30: Csillag papiros. — 20.00: A showbusiness autóbúsa. — 20.50: Újvilág. — 22.00: Tv-híradó. — 22.30: Időjárás-jelentés. — 23.35: Rejtett élet a Szt. Lőrinc-öbölben. — 23.30: Észak-Dél. — 0.00: Válalkozó Rt. — 0.30: Csillag papiros. — 1.00: Műsorzárás.

KEDD DELELŐTT

SKY CHANNEL

6.30: Üzleti hírek. — 7.00: DJ Kat show. Gyermekműsor. — 9.30: The Lucy Show. — 10.00: Panel Pot Pourri. Játékshow. — 11.30: Sky-krónika. — 12.30: Sullivanék. — 13.00: Egy másik világ.

SUPER CHANNEL

7.00: Hírek. — 7.10: Időjárás-jelentés. — 7.15: Üzleti hírek. — 7.45: Hírek. — 7.55: Időjárás-jelentés. — 8.00: Egyveleg.

HÉTFŐ

Erkel Színház: Besenyei Ferenc köszöntése (du. fél 6, este fél 9) — Budapesti Kongresszusi Központ: Filmszemle — Katona József Színház: A mizantróp (7) — Nemzeti Színház: István, a király (7) — Várszínház: Lélekűvár (7) — Pesti Vigadó: Szegeci Anikó zongoraestje (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Furcsa pár (7) — Zeneakadémia: Magyar Állami Hangversenyzenekar hangversenye (fél 8) — MTA Zenetudományi Intézet: Szabó Orsolya zongoraestje (fél 8) — Madách Színház: Macskák (8) — Madách Kamaraterem: Romantikus komédia (7) — Vigszínház: Körmagyar (Jób bérl. 2. ea. 7, csak 18 éven felülieknek) — Pesti Színház: A nagybőgő (I. bérl. 2. ea. 7) — József Attila Színház: A király (7) — Thália Színház: Egy komisz költő naplója (du. 6) — Józsefvárosi Színház: Hány János (7). Öljük meg Józsit (Asbóth u. Kis-színház, 7) — Radnóti Miklós Színház: Julius Caesar (7) — Lézerszínház: J. M. Jarre (6) — Pincészház: Kötelen a Niagara fölött (7) — Vidám Színház: Hol a határ? (7) — Mikroszkóp Színház: Bródy János estje (fél 8) — Arany János Színház: Csillagcsodák (Patak Műv. Közp. du. 3) — Jurta Színház: A Magyar Paraszti Szövetség és az első konstrukciós per villanófény-

ben — Mezey András beszélget Kelemen Sándorral (du. 6) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Társasutazás autóbusszal Prágába. Elhelyezés 2-3 ágyas, mosdós szállodai szobákban, félpenzióval. Program: városnézés Brnmben, Pozsonyban, Prágában, vacsora egy prágai sörözőben. Időpontok: március 10-13. és 16-19-ig, 4 nap (3 éjszaka). Részvételi díj: 3400 Ft. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az Omnibusz Utazási Iroda valamennyi budapesti és Pest megyei fiókrodájában, a Volánbusz autóbussz-állomásokon. (x)

Új Top Travel szolgáltatás! Helyfoglalás telefonon! Köszönte a tavaszt Isztambulban! Március 4-én ismét elindítjuk a Boszporusz Expressz-busz járatokat a Márvány-tenger partjára, 7 nap (6 éjszaka), ebből 4 éjszaka Isztambulban, 2-3 ágyas, zuhanyozós szobákban, félpenziós ellátással, gazdag programmal, az oda-vissza úton bolgár tranzitszállással. Tavasz a tóban, hogy márciusi árunk a tavalyiak! Ebben a hónapban utazhat utoljára 4450 Ft + 110 DM-ért! Rádásul Isztambulban a korábbihoz képest egy csillaggal magasabb szállodai kategória! (Vállalatok, intézmények részére, különbusz rendelése esetén, további kedvezményt biztosítunk. Kívánságra bármely időpontban Budapest környékéről is indítunk autóbusszt). Részletes felvilágosítás és jelentkezés: Top Travel Boszporusz Tours, Hotel Astoria Hall, hétfőtől péntekig 9-től 17 óráig. Tel.: 368-845. (x)

Sopronban, a Lóvér Szállóban 1989. január 5-től március 23-ig már 3 éjszaka eltöltés esetén szuperkedvezményes áron üdülhet! Ár: egy-egy szobát, fűrdőszobás szobában 732 Ft/tő/nap, félpenzióval, díjmentes orvosi tanácsadás, uszoda- és szauna-használat, műholdas tv-adások! Szobafoglalás a Lóvér Szállóda portálján. cím: Sopron, Vársíri u. 4. 9400. Tel.: (99)-11-061. (x)

A Szikra Lap felvesz közepfokú végzettségű forgalmi köadatfeldolgo az utókalkulációba.

Érdeklődni l a munkaügy cím: Budapest 116., telefon

Nyugatról tisztított b kötöttárúk, nadrágok, lábbelik

alkalmi vás Budapest a Technika

a VIII., Rákóczi út 57. sz. al Nyitva: február 8-a és 14-e naponta 10-től 19 óráig (vas

N

EMELKEDTEK A JÖVEDELMEK ÉS MEGTAKARÍTÁSOK AZ USA-BAN

New York-i tudósítónktól:

A kereskedelmi minisztérium jelentése szerint az egy főre jutó - adózás utáni - jövedelem az Egyesült Államokban tavaly 3,8 százalékkal növekedett. 1987-ben a jövedelemnövekedés 1,7 százalékos volt, a tavalyi emelkedés tehát felülmúlta a várakozásokat. Érdemes megjegyezni, hogy 1988-ban a jövedelmek viszonylag jelentős bővülése mintegy 0,5 százalékkal maradt el az infláció növekedésétől. Szakértők véleménye szerint a jövedelemnövekedés döntő hányada abból adódott, hogy számottevően csökkent a munkanélküliség. Tavaly az USA munkaképes lakosságának 5,3 százaléka volt állástalan. Ilyen csekély mértékű munkanélküliséget utoljára 1974-ben mértek.

Az elmúlt évi jövedelemnövekedés kedvezően hatott a fogyasztásra és a megtakarításokra. A lakossági kiadások 2,8 százalékkal bővültek. A kereskedelmi minisztérium véleménye szerint a lakossági vásárlások bővülése is hozzá-

járult ahhoz, hogy nem sikerült a tervezett és kívánatos mértékben csökkenteni a külkereskedelmi mérleg hiányát. A statisztikák tanúsága szerint 1988-ban sem csökkent a lakosság „étvágya” az importált árucikkek iránt.

Kedvezőnek tartja ugyanakkor a minisztérium, hogy növekedett a lakosság megtakarítási hajlandósága. 1988-ban az amerikaiak jövedelmük 4,2 százalékát takarították meg. Egy évvel korábban ez az arány 3,2 százalék volt, az egyik legalacsonyabb a világon. (Ezzel szemben a japánok jövedelmüknek mintegy 15 százalékát takarítják meg.) Nem sokat változott az amerikai lakosság megtakarítási hajlandósága 1947 óta, amikor jövedelmüknek mindössze 3,1 százalékát nem költötték el.

A minisztérium közgazdasági a kedvező jövedelmi és megtakarítási adatokból arra következtetnek, hogy az amerikai gazdaság több mint hat éve tartó fellendülésében idén sem lesz törés.

Borúlátó az amerikai félvezetőipar

89. III.
10.

New York-i tudósítónktól:

A csaknem két esztendőig tartó nagy ívű fellendülés után soványabb évek várnak az amerikai félvezetőgyártó iparra - állapítja meg az érdekelt vállalatok szakmai szövetségének tanulmánya. 1988-ban az amerikai félvezetőgyártók forgalma 35 százalékkal bővült, idén várhatóan 10 százalék alatt marad a növekedés, s nem túlságosan kedvezőek a következő évek kilátásai sem.

1985-ben az iparág 2 milliárd dollár veszteséget volt kénytelen elkönyvelni, foglalkoztatottainak számát pedig 25 ezerrel csökkentette. A válságos helyzetben a Reagan-kormány az amerikai-japán félvezető-egyezmény megkötése útján dobott mentőövet az iparágnak. A kedvező hatás nem is maradt el, az amerikai félvezetőipari vállalatok piaci részarányának csökkenése átmenetileg megállt mind belföldön, mind pedig külföldön. Időközben azonban a japán és a nyugat-európai gyártók igen korszerű és kedvező árú termékekkel jelentek meg a világpiacon.

A szakmai szövetség véleménye szerint az ideai és a következő évek visszasesése nem a „szokásos” iparági ciklus következménye lesz. Inkább arról van szó, hogy a félvezetőiparban a külföldi versenytársaknak sikerült behozniuk hátrányukat, ugyanakkor az Egyesült Államok gyártói igen sokat veszítettek műszaki és termelési versenyképességükből.

A visszasesés okai közül nem elhanyagolható, hogy az USA-ban csökken a kereslet a személyi számítógépek iránt, a PC-gyártók pedig a félvezetőipar legnagyobb „fogyasztói”.

A félvezetőipar gyártói persze nem egyformán érinti a konjunktúra gyengülése. Kedvezőbb helyzetben vannak azok a cégek, amelyek saját felhasználásra gyártják e termékeket: például az

IBM. A félvezetőket csak eladásra gyártó vállalatok azonban kénytelenek termelésüket csökkenteni. Ennek első jeleként a National Semiconductor Corp. nemrégiben bejelentette, hogy dolgozóinak létszámát 5 százalékkal, kétezer fővel csökkenti. Az Advanced Micro Devices vállalat hasonló döntést hozott: 2400 dolgozójának szüntette meg munkaviszonyát. Mindkét cég üzletmenete már veszteséges volt 1988 második félévében.

PIACI HÍREK

* Az amerikai Boeing repülőgépgyártó vállalat kíván venni 670 munkást a Lockheed gyártótól, hogy az új 747-400-as modelljével kapcsolatos munkálatokban foglalkoztassa őket. Az egyelőre még csak előzetes megállapodás értelmében az utóbbi cég fél évre engedné át dolgozóit a Boeingnek.

* Kína újabb tételt kötött le a február végén az USA által jóváhagyott 2 milliárd tonnás, kedvezményes búzaexport-alapból. A szóban forgó árutömeget az ázsiai ország árengedménnyel vásárolhatja meg, és a legutóbbi ügylet során 400 ezer tonnára kötött szerződést. Kína a korábbi hasonló akciókkal együtt összesen már több mint 7,8 millió tonna árengedményes amerikai búzát importált.

* A Szovjetunó az argentin gabona legnagyobb külföldi vásárlója - állapította meg a dél-amerikai ország illetékes külkereskedelmi hatósága az 1988-as üzleti év adataival kapcsolatban. E szerint a szovjet fél 1,66 millió tonna argentin gabonát vásárolt, amelyből 878 ezer volt a kukorica és 633 ezer tonna

Elektronikai világpiac**Helycserés támadás**

Az Egyesült Államok legmagasabb műszaki színvonallal rendelkező iparágainak „zászlóshajója”, az elektronika mind kevesbé az amerikai cégek monopóliuma a világpiacon. Erre a következtetésre jutott két, egymástól függetlenül készült tanulmány. Az egyiket az amerikai elektronikai vállalatok szakmai szövetsége, a másikat pedig a nyugat-európai elektronikaipari tanács készítette.

A két vastkos tanulmány egybehangzóan megállapítja, hogy az USA részesedése a világ elektronikai termelésében a korábban számítottnál „drámaiban csökkent”. 1984-ben még az amerikai vállalatok állították elő a világ elektronikai termékeinek és alkatrészeinek 50,4 százalékát, 1988-ra ez az arány 39,7 százalékra mérséklődött. S miközben az USA részesedése csökkent, Japán, Nyugat-Európa, valamint az újonnan iparosodó délkelet-ázsiai államok számottevően növelték piaci részesedésüket. 1984 és 1988 között Japáné 21,3-ről 27,1 százalékra növekedett, kontinensünk nyugati felé pedig 23,5-ről 26,4 százalékra bővült. Hongkong, Szingapúr, Dél-Korea és Tajvan ugyanebben az időszakban 4,9-ről 6,8 százalékos piaci részesedésre tett szert.

Az amerikai előny erőteljes csökkenéséről sokat elárulnak a termelési adatok is. Az óceán túlsó partján az elektronikai ipar 1984 és 1988 között termelését 170-ről 182,7 milliárd dollárra növelte. Ugyanebben az időszakban a japán szakképek termelésének értéke 71,3-től 125 milliárd dollárra növekedett, hasonló nagyságú termelésbővülésről adhatnak számot a nyugat-európai elektronikai vállalatok is. (A termelés 78-ről 121,6 milliárd dollárra emelkedett.) Négy esztendő alatt megkétszerezte termelési értékét a délkelet-ázsiai elektronikai ipar: 16,5-ről csaknem 33 milliárd dollárra növekedett az újonnan iparosodók elektronikai ágazatának kibocsátása.

Richard Iversonnak, az amerikai elektronikai cégek szakmai szövetsége elnökének véleménye szerint a dollár folyamatos értékvesztése a vezető nyugati valutákhoz képest nem tudott „besegíteni” a hazai iparágak. Az amerikai elektronikai késztermékek és komponensek hazai és nemzetközi versenyképességét — sok más termékcsoporttal szemben — az olcsó dollár nem tudta fokozni, ebben az ágazatban tehát „nem jött be a papírforma”. Ennek elsősorban az az oka, hogy a versenytársak — mindenekelőtt Japán — néhány speciális szakterületől eltekintve felzárkóztak az amerikai technikához és technológiához. Sőt egyes területeken — például nagy teljesítményű memóriák, szuperszámítógépek — a japán gyártók műszaki előnye ma már elvitathatatlan. A kiváló ázsiai és nyugat-európai technikai színvonalhoz olcsó — legalábbis az amerikainál olcsóbb — termelés is párosul.

Így igazán nem kelthet meglepetést — hangoztatta egy nyilatkozatában Iverson —, hogy az amerikai felhasználók és kereskedők Japánból és a többi országból mind nagyobb mennyiségben importálnak elektronikai komponenseket és késztermékeket.

Az USA félvezetőket gyártó vállalatainak termékei 1987-ben a világpiac 39 százalékát uralták. Egy esztendő alatt a piaci részarányuk 2 százalékkal csökkent. Ezzel szemben Japán 5 százalékkal növelte amúgy is magas részesedését. Jól jellemzi a helyzetet, hogy 1988-ban az észak-amerikai kontinensen értékesített elektronikai részegységek 20 százaléka származott Japánból.

A Dataquest Piackutató Intézet felmérése szerint a japán mikroelektronikai alkatrészgyártók valóságos forradalmat hajtottak végre a piacon. 1978-ban a japán félvezetők világpiaci részesedése nem haladta meg a 28,4 százalékot, 1988-ban viszont ez az arány már 50 százalékon felül volt. Az iparág amerikai óriásvállalatairól ugyanakkor nem lehet elmondani, hogy nem igyekeztek volna. Az Intel, a Motorola, az IBM, a Texas Instruments és a többi „nagyágyú” az évtized elejétől széles körű „ön-áramvonalasítási” programot hajtott végre, amelynek keretében korszerűsítették termelésüket, csökkentették az önköltséget. Emellett hatalmas összegeket fordítottak kutatási és fejlesztési tevékenységre.

A szakemberek véleménye szerint nem arról van szó, hogy az amerikai elektronikai ágazat összességében lemaradt a műszaki színvonalban, hanem inkább arról, hogy a japán és a nyugat-európai gyártók gyakorlatilag behozták a technikai lemaradást. Az elektronikában mindinkább zsugorodik az a szféra, ahol az USA szakképei technikai vagy technológiai előnyt élveznek a versenytársakkal szemben. Nem véletlen, hogy az amerikai hatóságok — a hazai ipar védelmében — egyelőre nem engedélyezik újabb japán szuperszámítógépek behozatalát, pedig az egyetemi és vállalati kutatóintézetek elsősorban ezeket, a belföldinél korszerűbb gépeket vásárolnák meg.

Az előrejelzések szerint a következő esztendőben tovább csökken az amerikai elektronikai ágazat részesedése a hazai és a világpiacon. Várhatóan az újonnan iparosodó délkelet-ázsiai államok részaránya növekszik majd a legdinamikusabban: ezek az országok amerikai és japán technika és technológia alapján és részvételével fejlesztették elektronikai iparukat. Elsősorban tömegtermékekkel jelentkeznek a jövőben is a világpiacon mind az alkatrészek, mind pedig a késztermékek területén. A kiemelkedően magas műszaki színvonalat képviselő részegységek és késztermékek területén viszont Japán további térhódítására lehet számítani, miközben Nyugat-Európa is mindinkább felzárkózik.

A CSM Ruhaiipari Gép- és Kerékpárgyártó Vállalat

(RUGÉV)

pályázatot hirdet műszaki vezérigazgató-helyettesi munkakör betöltésére.

A megbízás határozott időre szól, alkalmasság esetén határozatlan időre módosítható.

A vállalat A kategóriájú, vállalati tanács által irányított.

Tevékenységi köre: ruhaiipari gépek és gépi berendezések, valamint kerékpár-alkatrészek gyártása.

Budapesti telephelyű, a törzsgyáron kívül egy vidéki gyáregysége és egy üzemegysége van.

A vállalat önálló külkereskedelmi jogú, amit közös külkereskedelmi vállalaton keresztül gyakorol.

A pályázaton való részvétel feltételei:

- szakirányú egyetemi végzettség
- 5—8 évi vezetői gyakorlat
- erkölcsi feddhetetlenség.

A pályázat tartalmazza a pályázó:

- részletes önéletrajzát
- szakmai önéletrajzát
- jelenlegi bérének, jövedelmének ismertetését.

A pályázatokat, a megjelenéstől számított 15 napon belül, írásban küldjék be a vállalat címére: CSM Ruhaiipari Gép- és Kerékpárgyártó Vállalat, személyzeti és tanulmányi osztály, Budapest, Postafiók 103. 1751

A benyújtott pályázatokat bizottság bírálja el. A döntésről a pályázó írásban kap értesítést.

A pályázatot bizalmasan kezelik.

Felvilágosítást ad a személyzeti és tanulmányi osztály vezetője, az 572-511-es vagy a 131-860/34-59-es telefonon.

Nem tud dönteni?

Segít Önnek az ALL-EX

amellyel rövid idő alatt készíthet számítógépes

Nemzetközi postapiac

Verseny a gyorsküldeményekért

Az állami posták szolgáltatásaival szinte az egész világon elégedetlenek az ügyfelek, elsősorban a levelek és csomagok továbbításának lassúságára sok a panasz. A nemzetközi postapiacra mind nagyobb az igény a gyorsaságra, ezt a keresletet ma már elsősorban a magánposta-szolgáltatók tudják kielégíteni. A magánposták ma már behálózják az egész világot, s kiterjedt szolgáltatásaik révén bármilyen küldemény 36 órán belül eljut a feladótól a címzetthez a világ bármely pontjára.

A gyorspostaszolgáltatók többsége amerikai vállalat, amelyek forgalmuk nagyobbik részét az Egyesült Államokban bonyolítják le. A United Parcel Service (UPS) nyolcvan esztendővel ezelőtt alakult, s fő tevékenysége a csomagküldemények továbbítása. 260 repülőgépe évente 2,3 milliárd csomagot szállít. Tavaly az UPS 11 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le, nyeresége pedig 760 millió dollár volt. A több százezer dolgozót foglalkoztató cégnek az USA szinte minden településén van felvevőhelye, de telefonhívásra „háznál” is felveszik a csomagokat. Mintegy 50 ezer teherautó biztosítja a háztól házig szolgáltatást.

A gyorscsomagok területén az UPS 1987 közepéig gyakorlatilag egyeduralgoló volt az amerikai piacon. Addig jól „megfért” az 1973-ban alapított Federal Express-szel (FE), amely levelek, dokumentumok, könyvek 24 órán belüli továbbítására „szakosodott”. Az FE napi egymillió levelet továbbít, s rövid idő alatt megszerezte az USA gyorslevélpiaconak 58 százalékát. 230 repülőgépe, 50 ezer dolgozója pontos és összehangolt munkát végez. A világon 12 ezer Federal-postaládát állítottak fel, a felvevőhelyek száma pedig 500.

A vállalat tavaly 3,9 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le, adózás utáni profitja elérte a 188 millió dollárt. A telefax rohamos terjedésével 1985 óta fokozatosan csökken a Federal Express gyorslevélforgalma. Az USA-ban a vállalatok sorra szerelik le telexgépeiket, az országban tavaly már ötmillió telefax üzemelt. Az elektronikus levelezés olcsóbb a gyorspostánál, s egy-egy oldal fax-anyag egy percen belül továbbítható a világ bármely pontjára.

A Federal Expressnek — elemzése szerint az évtized közepére — a telefax terjedése miatt rövid időn belül 30 százalékos forgalomcsökkentése lesz. Ezt megelőzendően, bekapcsolódott a gyorscsomagbizniszbe, s ezzel megszűnt az UPS és a FE békés egymás mellett lélese.

Válaszként az UPS bekapcsolódott a levéltovábbítási üzletágba. A két vállalatbirodalom árháborút indított az ügyfelek átcsábítására; mindkét cég számottevően mérsékelte díjtételeit, az árharc tovább folytatódik a következő években is.

A FE és az UPS mellett mind az amerikai, mind pedig a nemzetközi gyorspostapiacra más — elsősorban amerikai — cégek is jelen vannak, persze kisebb részesedéssel. Az Emery, a Purolator, az Airborne Express, a Flying Tiger és a többiek mind egymással, mind pedig a két naggyal éles versenyt folytathatnak a piaci részesedés növeléséért. A gyorspostacégek közül különösen sikeres a DHL, amelynek Magyarországon is van vegyes vállalata.

A DHL az európai gyorspostapiac 40 százalékát tudhatja a magáénak, az Európából az USA-ba irányuló gyorsküldemények piacán pedig 60 százalékos részesedésre tett szert. Az áruszállítás területén az ausztrál TNT tör előre a piacon egyre bővülő repülőgépparkjával. (A TNT nemrégiben alapított vegyes vállalatot a Malévval.)

Az FE jelentős beruházás révén nyereségessé kívánja tenni nemzetközi tevékenységét is. 880 millió dollárért megvásárolta a Flying Tiger cargocég nemzetközi üzletágát, a Tiger International vállalatot. (A Flying Tiger légifuvarozó vállalatot a második világháború után alapította meg néhány amerikai katonai pilóta. A cég tavaly 1,4 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le, nyeresége 89 millió dollár volt, repülőgépparkja 40 óriásgépből áll.) A Federal a fúzió révén megszerezte a Tiger repülőgépeinek egy részét, nemzetközi útvonalait, s természetesen ügyfeleit. Többek között „tulajdonába került” a Tiger USA—Szöul—Hongkong—Bangkok, valamint a Los Angeles—Honolulu—Sydney—Melbourne útvonala. Az FE korábban éppen a Tiger konkurenciája miatt az ázsiai térségnek csak egy kis részét tudta kiszolgálni, a felvásárlás révén viszont gyorspostaszolgáltató „befedi” Ausztráliát és Délkelet-Ázsiát.

A vállalatfelvásárlás révén az FE jókora részt lehasít az UPS ázsiai üzletéből, ez utóbbi vállalat ugyanis Ázsiába irányuló küldeményeit eddig — szerződéses alapon — a Tigerral juttatta el a címzetthez. Az amerikai szövetségi hatóságok által jóváhagyott vállalatfelvásárlástól az FE azt várja, hogy belátható időn belül nemzetközi tevékenysége is nyereséges lesz. Az UPS a jelek szerint viszont az amerikai piacon igyekszik „erősíteni” és ledolgozni az FE várható nemzetközi előnyét. Az eredetileg csomagtovábbítással foglalkozó UPS nemrégiben jelentette be, hogy az USA területén 8 dollárért vállalja a levelek 24 órán belüli eljuttatását. S miután árai cizzel lényegesen alacsonyabbak az FE-nél, annak ügyfelei sorra pártolnak át az UPS-hez. „Cserébe” viszont az FE kínál olcsóbb csomagküldési lehetőségeket az UPS ügyfeleinek...

Az előrejelzések szerint a nemzetközi gyorspostaforgalomban az évezred végéig jelentősen csökken majd a továbbítandó levélküldemények száma. Nem jellemző ez az irányzat a csomagküldeményekre, hiszen a csomagokat nem lehet elektronikus úton továbbítani. A Federal, az UPS és a többi gyorspostacég tehát a következő években elsősorban a légifuvarpiacon folytat majd éles versenyt egymással, valamint az utas- és teheráru-forgalmat egyaránt lebonyolító nemzeti légitársaságokkal.

Várhatóan a profit fő forrása továbbra is az amerikai belső forgalom marad, hiszen csak a teleáruházaktól az árukat kínáló műsorokon keresztül a tévénezők évi 2-3 milliárd csomagot rendelnek, s ezek mind nagyobb része gyorspostán jut el a címzetthez.

A gyorspostacégek működési költségei nem csekélyek. A saját repülőgéppark fenntartása és üzemeltetése mellett igen sokba kerül a küldemények útjának számítógépes nyilvántartása és nyomon követése, illetve az „agyközpont” állandó korszerűsítése és üzemeltetése. Nem kevés pénzt emészt fel a belföldi és a külföldi gyűjtőállomások, felvevőhivatalok, valamint a kézbesítőlánc gyors és szervezett működtetése. A „párhuzamos posták” beruházásai évenként meghaladják a 300 millió dollárt. A felmérések tanúsága szerint az amerikai magánposták 99,9 százalékos pontossággal működnek, ilyen teljesítményre az egyébként elismerten jól dolgozó amerikai állami posta távolról sem képes.

Az amerikai és az egyéb külföldi gyorsposták stratégiájában fontos szerepet játszanak a szocialista országok. Szolgáltatásaikat egyre inkább kiterjesztik ezekre az államokra is, mert a bővülő kelet—nyugati gazdasági kapcsolatok — elemzéseik szerint — jó piacot jelentenek a DHL-nek és társainak.

GARA SZABOLCS

A Colorit Festő—Kikészítő Rt.
(Budapest, Szövőgyár u. 11—17. 1151)
felvételre keres

mechanikai- osztály- vezetőt.

Feltétel:

- okleveles textiltigépezés-mérnöki végzettség
- számítástechnikai ismeretek
- automatizálásban jártasság.

Jelentkezés a személyzeti osztályon.

Telefon: 694-083 (személyzeti vezető),
694-294 (titkárság)

A háztáji, a kisegítő és az egyéb gazdaságok összes állóeszközértéke 1987 elején 59,7 milliárd forint volt. Ennek 68,2 százalékát az épületek, 26,2 százalékát az ültetvények adták, és csupán 5,6 százalék volt a gépek aránya.

A kisgazdaságokban lévő állóeszközök jelentőségét jelzi, hogy a kisüzemi ültetvények bruttó értéke mintegy 18 százalékkal meghaladja a nagyüzemi ültetvények bruttó értékét, de az épületek értéke is magasabb a kisgazdaságokban, mint a nagyüzemi mezőgazdaságban. Kissé leegyszerűsítve, az állóeszköz-gazdálkodás és a beruházási tevékenység fő folyamatai úgy értékelhetők, hogy több mint két év teljes mezőgazdasági beruházási „keretere” lenne szükség a kisgazdaságok állóeszközeinek esetleges helyettesítéséhez.

A mezőgazdasági kistermelés kritikán aluli gépellátottsága ma már a termelés-korszerűsítési folyamat, a technológiai váltás gátja. A felszereltség javítása azonban több tényező függvénye. Elsősorban a háztáji és az ezzel összefüggő adópolitikának kell olyanná válnia, hogy a kisgazdaságokban erősödjék a gazdálkodás biztonsága és a beruházási kedv. Így erősödne a kistermelők beruházási szándéka.

A mezőgazdasági kisüzemek gépellátásában nem csupán a mennyiségi kínálat, hanem a választék bővítésére is szükség lenne. Alapvető igény van a jelenleginél olcsóbb kerti talajművelő gépekre.

A kistermelői eszközök ára jelentős elvonásokat tartalmaz. Ebből is adódik, hogy napjainkban egy 100 ezer forint egységárú kisgazdasági erő- vagy munkagép vásárlásához a zöldség- és gyümölcsstermelő kisgazdaságoknak hozzávetőlegesen 2000-2500 óra alatt elérhető bruttó jövedelmet kellett előteremteni. Mivel a kistermeléssel foglalkozó háztartások naponta átlagosan mintegy 5 óra munkát végeznek gazdaságunkban, egy közepes kapacitású gép vásárlása 1-1,5 évi munka teljes bruttó jövedelmét emészti fel. Például az egyébként jól használható „Rába” kerti traktort magas ára miatt alig vásárolják a kistermelők, inkább használt gépekből összeállított, műszakilag és balesetvédelmi szempontból bizonytalan eszközöket használnak.

A szántóföldi talajművelő gépek számának, illetve teljesítményének számottevő bővítése a kisüzemekben fölösleges lenne. Az ilyen típusú gépeket, valamint a szállítóeszközöket sokkal egyszerűbb közösen használni.

A mezőgazdasági szerkezet akkor felelne meg jobban a külpiazi igényeknek, ha a munkaigényes termékek aránya nőne. A kisüzemektől azonban — a jelenlegi eszközellátottsági szint, szervezeti keretek, valamint egyéb tényezők mellett — lényeges termelésbővítés alig várható.

Az egyéb tényezők közt említést kell tenni a viszonylagos földhiányról. Az elmúlt években a földbérlettel, a tartós használatbaadással és a kisparcellák vásárlási lehetőségeivel javultak ugyan a földhöz jutás lehetőségei, de a termelés növekedéséhez ez alig járult hozzá.

Felül kellene vizsgálni a háztáji földterület 6000, illetve 3000 négyzetméteres felső határát. Az igényelt területet a vállalkozó kistermelők és a mezőgazdasági nagyüzemek közös érdekeik alapján határozzák meg. Ugyancsak a jelenleginél rugalmasabban kellene megállapítani azt a

Mezőgazdasági

Naggyá teni

A mezőgazdaság nettó termelését a kistermelés adja. E döbbenetes arányokat, hanem primitív műszaki eszközök okozati összefüggéseket a dr. Kapcsos György osztályvezetőjével folytatott meg felvázolni. A beszélgetés aprólékos leírását szolgáló V

munkamennyiséget (sőt esetleg szükségtelen lenne az ilyen megkötés), amelyet a tagnak a háztáji földhöz jutás érdekében a közösen teljesíteni kell.

A kistermelők földhasználatát erőteljesen befolyásolja a háztáji föld terménymegváltása. Az elmúlt években ugyanis egyre inkább elterjedt az a gyakorlat, hogy a nagyüzemek művelik meg a háztáji és illetményföldek számottevő részét. A földet ki sem méri ilyen esetekben, hanem azt „megváltva” pénzt vagy terményt adnak helyette. A KSH adatai szerint 1972-ben a területmegváltás még jelentéktelen volt, csak a termelőszövetkezeti járadékosoknál és nyugdíjasoknál fordult elő. 1986-ban viszont a kistermelők közel 40 százaléka részesült háztáji földmegváltásban.

Bár az elmúlt évek életszínvonal-alakulási irányzatai nem segítik elő a kistermelők széles rétegeinél a tőkeképződést, a községekben mégis jelentős mobilizálható pénzeszközök halmozódnak fel. A felhalmozott tőke nagysága nehezen számszerűsíthető, de a lakosság takarékbetét-állományából kiinduló számítások alapján valószínűsíthető, hogy a kistermelés potenciális bázisát jelentő községekben a lakossági takarékbetét-állomány mintegy 100 milliárd forint.

Az átlagos családnagyságot figyelembe véve, ez a családonként mintegy 60 ezer forint takarékbetétnek felel meg. Ennek az összegnek a reális megítéléséhez azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy a takarékbetétek jelentős hányada lakás, telek, gépkocsi, tartós fogyasztási cikk stb. megvásárlását szolgáló előtakarékoság, de azzal is számolni kell, hogy a falusi lakosság pénzmegtakarítása nem csupán takarékbetét, hanem készpénz, célrészjegy, kötvény, tagsági kölcsön, esetleg értékelhető tárgyat szolgáló tárgyak (festmény, ékszer) formájában is történhet. Nem elhanyagolható az a tőkemennyiség sem, amelyeket nem állóeszközök, hanem például állatok, takarmány stb. formájában halmoznak fel a kistermelők.

A tervezett világbanki hitelkonstrukció keretében is célszerű arra törekedni, hogy a mezőgazdasági lakosság szabad pénzeszközei a mezőgazdasági ágazatban mobilizálódjanak, és azt ne a nemzetgazdaság más — sok esetben kevésbé hatékony — területein használják fel.

Figyelembe kell azonban venni, hogy a fiatalabb falusi családok nem rendelkeznek olyan megtakarítással, amely vállalkozóképességüknek megfelelő kisgazdaság létrehozását lehetővé ten-

Olyan gazdálkodási szervezetről van szó, amelynek keretében a termelőszövetkezet minden tevékenységét vállalkozásként folytatja, és minden tagja abból a jövedelemből részesedik, melynek előállításában részt vett. Ezáltal jelentős mértékben nő az egyén személyes jövedelme és a termelőszövetkezet közös vagyona is.

Mindezek érdekében határozottan el kellene különülnie egymástól a tulajdonosi és a munkavégző érdekeltségnek, de úgy, hogy a két érdekeltség továbbra is egyirányú legyen egymással. A termelőszövetkezet vagyonát a közgyűlés egy olyan szervezetre bízna, amely a vagyont megfelelő haszonrészeseid ellenében vállalkozásba adná. A tényleges feladatok elvégzésére olyan vállalkozó mikrosvövetkezetek alakulnának, melyek csak a feladat vagy feladatcsoport elvégzésére vállalkoznak, szövetkeznek. A vállalt feladat teljesítése után automatikusan feloszlának, hogy egy új cél érdekében újjáalakulhassanak.

E mikrosvövetkezetek a vagyont hasznosító szervezettel, tehát a hagyományos teással a polgári jog szabályai alapján állnak kapcsolatban. Önálló jogi személyiségük van, önálló mérlegben számolnak el tevékenységükről és önálló adóalanyok.

Mindezeketől persze csak akkor lehet eredményt várni, ha megfelelő előkészítés után az új szabályoknak megfelelően a termelőszövetkezet minden egysége azonos időpontban kezdi meg működését. Ezek nélkül ugyanis a belső visszajelések a legjobb kezdeményezést is megbuktathatják.

Az új érdekeltségi és működési rendszer előkészítésekor először is ki kell jelölni azokat a vagyontárgyakat és tevékenységeket, melyeket ki lehet adni vállalkozásba.

Ezekhez el kell készíteni a technológiai szabályzatokat, melyek többek között egy pontos költségkalkuláció elkészítésére alkalmasak, hi-

Vagyonkeze

Napjaink gazdasági varázsigeje a máját eddig a mezőgazdaság prouduktívabb formáció a baksai Ezüstkalás rendszer, amely a vagyonkezelői ötvö

szén a költségkalkulációk alapján lehet megkötöni a szerződéseket.

A növénytermelő mikrosvövetkezet(ek)nél a föld, mint a termelőszövetkezeti vagyon része, olyan közösség(ek)hez kerül, melyek a vagyont hasznosító szervezet — a hagyományos értelemben vett teészközpont — által kiválasztott növényekkel, az általa előírt technológia betartásával a legmagasabb hozadékot garantálja.

A baksai termelőszövetkezetben ez úgy nézne ki, hogy a központosított, viszonylag kis területen kevés növényvel foglalkozó növénytermesztést egy mikrosvövetkezet kapná meg. A földterületen kívül térítés ellenében kizárólagos használatba kapják a növénytermelés speciális eszközeit. Maguk döntenek a termékek értékesítéséről.

A növénytermesztő mikrosvövetkezet termékeinek belső értékesítési árait úgy kell meghatározni, hogy a felvásárlási árnál annyival legyenek kisebbek, amennyibe a szárítás és a tisztítás kerül.

A másik megoldás lehet, ha egyes növényekre, táblákra alakulnak kis létszámú mikrosvövetkezetek, amelyek olyan kiegészítő hozamnövelő munkákat is elvégeznek, melyekre a jelenlegi nagyüzemi művelésben esetleg nincs lehetőség, vagy olyan műveleteket végeznek, melyek a hagyományos nagyüzemi költségeket csökkentenék. Például ilyenek lehetnek a tőszámbeállítás,

AIRPORT '89

Áruház a repülőtéren: vásárolj és repülj!

Kevés külföldre utazó légi utas tudja megállni, hogy ne vásároljon valamit a repülőterek vámmentes boltjaiban. A gyakori utazók szinte naprakész információval rendelkeznek arról, mit melyik repülőtéren lehet a legolcsóbban beszerezni, hol érdemes cigarettát, aranyárut, vagy éppen elektronikát vásárolni. A kereskedők és a repülőtéri hatóságok egyre nagyobb izületet látnak a repülőtéri vámmentes boltok szaporításában, illetve ezek kínálatának bővítésében. Érdekes módon a reptereken rohamosan növekszik a „rendes” áron árusító boltok és butikok száma is, a kereskedők ugyanis rájöttek, hogy a rohanó tempójú mindennapokon a vas-tagabb pénztárcájú utasoknak több idejük van vásárolni a repülőtereken, mint a városi áruházakban és az üzletekben.

ÖTVENPERCES FELADAT

A nemzetközi felmérések tanúsága szerint egy-egy utas átlagosan 50 percet időzik a repülőtéren. Adott tehát a kereskedők „leckéje”: a lődörgő, olvasgató, várakozó utasokat boltok tömegével „meg kell fogni”, és be kell csábítani őket egy kis vásárlásra. Az Egyesült Államok repülőterein különben is nagy szabású bővítési munkálatok folynak, s az új csarnokok és folyosók tervezé-

sénél, építésénél nem hagyják figyelmen kívül az utasok élénk vásárlási kedvét és hajlandóságát. (1988-ban egymilliárd utas fordult meg az USA repülőterein!) Igencsak kedvez a repterekre települt kereskedőknek, hogy az amerikai légitársaságok többsége nem a pontos indulásról nevezetes. A késések következtében viszont meghosszabbodik az utasok tartózkodási — és vásárlásra fordítható — ideje a repülőtereken.

Az amerikai és a nyugat-európai piackutató intézetek egybehangzó véleménye szerint a következő esztendőekben fellendülésre számíthatnak a repülőtéri kereskedők. A várakozás idején az utasok szívesen kukkantanak be a széles áru kínálatú rendelkező boltokba, mini szupermarketekbe. S a vámmentes áruk, valamint a szokásos ajándéktárgyak mellett szívesen vásárolnak a repülőtereken ruházati cikkeket, kisebb háztartási gépeket és fényképezőgépet, szórakoztató elektronikai termékeket.

BLOOMIE'S EXPRESS

Néhány amerikai kereskedő cég és áruházi lánc már a piaci tanulmányok elkészítése előtt „felbért” és megkezdte bolt-hálózatának kiépítését az amerikai repülőtereken. Az előkelő Bloomingdale's áruházlánc már 1986-ban két butikot nyitott a New York-i Kennedy repülőtéren Bloomie's Express néven. A butikok ruházati cikkeket és luxus ajándéktárgyakat árusítanak, s nem is kis haszonnal. Az üzleti statisztikák tanúsága szerint, a repülőtereken, az egy négyzetméterre jutó forgalom kétszerese az áruházaknak. Így viszonylag gyorsan megtérül a nem csekély befektetés, a repülőtereken ugyanis meglehetősen drágán lehet eladóterhez jutni. Nem véletlen, hogy a Bloomingdale's még ebben az évben 12 amerikai repülőtéren nyit „kirendeltséget”. S miután a patinás áruházi lánc a szakma egyik „császára”, a kereskedők többsége rohamot indított a repülőtéri árusítási lehetőségek megszerzéséért: ami jó és jövedelmező a Bloomie'snak, az biztos kifizetődő másnak is...

Hamarosan megjelennek az USA repülőterein a többi jól ismert kereskedőhálózatok, valamint a méregdrága áraitól híres FAO Schwarz játékbolt-birodalom. Nem maradhat ki az üzletből a McDonald's és vezetőtársa, a Burger King sem. Nem kell tehát aggodniuk a légi utasoknak: kedvenc hamburgerük és almáslepényük a reptereken is utoléri őket.

Míg az Egyesült Államokban virágzik a repülőtéri vásárlási „iparág”, kontinensünk nyugati felén viharfelhők tornyosulnak a vámmentes boltok felett. Negyven esztendővel ezelőtt néhány élelmes és vállalkozó kedvű ír üzletember vámmentesen kezdett árulni cigarettát és italt a transzatlanti utasoknak, Shannon repülőtérén. Shannon azóta fogalomvá vált, ez a repülőtér a világ egyik legolcsóbb és legszélesebb választékú vámmentes áruházát tudhatja a magáénak. De nem panaszkodhatnak a Közös

Piac többi tagállamainak repülőtereire sem az áruforgalomra.

SZUPERMARKET- BIRODALMAK

A tizenkét közös piaci tagország reptéri vámmentes boltjai tavaly 4,7 milliárd dollár forgalmat bonyolítottak le. 1986 óta az utasok száma évi 10 százalékkal bővül, s tavaly már elérte az 500 milliót. A vásárlók a világon mindenhol egyformák, így Nyugat-Európában is hamar „kitapasztalták” az olcsó vásárlási lehetőségeket: a londoni Heathrow repülőtéren például egy üveg Johnnie Walker whisky harmadába kerül mint Koppenhága belvárosában, az Yves Saint Laurent parfümök pedig 25 százalékkal olcsóbbak mint másutt. A nagy árkülönbségek elsősorban abból fakadnak, hogy a közös piaci országokban a többletértékadó meglehetősen eltérő nagyságú. Ezt a különbséget kihasználó a párizsi és a frankfurti repülőtéren például az elmúlt években valóságos szupermarket-birodalmak épültek, ahol a dán szörmetől a francia divatcipőig szinte minden kapható. Az adókülönbség miatt a nem vámmentes boltokban is érdemes vásárolni, mindig ki lehet fogni valami boldogító spórolást.

Am minden jel arra mutat, hogy 1992-ben ezeknek a „paradicsomi” állapotoknak vége szakad Nyugat-Európában. A tervek szerint ekkorra jön létre az egységes nyugat-európai piac, amely egységesíteni fogja az adókat is. Nem lehet tehát majd egyeskedni, lefölnözi az egyes országok eltérő adóiból származó hasznot. Mindez nagy riadalmat keltett a kereskedők és a repülőtéri hatóságok körében. Számítások szerint az éves forgalom, a reptéri üzletekben, 2 milliárd dollárral fog csökkenni. A brüsszeli reptéren például a vámmentes boltokat üzemeltető kereskedők az eladások 40 százalékos visszaesésével számolnak, s hasonló forgalomcsökkenés várható a többi közös piaci reptéren is.

Ebben a helyzetben, érthető módon, felértékelődnek a Közös Piacon kívüli országok repülőtéri boltjai. A nem közös piaci európai országok igyekeznek „leszakítani” a maguk hasznát az adók várható egységesítéséből. A svéd kereskedők egy napos hajókirándulást terveznek kínálni nemzetközi vizekre, ahol mindenki kedvezményesen vásárolhat a hajó vámmentes boltjaiban. A svájci charter-légitársaságok pedig azt tervezik, hogy a Mallorca és London között közlekedő gépek a nonstop járat helyett leszállnak majd az alpesi ország egyik repülőtérén az utasok bevásároltatására. S az utasok bizonyára nem veszik majd zokon a kitérőt, a vásárlókedvű ember ilyen célból hajlandó elmentni, hajlandó „eltérítettetni” magát...

(— asz —)

Esti Hírlap 5

1989. március 31., péntek

et
fában

ipitány

ságnak számít. Az Exxon olajvállalat, a hajó nevadója és tulajdonosa, eredmény

a vizsgálati eredmény közzététele után azonnal bejelentette, hogy elbocsátotta a zátonyra futott hajó kapitányát.

Két alaszka halász — a jövőben veszteséget szenvedő összes társa nevében — tegnap benyújtotta az első kártérítési keresetet az Exxon, valamint az alaszka olajvezetéket üzemből tartó helyi cég és az alaszka környezetvédelmi hivatal ellen, súlyos hanyagság címén. Szakértők szerint a pereskedés éveig elhúzódhat.

AGIGÁSZ

iffel-torony

vel ezelőtt a torony átadásakor maga Eiffel tette. „100 éves” — hirdeti a torony egy óriási kivilágított felirata.

Az egész éven át tartó ünnepségek keretében júniusban a párizsi polgármester ad nagyszabású estélyt, lézershow-val és 25 méter magas, gigászi születésnapi tortával.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

Március 31., péntek

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Mit űzen a Rádió? — 14.50: Kéler Béla: Francia vigjátéknyitány. — 15.00: Nemzetiségeink életéből. — 15.30: Nóták. — 16.00: Tizenhat óra. — Hirmagazin. — 16.10: Éneklo ifjúság. — 16.27: Szászorszép Színház. Alpacsinó. Kapecz Zsuzsa rádiójátéka. — 17.00: Túl a határon. — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Idősebbek hullámhossza. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvüldözések (x) — 18.30: Esti magazin. — 19.15: Túláságosan zajos magány. — 20.12: Tél a Biblia földjén. — 21.05: Kilátó. A Rádió világródmal hetilapja. — 21.56: Gond. Ansel Eva beszélget Kende Péterrel arról, hogy mi a baj az igazsággal. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Totális „színház” — ma. — 23.00: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15–4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Péntektől péntekig. Ajánló-műsor sok muzsikával. — 17.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 17.05: Kölyökrádió. — 17.30: Űtődik sebesség. — 18.30: Garázs. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Sport. — 19.15: Csak fiataloknak! — 20.10: Operettkedvelőknek. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Rólunk van szó! — 21.10: Közki-vánatra! — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Sporhírek. — 23.15: Virágénekek. — 23.35: A mai dzsessz. — 0.15–4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.05: Bemutatjuk új körülményünket. — 14.40: Mozart: A-dúr szimfónia. — 15.15: Verdi összes operája. Don Carlos. Űtfevonásos opera. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Mesterségünk címere. Amíg egy könyv megszületik... — 19.35: Bach-művek — 21.30: Országok tájak népzeneje. Málta. — 21.45: Boris Christoff dalokat énekel. — 22.35: Magyar zeneszerzők. — 23.04: A magyar irodalom finn állami díjas fordítója. Hannu Launonennel beszélget Jávorszky Béla. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Április 1., szombat

KOSSUTH:

4.30–7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Lapszemle. — 8.10: Műsorismertetés. — Kb. 8.20: Mai programok (x) — 8.25: Műsorajánlat. — 8.30: Családi tiűkőr. — 9.00: Reklám. — 9.05: Népdalkórusok, hangszerkettősök. — 9.30: Ismét a javából! — 11.37: A csatlós. Veres Péter novellafüzérét rádióra alkalmazta Kopányi György. — 11.55: Reklám. — 12.00: Déli krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.40: Áprilisi komyságok. — 13.00: Zeneséták a természetben.

PETŐFI:

4.30–7.57: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. — 7.33: Sportreggel. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Sztereó beállítóműsor. — 8.11: Magyar művészek operettfelvételeiből. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Napközben. — 12.00: Hírek németül. oroszul és angolul. — 12.10: Karel Valdauf fűvőzenekara Valdaufműveket játszik. — 12.25: Kis magyar néprajz. — 12.30: Közvetítés az Emke Szálló Kalocsa étterméből. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: Daráló. — 13.35: Hangok és visszhangok. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 6.05: Népszerű muzsika — korán kelőknek. — 7.00: Hírek. Időjárás. — 7.03: In limba materna. — 7.30: V materinskom jazyku. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Radioton-koronokról. — 8.19: Solymosi Ferenc orgonahangverseny. — 9.42: Puccini operáiból. — 10.30: Slágerlista. — 11.00: Zenekari muzsika. — 12.30: Diákfelőra. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Kívánságműsor szombaton.

PÉNTEK

16.50: Hírek. — 16.55: Műsorajánlat. — 17.00: 9.00: Péntek délután. — 17.00: Évgyűrk. Nyugdíjasok műsora. — Kb. 17.30: Téka. Közhasznú információk. — Kb. 17.40: Közlekedésről mindenkinek. Riportfilm. — 17.55: Reklám. — Kb. 18.00: Adlak. Közéleti szolgáltató műsor. — 19.00: Esti mese. Michaela és a színek. Román rajzfilm. — 19.10: „Türelőm köli” a szőnyegszőnyeg... X/7. rész: A libapásztor. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: A cornwalli titok. NSZK tévéfilm. — 21.35: Reklám. — 21.40: Parabola. A

külpolitikai szerkesztőség műsora. — 22.10: Huszadik századi portrék. Külföldi televíziók műsorából. Joseph Heller. Angol film. — 23.00: Híradó. 3.

TV2

Radványi Dorottyaival és Ipper Pállal. — 17.00: Képűság. — 17.15: TV2. Benne: Időjárás. — Riportok. — Tévétorna. — Reklám. — Zene. — 17.45: BUMM!!! Telefonos játék. — 18.00: Telesport. — 18.25: Gyerekeknek! Tom és Jerry. Amerikai rajzfilmsorozat. William Hanna és Joseph Barbera producer. 1. Tom tanár úr. 2. Jerry, a jó hazafi. 3. Robotmacska. — 18.46: TV2. — 19.00: Holt lelkek. Szovjet tévéfilmsorozat IV/2. rész. — 20.06: TV2. Benne: A hét műtárgya. Brüsszeli festő 1520 körül: Szent Orsolya és a 11 000 szűz vértanúsága. (Esztergomi Keresztény Múzeum.) — 20.35: Quedlinburg. Képek egy középkori városról. NDK rövidfilm (ism.). — 20.55: TV2. — 21.00: Híradó 2. — 21.20: TV2. — 21.35: Berkési András: Sella a pecsétygűrűn. Tévéfilm III/1. rész (1967) (FF) (ism.). — 23.08: TV2. Napzárta.

SZOMBAT DELELŐTT

9.00: Képűság. — 9.05: Tévétorna gyerekeknek. — 9.10: ASZ. — 10.10: Fogat fogért. NDK tévéfilmsorozat. XIV/13. rész: Lakva ismerjük meg egymást. — 11.10: Muguri. — Rügyek. Román nyelvű nemzetiségi kulturális magazin. A szegedi körzeti stúdió műsora. — 11.40: Képűság.

MŰHOLDAS

SKY CHANNEL

14.00: Landscape Channel. — 15.00: Változó világ. — 16.00: Szeretni. — 16.30: Családi ügy. — 17.00: Visszaszámlálás. — 18.00: Eurosport műsorismertetése. — 19.00: Eurosport. — 0.00: Eurosport műsorismertetése. — 1.30: Az Arts Channel műsora. — 4.30: Landscape Channel.

THE ARTS CHANNEL

1.30: Dzsessz Chico Freemannel. — 2.25: Stephan Greppeli dzsesszműsora. — 3.25: Dzsessz Art Blakey-vel. — 4.00: Műsorzárás.

SUPER CHANNEL

15.30-ig: Egyveleg. — 15.30: Off the Wall. — 16.30: Forródrót. — 18.30: Elve vagy holtan. — 19.00: Lányok a magasban. — 20.00: Turistamagazin. — 20.25: Mit játszának a mozikban? — 21.00: Rockin in the UK. — 21.45: Hírek. — 22.00: Zenei műsor. — 0.00: Egyveleg.

TV5

16.05: Hírek. — 16.10: Trakal. — 16.30: Jó napot, jó étvágyat! — 17.00: Pihenőidő. Gyermekműsor. — 17.30: Számok és betűk. — 17.55: Hírek, időjárás. — 18.00: A versenybringa. — 19.15: Gustave Eiffel. — 19.30: Csillagok papirus. — 20.00: Hegymások magazinja. — 20.30: Országletár. — 21.30: Zene. — 21.40: Kerevet. — 22.00: Tv-híradó. — 22.30: Időjárás-jelentés. — 22.35: Océaniques kulturális magazin. — 23.00: Sport és szabadidő. — 0.00: Akarja a Holdat! — 1.00: Műsorzárás.

SZOMBAT DELELŐTT

SKY CHANNEL

6.30: Divatbemutató. — 7.00: Pop Formulae. Popzenei műműsor. — 8.00: Mókagyár. Gyermekműsor. — 12.00: Sportmagazin. — 13.00: A pankráció szupersztárjai 1989-ben.

SUPER CHANNEL

7.00: Boogaloo Pooper Doo. Gyermekműsor. — 11.00: Egyveleg.

Operaház: Rómeg és Júlia (D. bérl. 4. ea. 7) — Erkel Színház: A varázsvuola (10. bérl. 6. ea. 7) — Zeneakadémia: Cseh trió (márc. 4-ről halasztva) (fél 8) — Zeneakadémia Kisterem: Szokolay Balázs zongoraestje (fél 8) — Pesti Vigadó: Salieri kamarazenekar hangversenye (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Macbeth (Centi Szinpad ea. 8) — Nemzeti Színház: Fehér Anna (7) — Várszínház: Romanov és Júlia (7) — József Attila Színház: Me and my girl (7) — Vigaszínház: Környagyar (Páger bérl. 3. ea. 7) — Pesti Színház: A nagybögő (7) — Madách Színház: Doctor Herz (7) — Madách Kamara: Édes fiaim (7). Elelem bére (este fél 11) — Thália Színház: Gyönyörök kedden éjfélt után (7) — Radnóti Miklós Színház: Űri divat (7) — Józsefvárosi Színház: Egy bolond (7) — Jurta Színház: Video — Tüntetések 1988-ban (du. 5, 7) — Fővárosi Operettszínház: Ének az esőben (7) — Játék-szín: Hámmusz (7) — Vidám Szinpad: Szexbogyó (7). Délután a legjobb... (este fél 11) — Odry Szinpad: Névtelen csillag (bemutató, du. 3) — Mikroszkóp Szinpad: Lépi be a S.A.S.-ba! (fél 8) — Arany János Színház: A mindenlátó (Pataky Műv. Közp. du. 3) — Állami Bábszínház: Rámájána (du. 3, Népközértéság útja 69.) — Fővárosi Nagycirkusz: Jubileum '89 (du. 3, 7) — A

színház előadások részletes szerepléséről, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Az Autóker Használtautó- és Alkatrész-kereskedelmi Üzletága (Budapest XIX., Vörös Csillag u. 38–40.) tájékoztatja kedves vásárlóit, hogy a használt járművek értékesítésének teljes korábbi előjegyzési és nyilvántartási rendszerét megszüntette. Ezután értesítjük tisztelt megrendelőinket, hogy az előjegyzések és nyilvántartási sorszámok hatályukat veszítik. Te. epeinken 1989. áprilistól nyílt aukciókkal, azonnali vásárlási lehetőséggel várjuk tisztelt ügyfeleinket. (x)

Nem várt hiába! Itt a Top Travel új irodája, az Adria Tours szagerajánlata! Irány a jugoszláv tengerpart (Montenegro), 8 napos üdülések (7 éjszaka), félpenziós ellátással. **Buljarica** (privátzállás) 2390 Ft + 143 DM-től, **Sutomore** (szálloda) 2390 Ft + 190 DM-től. Utazás mindkét esetben oda-vissza a Top Travel Montenegro expresszbuszával! Utcinj (maganapartman, felszerelt konyhával, ellátás nélkül), 890 Ft + 99 DM-től. Utazás a Top Travel Montenegro expresszbuszával (oda-vissza 1500 Ft) vagy egyénileg. **Kotor** (szálloda, félpenziós ellátással, 890 Ft + 195 DM-től. Utazás a Montenegro expresszbuszal vagy egyénileg. Fenti áraink az utasbiztosítás költségeit is tartalmazzák! **A szezon legjobb csobb jugoszláv tengerparti árával, az ön mosolyaért utazunk!** Top Travel Adria Tours, Hotel Astoria Hall, tel.: 173-411/1371. (x)

75 éves a Keresztrejtvény, 1 éves a Top Travel! Jubileumi, nyílt keresztrejtvényfejtő versenyt hirdet a Top Travel Utazási Iroda és a Fűles szerkesztősége. Részletes felhívás a Fűles április 7-i számában található. **Top Travel: utazási iroda, plusz egy mosoly!** (x)

Borsod-Abaúj-Zemplén Budapesti Baráti Köreben (Bp. V., Belgrád rkp. 24. — Népfőnt) április 5-én Kázmárki-est lesz. Az abaúji közközég tanárai és diákjai iskolájuk nevédjéről, a falu szőlőteről, Fogarasi János szótáriról és nyelvészről, valamint másik híres földijükről, a múlt század végéig legendés országgyűlési elnökéről, Péchy Tamásról adnak színes tájékoztató műsort. Közreműködik: dr. Ladó János nyelvész és dr. Horváth Attila jogász, mindketten budapestiek. Érdeklődőket szívesen látnak. (x)

Görög est április 8-án 18 órakor a Csokonai Művelődési Házban (XV., Eötvös u. 64–66.). Program: népzene- és néptáncbemutató, táncház, kóstoló görög ételkülönlegességekből. Jegyek elővételben és a helyszínen válthatók. Erdeklődés: a 90-495 és a 892-240-es telefonokon. (x)

Az Észak-budai Vendéglátó Vállalat 5 évre szerződéses vállalkozásba adja az alábbi üzleteket 1989. áprilistól: 204. sz. Melódia vendéglő (II. oszt., zenés), Harcsa u. 3. 1023; 1989 májusától: 339. sz. Gázgyár büfé (III. oszt.), Homokos dűlő. 1031; 375. sz. Két Kancsó italbolt (III. oszt.), Bécsi u. 102. 1034; 1989 júniusától: 229. sz. Inyenc eszpresszó (II. oszt.), Mártírok útja 95. 1024; 311. sz. Csillaghegyi Strand étterem, büfé (II. oszt., zenés), Pusztakúti út 3. 1038; 359. sz. Verőfény büfé (II. oszt.), Vihar u. 17. 1035; 377. sz. Fekete Medve sörbár (II. oszt.), Korvin Ottó u. 13. 1036. A versenyátgyalás 1989. május 3-án 15 órakor lesz az Újlaki étteremben. cím: Budapest III., Szépvölgyi út 15. Az üzletekkel kapcsolatos részletes feiavlálgosítást és írásbeli tájékoztatást az Észak-budai Vendéglátó Vállalat vállalkozási osztály ad hétfőtől péntekig, 8-tól 16 óráig. Jelentkezési határidő: 1989. április 24. (hétfő) az EBVV személyzeti osztályán, cím: Budapest II., Mártírok útja 5. (x)

Bevásárló körjárat Bécsben Délelőtt elvisszük a tv, video Hi-Fi fővárosába, a Stohloffe szakáruházba. Szakszerű k szolgálat, a vásárlóknak helyszíni többletértékadó-visszatérítés, ajándék karóra, grat kávé üdítő Az áruház melle Quelle-áruház. Interspar ár ház! Délután elvisszük Shopping City-Szűd bevásárló központba. Részvételi jeg 490 Ft + 20 ATS! Jelentkezé lehet a Volánbusz Engels nemzetközi pénztáránál (telefon: 172-562), valamint Omnibusz Utazási Iroda vez. számbékl, szízetalmi, cegle gödöllői, monori és nagykösi fiókirodáiban, amelyek helyi Volánbusz autóbuszal másokon található. (x)

Köszönetnyilvánítás. Ezúttal köszönöm meg mindazoknak akik édesanyám, Mészáros Atmetetésén részt vettek, virág küldtek, vagy szóban, táviratban fejezték ki részvételüket. Voith Ági. (x)

Fájó szívvel tudatom mind azokkal, akik ismerték és szerették, hogy édesapám, Rádó Miksa (Róbi bácsi, Gara téri piac) örökre eltávozt. Temetésé vasárnap délután 10 órakor lesz a Kozma u. 6-ban. (x)

Az USA-ban nem szokás érdeklődni valakinek a bére, jövedelme, vagyona vagy éppen a megtakarított pénze iránt. A személyi, családi pénzügyek „intim területnek” számítanak. A jövedelem és a vagyon összege csak a tulajdonosra, az adóhivatalra és a bankokra tartozik. A kiválóan megszervezett és jól működő „mindenható” adóhivatalnál nem érdemes titkolózni; a pénzügyi intézetek viszont igyekeznek minden elkövetni, hogy ügyfeleik bizalmát megtartsák. S miközben a bankok egyre több és korszerűbb szolgáltatást kínálnak ügyfeleiknek, kíméletlen harcot folytatnak a kliensek elcsábításáért, illetve megtartásáért.

Különös kontroll

Az amerikai bankrendszerben valóságos technikai forradalom játszódott le az elmúlt 15–20 évben. Eltűntek a kartotékok, a papír, a golyóstoll; a kézi munkavégzés helyébe a számítógépek „uralma” lépett. Az országban működő több tízezer bankfiókot számítógépes hálózat kapcsolja össze. Így Alaszkától Texasig mindenki a pénzéhez juthat másodpercek alatt. A bankszakma idejében felismerte, hogy a legkorszerűbb technika alkalmazása nélkül összeroppanhat; az Egyesült Államokban ugyanis az emberek sokkal több szállal kötődnek a pénzügyi intézetekhez, mint bárhol a világon. (Érdemes megjegyezni, hogy az amerikai bankok forgalmában a lakosságnak nyújtott szolgáltatások mégis viszonylag kis részarányt képviselnek, a nagy pénzügyi mozgást és a profit döntő részét a vállalatoknak végzett hitelezési és pénzforgatási tevékenység jelenti.)

Az USA-ban meglehetősen alacsony a készpénzforgalom; biztonsági okokból az emberek nem szívesen hordanak maguknál nagyobb bankkártyát, a csekk és a hitelkártya elterjedt használata feleslegessé is teszi a tömört pénztárcát. A dolgozók többsége nem készpénzben, hanem csekken kapja meg a fizetését kéthetente. Ekkor felkeresi bankját, ahol felosztja pénzét. Fizetésének egy részét felveszi készpénzben, a többit pedig csekk-számlájára, takarékkönyvébe helyezi. Utasítása alapján fizetéséből — vagy a takarékbán elhelyezett összegéről — a számítógép „ki-egyenlíti” hitelkártya-tartozását és egyéb kötelezettségeit. Persze az interaktív számítógép hitelt nem nyújt, a tartozásokat csak a „betáplált” összeg erejéig fedezi. A bankokban elhelyezett automaták a személyi kódszám beütése után az ország bármely részében nyomtatott tájékoztatást adnak a „fogyasztónak” a csekk-számlán és az egyéb számlákon rendelkezésre álló összeg nagyságáról.

A csekkfüzet fontos része az amerikai állampolgár „ruhátárcájának”. Általában mindenki magánál hordja. Az üzletek, áruházak, éttermek természetesen szívesebben veszik a készpénzt, vagy a hitelkártyát (amelynek fedezeti állománya elektronikus úton pillanatok alatt ellenőrizhető) az áru, vagy szolgáltatás kifizetésekor. Bizonyos értékhatárig elfogadják a csekket is. Nem tanácsos fedezet nélküli csekket kiállítani, mert ennek súlyos következményei lehetnek. Néhány dollár erejéig a bank kifizeti a fedezetlen csekket, de ezért már 7 dollár büntetést számol. Nagyobb összeg esetén a bank nem hitelez, s a fedezet nélküli csekk kiállítója ellen bírósági eljárás indul. Miután a csekkeken rajta van a tulajdonos neve és lakcíme — ezeket az adatokat a

HIRDETÉS EGY KÉPES HETILAPBÓL

Nem szokás érdeklődni

csekket kibocsátó bank leellenőrzi — nehéz elkerülni a felelősségre vonást.

Egyébként az amerikaiak többsége kínosan ügyel arra, hogy tartozásait időben megfizesse, ne adjon ki fedezetlen csekket, s pénzügyeinek „adminisztrációja” rendben legyen. Ennek az odafigyelésnek van egy nagyon nyomós oka: a központi számítógépek mágneslemezei évtizedeken át tárolják az állampolgárok számlafizetéseit. S amikor valaki munkahelyet keres, vagy változtat, a munkáltató „lehívhatja” a számítógépről az illető pénzügyi „előéletét”. S a cégek általában nem alkalmazznak olyan jelentkezőket, akik gyakran fizetik ki késve tartozásaikat, vagy nem is fizetnek.

Verseny az ügyfélért

Számítások szerint egy amerikai család havonta 20–25 csekket állít ki. Csak csekken — és nem készpénzben — lehet befizetni a villany- és gázszámlát, a részletre vásárolt árucikkek havi törlesztését, a telefonszámlát stb. A havi számlákkal együtt érkezik egy vászboríték, amelyben a számla egyik szelvényét, valamint a kitöltött csekket kell postán elküldeni a feladónak. A bank pedig — a csekk-számlán tartott pénz erejéig — kifizeti a számlákat a csekkek kedvezményezettjeinek.

A bank minden hónapban megküldi a havi elszámolást ügyfeleinek. Ebben részletezi a be- és kifizetéseket, a kamatot, s „beléggént” megküldi az ügyfél által kiállított és a címzettek által beváltott csekket. Tételként általában 50 cent kezelési költséget számol fel a bank, de néhány pénzügyi intézet ezt az összeget elengedi — éppen a nagy bankközi verseny miatt.

A hitelkártyákat is a bankokon keresztül kell igényelni. A pénzügyi intézet egy kérdőívben közölni kell a legfontosabb személyi adatok mellett a munkaadó nevét és címét (ha van), valamint az éves jövedelmet. Néhány hét után — ezalatt a bank és a hitelkártya társaságok „nyomoznak” — diszkrét borítékban megérkezik a hitelkártya az igénylő lakcímeire.

Aki számlát nyit egy amerikai banknál, az megelőzően „piackutatást” tevékenységét végez. A Manufacturers Hanover, a Chase Manhattan, a Citibank, a Chemical Bank, a Goldome és a többi országos bank, valamint a helyi pénzügyi intézetek állandó versenyt folytatnak a kamatlábak és a szolgáltatások területén.

A pénz lekötési idejétől függően egymástól eltérő kamatokot ajánlanak, vállalkoznak a betétes pénzének megforgatására. Verseny-

Egyesült Államok

Bankhétköznapiak

Műszaki forradalom

Kényelmi szolgáltatások

ben állnak a hitelnyújtásnál felszámított kamat területén, az ingyenes szolgáltatások mennyiségében és még számos vonatkozásban. Csodák persze nincsenek: a kamatkülönbségek általában nem haladják meg az 1 százalékot. Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül, hogy a bankok az általuk kölcsönzött pénzért is kamatot — úgynevezett leszámítolási kamatot — fizetnek az USA központi bankjának, a FED-nek. A bankok folyamatos technikai megújulását az is kikényszeríti, hogy az a pénzügyi intézet, amely nem nyújtja az úgynevezett alapvető kényelmi szolgáltatásokat, rövid idő alatt elveszti ügyfeleit.

A kényelmi szolgáltatások azon az üzleti filozófián alapulnak, hogy a betétesnek joga van bármikor pénzéhez jutni. Számlanyitáskor mindenki kap egy hitelkártya nagyságú plasztiklapocskát, amelyvel — számlája és betéte erejéig — éjjel-nappal az USA egész területén készpénzhez juthat. Az Egyesült Államokban gyakorlatilag minden településen kiépült a bankautomaták hálózata. A masinákat a bankfiók utcai frontján, vagy forgalmasabb épületek földszintjén, metróállomásokon helyezik el. Szükség szerint töltik fel pénzzel az automatákat, amelyek a plasztikkártya behelyezése, a személyi azonosítási kódszám, valamint a kívánt összeg „beütése” után fizetnek. (Általában egyszeri művelettel 200 dollárnál nagyobb összeg nem vehet fel. A számítógép másodpercek alatt leellenőrzi a kártyatulajdonos számlájának állását, s ennek alapján fizet, illetve tagadja meg a készpénzfelvételt. Lopott kártyával nem lehet sokra menni, ugyanis a gép a személyi kódszám beütése nélkül „szóba sem áll” az ügyféllel.

Három lépés távolság

Jól jellemzi az anyagi ügyek már említett „intimitását”, hogy a bankautomatáknál a sorbanállók 2–3 méter távolságra állnak az éppen pénzügyi műveletét végző ügyféltől. Íratlan törvény, hogy nem illik idegennek a bankautomata képernyőjét néznie, a műveletnél ugyanis a képernyőn megjelenik a személyi azonosítási kód, valamint a számla állása. (Nemcsak a krimikben, hanem a valóságban is gyakran előfordul, hogy bűnözők egy „ártatlan” helyről távcsővel leolvassák a képernyőről a kódszámot, majd követik a kiszemelt áldozatot és ellopják a bankkártyát. Ezzel és a személyi kóddal azután „simán” pénzhez juthatnak, hacsak időközben le nem tiltatta a tulajdonos a kártyát. Ez a fajta bűnözés terjedőben van az USA-ban, ezért a bankok rejtett kamerákat helyeznek el az automaták közelében, s egy „végtelen” videoszalagra 24 órán át felveszik a gép körüli „eseménye-

ket”. A bankok pénztártermeiben is több kamera rögzíti nyitvatartás alatt és után a forgalmat.)

Ugyancsak tiszteletben tartott szokás, hogy a bankok pultjainál nem „állnak egymásra” az ügyfelek. Türelmesen állnak sorban a kordonfolyosón, s csak akkor lépnek a pulthoz, amikor a pénztáros kéri a következő ügyfelet. A pénzügyi intézetek pénztártermeiben elenyésző a bűnözések száma, de egyre több a „megfigyelő”. Ezek a bűnözők kifigyelik, hogy ki vesz fel nagyobb összeget, az illetőt követik az utcán, és „alkalmas” helyen kirabolják. A bankok biztonsági alkalmazottainak fontos és nem könnyű feladata a „megfigyelők” kiszűrése és lefűlése.

A bankok dollár tízmilliókat költenek a biztonság fokozására mind a pénztártermekben, mind pedig pánccéltermeikben. Az elektronikus biztonsági rendszerek mellett továbbra is fontos szerep jut a biztonsági személyzetnek. A statisztikák tanúsága szerint az Egyesült Államokban a bankok 180 000 biztonsági őr és szakembert foglalkoztatnak, a pénzz szállító pánccélzott autók száma pedig megközelíti a tízezret.

A készpénzforgalom további csökkentése érdekében különösen évtizedünkben szélesedett ki a csekkhasználat az USA-ban. A páciens például csekkel (vagy hitelkártyával) fizet az orvosi rendelésben, s a biztosító az orvosi kezelés díját, vagy annak egy részét ugyancsak csekken küldi meg. De csekken érkezik a munkanélküli segély összege is, s csekkel kell előfizetni az újságokra, így fizetik a lakbért, a garázsdíjat, sőt az újságkihordó, vagy a postás újévi borraivalóját is.

Az amerikai bankok „gyenge pontja” a valutabeváltás. Meglepően kevés pénzügyi intézet foglalkozik valutaváltással, s a külföldinek bizony sokat kell talpalnia, amíg pénzéért „zöldhátúhoz” jut.

Az USA-ban nagy a bankszakma becsülete, s a foglalkoztatottakkal szemben magasak a szakmai és az erkölcsi követelmények. A bankok behálózják az amerikai vállalatok és a lakosság életét, az együttműködés a kölcsönös bizalom alapul. Ugyancsak elismert az amerikai nagybankok nemzetközi tevékenysége, szolgáltatásaikat egy sorban említik az angol és a svájci pénzügyi intézetekkel. A tekintélyt parancsoló bankszékházak és a korszerű bankfiók, valamint a pénzügyi intézetek „megüzeletai” nem hagynak kétséget a pénzügyi intézeteknek az USA gazdasági életében betöltött hatalmi szerepéről, de arról sem, hogy számukra a „kisember” pénze is fontos.

GARA SZABOLCS

Frontok

Reform, haladás

A koszovói válság kora tavaszi kiéleződése révén Jugoszlávia ismét a világsajtó híradásainak élén szerepel; szakértők latolgatják, meddig mélyülhet még a soknemzetiségű ország megosztottsága, s többségük egyetért abban, hogy a koszovói drámának korántsem az utolsó fejezete zárult le a különleges intézkedések életbeléptetésével. A helyszíni beszámolók tanúbizonysága szerint ugyan némileg lecsillapodtak a kedélyek Szerbia déli autonóm tartományában, ám a termelést továbbra is megbénítja, hogy — a „kötelező munkarendről” szóló államelnökségi rendelet ellenére — az albán nemzetiségű dolgozók kevés kivétellel nem jelennek meg munkahelyükön. A belgrádi televízió közlése szerint az elmúlt hétvégén gyakorlatilag 50 ezer ember sztrájkolt, miközben újabb és újabb helyi gazdasági vezetőket vett őrizetbe a koszovói rendőrség.

Külső térvesztés

A szüntelen belső viszálykodás nemzetközi veszélyeire egybként Sztane Dolanc figyelmeztette legutóbb a jugoszláv közvéleményt, mondván, hogy déli szomszédunk hírneve „óriási mértékben” csökkent a világban. A JSZSZK elnökségének alelnöke erről személyes benyomásai alapján nyilatkozott, midőn hazatért Hirohito japán császár temetéséről, ahol alkalma volt széles körű megbeszéléseket folytatni az összesereglett államférfiakkal. Dolanc nem mulasztotta el megjegyezni azt sem, hogy Jugoszlávia külső térvesztésének gazdasági következményei lesznek. A megfigyelőkben óhatatlanul felidéződött a belgrádi vezető aggodalma a minap, hiszen Ante Markovics kormányfői beiktatásakor újlag kifejtett programjának egyik leglényegesebb eleme éppen a külpiaci nyitás, a fejlett Európához való felzárkózás.

A szövetségi Végrehajtó Tanács eme törekvései tehát szembetűnő ellentmondásban vannak a háttérben zajló folyamatokkal, az egyre ingatagabb belpolitikai helyzettel, a hovatovább döntésképtelen intézményekkel és a gazdaság zűrzavaros állapotával. Három hónapos interregnumot követően úgy foglalta el a hivatalát Jugoszlávia háború utáni történetének legkisebb létszámú kabinetje, hogy még csekélyebb mozgásszabadsággal rendelkezik, mint annak a Branko Mikulicsnak a „csapata”, aki leginkább a széttartó tagköztársasági érdekeknek való kiszolgáltatottságáról, azaz tehetetlenségéről panaszkodott leköszönését indokolva. A gazdaság rendbetételének dolgában Markovics — állítólag — nagyobb cselekvési lehetőségekre számíthat.

SZLOBODAN MILOSEVICS A BELGRÁDI PARLAMENT ELŐTT

„A magyar Pannónia és a szlovén Alpok reformfelfogásának hasonlósága”

segre kapott biztosítékokat a JKSZ vezetőségétől, kérdéses azonban, hogy miként boldogul a következetes reformpártiságról ismert miniszterelnök a baljós politikai feszültségek, az egyes föderatív részek befolyásos csoportjai között folyó hatalmi küzdelem közepette.

Elvégre az sem lehetett pusztán a véletlen műve, hogy csupán március közepén fogadta el a törvényhozás a szövetségi költségvetést, s hogy egy csomó „reformtörvény” ügyében mindeddig nem jutottak dűlőre a képviselők. A legapróbb technikai mozzanatról kialakuló megegyezést is megakaszthatja az utolsó pillanatban valamely tagköztársaság küldötteinek — nem egyszer nyilvánvalóan politikai indíttatású, ezért kicsinyesnek tetsző — makacssága. Márpedig — miképp Markovics kiemelte — a teljes vállalkozói önállóság jogi kereteit megteremteni, illetve az elavult és korlátozó szabályozás maradványait kiiktatni a lehető leggyorsabban szükséges, elkerülendő a társadalmi elégedetlenség átcsapását valamiféle szociális robbanásba.

Magyar híd jövőképe?

Voltaképpen ez az, ami végképp kútba ejtené azokat az elképzeléseket, amelyek célul tűztek ki az Európai Közösséghez történő közelítést vagy csatlakozást. Ezen túlmenően, ráadásul, a Jugoszlávia felbomlásának irányába mutató jelenségek erősödése az egész balkáni térség nyugalmát és biztonságát tenné kockára. Igaz, számos elemzés már Belgrád földrészünkön betöltött sajátos „táboronkívüli” szerepét leértékelődőfélben látja, ami legalább annyira köszönhető a nukleáris kor realitásainak, mint a mostani enyhülés reményteliség kibontakozásának. Másfelől, sokan hangsúlyozzák, hogy egy erőszakos kiütkezés Koszovóban vagy Jugoszlávia egyéb vidékein (s ezt még a hivatalos jugoszláviai értékelések sem zárják ki egyelőre), nemcsak a JKSZ-en belül fellelhető konzervatív áramlatoknak kedvezne, netán Kelet-Európában másutt is példa, de legalábbis nyomós érv gyanánt használhatnák ki, fordíthatnák a maguk javára a peresztrojka ellenzői.

A február végi koszovói bánysztrájk őrven megint hevesen napvilágra bukkan nemzetietnikai ellentéteket nemrég a zágrábi Vjesnik helyezte némiképp

szokatlan nemzetközi összefüggésbe. A horvátországi napilap Szlovénia és hazánk fejlődése között von határozott párhuzamot, megállapítva, hogy az MSZMP közelmúltban közzétett akcióterve — amely a Vjesnik szerint egy új történelmi korszak alapköve — alapvető eszmei és politikai tartalmát illetően azonos a Szlovén KSZ-nek „a párt és a társadalom megújítására” vonatkozó tétéleivel. A minap Ljubljánában publikált dokumentum szintén állást foglal a demokratikus szocializmus, a jogállam, a piacgazdálkodás és a politikai pluralizmus mellett. „A magyar Pannónia és a szlovén Alpok reformfelfogásának hasonlóságát különösen fontos aláhúzni annak az ellenkezésnek a tudatában, amely a szlovéniai megújodással és Sztipe Suvar pártreform-konceptiójával szemben Kelet-Jugoszláviában megnyilvánul” — írja a Vjesnik kommentárja. A zágrábi újság szerint ugyanis egyre egyértelműbben rajzolódik ki, hogy „a Szerb Kommunista Szövetségében egészen másként vélekednek a párt és a társadalom reformjáról”. Mindebből a Vjesnik azt szűri le, hogy mind földrajzilag, mind politikailag pontosan Horvátország az a „híd”, amely összekapcsolhatja Budapest és Ljubljana jövőképeit, Dél-Közép-Európa szerves részévé téve ezáltal ezt a területet. A horvát párt válasza azokra a kihívásokra, amelyekre a magyar és a szlovén kommunisták már reagáltak — így a Vjesnik —, többé nem csupán Jugoszlávia belső erőegyensúlyának a záloga, hanem az egész övezetünkben komoly stratégiai hatást gyakorolhat a reformok sorsára.

Belgrádi ígéreték

A zágrábi lap eszmeifuttatása mintha egyszerre intené fokozottabb elköteleződésre, s ugyanakkor óvna a szélsőségektől a szlovén-szerb konfliktusban eddig óvatos és távolságtartó horvát vezetést. Az mindenesetre kiderül belőle, hogy Horvátország helyét a mai körülmények közepette nem a „kemény kéz” politikáját sürgető Slobodan Milošević-féle szerbiai tömörülés tétlenül jelölje ki. A szerb pártelnököt, mellesleg, a február 28-i belgrádi milliós tüntetés után elemi erejű bírálatok érték a két észak-i tagköztársaság sajtójában. Nemcsak azért, mert elzárkózott az éhségstrájkoló ólombá-

nyászokkal való tárgyalásoktól, hirtett téve a szigorú rendcsinálás mellett. Sokakban ellenszenvet váltott ki Szerbia határain túl, ahogy a Belgrádban összegyűlt tömegek előtt — színpadias mozdulatoktól kísérve — megígérte: Koszovóban letartóztatások lesznek. Ciril Zlobec a ljubljana Delóban közölt nyílt levelében sommásan így fogalmazott: „On modern szerb népegysítő, mint korábban egyes királyok és főnemesek voltak...”

Patthelyzet

és túlsúly

A feleket elválasztó frontvonalak azonban továbbra sem tisztázódtak, ugyanolyan képlekenyek, mint amilyenek látszóttak, mondjuk, tíz hónapja, amikor a koszovói szerbek és crnagoracok első ízben özönlötték el az utcákat. Jóllehet a hírmagyarázók szívesen állítják szembe a „liberális” Ljubljánát és a „pragmatikus” Zágrábot a hol „dogmatikus”, hol „neosztalinista” Belgráddal, a valós nézeteltérések alighanem bonyolultabbak. A tényezők sokfélesége rejlik a jelenlegi patthelyzet mögött: a potenciális szerb túlsúly intézményesülésétől ödzködő kisebb köztársaságok, no meg a hagyományos vetélytárs, Horvátország, taktikai szövetségben összefogva próbálják megzabolázni a nacionalista indulatokat. A Borba egy szarajevói filozófust idézett: „Társadalmi viszonyaink áttekinthetelensége kollektív történelmi vaksággá alakult.”

A szerb nyomás változatlan érvényesülésére célzott a Reuter tudósítója is a Markovics-kormány személyi összetételét vizsgálva. A brit hírügynökség bizonyos ellensúlynak véli a jelenlegi szerb államfő, Petar Gracsanin nyugalmazott tábornok belügyminiszteri kinevezését, hiszen ezzel Szerbiának csak bővülnek a lehetőségei a koszovói fejlemények ellenőrzésére. Mindazonáltal szó sincs valamiféle áttörésről, a megelőző KB-plénümokon nyélbe ütött kényes kompromisszum jól kivehető módosulásáról. Döntő jelentőséget nyerhet viszont a pártkongresszus összehívása körül éleződő vita. Belgrád még az el nem kötelezettek szeptemberi csúcsértekezlete előtt szeretné megrendezni a rendkívüli tanácskozást, míg Suvarral az élén a JKSZ elnöksége az év végén, előrehozott kongresszust kíván kicsikarni. Belgrád sietségét bizonyára a pillanatnyilag számára kedvező légkör magyarázza, talán Milošević lendületének a megtörésétől is tartanak. Ugyanakkor a JKSZ KB halogató magatartása, a döntések elodásának az eshetősége rossz emlékeket ébreszt a közvéleményben.

Nem tudni mégsem, milyen szándékok húzódnak meg a Szerb KSZ elnökségének azon igénye mögött, hogy a kongresszus szavatolja az egységet a hármas reform minden vonatkozásában. A régi értelemben vett demokratikus centralizmust „sírják vissza”, netán a másként gondolkodók kiszorításával? A szerb nacionalisták eltökéltségére mindenképp jellemző, milyen sokan hallgattak a szlovéniai áruk és szolgáltatások bojkottját szorgalmazó felhívásokra. Az államelnökségnek kellett latba vetnie maradék tekintélyét, hogy megakadályozzák a belső piac végtelen szétzilálódását. Markovics kormányfőnek az efféle váratlan, gazdaságon kívüli húzásokra is fel kell készülnie...

VIDA LÁSZLÓ

Csillogó fényözön és gondok a Broadway-n

A déli óráktól az esti színházi előadások kezdé-
téig mindennap hosszú
sor kígyózik a New York-i
Times egy kis épülete
előtt: itt árusítják féláron
a színházak aznapi előadá-
sainak megmaradt jegyeit.

A hatalmas és sokszínű
reklámoktól este is nappali
fényt árasztó Times Square
csak néhány száz méterre
töri meg a Broadwayt, a
világ színházi életének kö-
zepét. Az egyébként több
tíz kilométer hosszú Broad-
way színházi csodavilága a
Times Square környékére
összpontosul, a Széles úton
és a mellékutakban egy-
két négyzetkilométernyi te-
rületen mintegy ötven szín-
ház csábítja a nézőközön-
séget.

A színházjegyek nem ol-
csók, egy-egy jobb helyért
55-60 dollárt kérnek. A
Broadway azonban amo-
lyan zarándokhelye a
New Yorkba látogató kül-
földieknek és amerikaiak-
nak.

Az Opera Fantomja, a
Macskák, a Nyomorultak,
a Me and my Girl, a
Starlight Express, a M.

Butterfly, a Gyémántlábak
és a többi világsiker villo-
gó reklámjai csábítják a
közönséget: a színházaknak
a látogatottságra igazán
nem lehet panaszuk. Ami
viszont a show-biznisz
anyag oldalát illeti, a
Broadway és környékének
fényes színházai korántsem
optimisták. Egy-egy látvá-
nyos musical színpadra ál-
lításának költségei elérik
a nyolc-tíz millió dollárt, s
igen sok előadás kell, hogy
a költségek megtérülésén
túl tisztes nyereség is ter-
melődjék. Egy színdarab
vagy musical anyagjéle
ugyanis nem ér véget a
bemutatóval. Amíg műso-
ron tartanak egy musicalt,
az adatok tanúsága szerint
4-7 millió dollárt költenek
televíziós- és újságreklám-
ra. Ugyanez az összeg egy-
egy színdarab esetén „csak”
egymillió dollár.

A Winter Garden, a
Schubert és a többi neves

színház mind többet pa-
naszodik a videózás szí-
vóhatására. Az amerikai
háztartások 80 százaléká-
ban van képmagnó, s ez
voltaképp leszoktatja az
embereket a televíziózás-
ról, a színházba járásról.
A három legnagyobb ame-
rikai televíziós társaság —
a CBS, az NBC és az ABC
— a színházakhoz hason-
lóan panaszodik a nézők
számának csökkenésére.
Míg 1978-ban az amerikai-
ak 92 százaléka ennek a
három társaságnak az adá-
sait nézte, tavaly ez az
arány már 60 százalékra
csökkent. Az eltűnt nézők
a kábeltelvízió és a video
rabjai lettek. A Broadway
színházai ugyan még nem
adnak számot a nézők
ilyen méretű fogyásáról, de
az érdeklődés — egy-egy
kimagasló produkciótól el-
tekintve — fokozatosan
csökken az előadások iránt.
Pontos jele az érdeklődés
megcsappanásának az, ami-

kor a Times Squaren fél-
áron kaphatók a jegyek; a
szakembereknek gyanús az
a produkció, amelyhez akár
aznapra is lehet jegyet
kapni. A Macskák, az Ope-
ra Fantomja még két hó-
napot is várát magára, a
Starlight Express csillaga
azonban leáldozóban van.
Előadásaira ugyanis egy
héten belül lehet jegyet
kapni.

A színházi szakma jelen-
tős évi eseménye a szezon
legjobb musicaljeinek ki-
tűntetése az Oscar-díjhoz
hasonló elismeréssel, az
Emmy-díjjal. A legjobb
rendező, a legkiválóbb fér-
fi és női főszereplők a leg-
jobb karakterszínészek, a
legjobb zeneszerzők és szö-
vegírók részesülnek a mint-
egy harminc díjban, ame-
lyet hollywoodi pompával,
látványos show keretében
adnak át. A Broadway
örök, hiszen a múlt más-
fél évtizedben nem fordult
elő, hogy a művészeti el-
ismerések ne a Broadwayn
bemutatott produkcióknak,
illetve azok alkotóinak ju-
tottak volna.

— asz —

1989. III. 18.

KISZAKA

ültségű zuhant

gy ismeretlen telefonáló közölte velük, a ráckevei ÉV vonalán az egyik szelvényben bombát helyeztél el. A forgalmat azonnal leállították a ráckevei ÉV egész vonalán, a szelvényeket tüzetesen átvizsgálták, de nem találtak emmiféle robbanószerkezetet.

A Gyömrői úton, az ügyvezető régi gyorsforgalmi hidról egy 14 év körüli ú leesett és egy 25 ezer oltos nagyfeszültségű vezetékre zuhant. Súlyos, életveszélyes sérülésekkel a 10 utcai kórházba szállították. A kislíú személyazonosságát mindaddig nem tudták megállapítani. A rendőrség kéri, hogy aki az zonosításban segíteni tud, jelentkezzen.

gának tagja, a Központi Bizottság titkára lesz.

Hagyományosan ezen a napon adják át az idei KISZ-díjakat is. Ebben a kitüntetésben öt személy, illetve öt kollektíva részesül.

(Folytatás a 4. oldalon.)

ség virágvasárnapi körmenetét a Szentföldön. A hagyományos körmenetet, melyre e hét végén került volna sor,

a bizonytalan közállapotok miatt

már tavaly sem tartották meg.

LÖVÖLDÖZÉS, KÖZLEKEDÉSI BOJKOTT

Salvador a választás előtt

A választási helyiségek nem katonai célpontok — közölte tegnap a salvadori Farabundo Marti Nemzeti Felszabadítási Front (FMLN), amely csütörtök óta fegyveres szabotázsokkal törekszik a holnapi elnökválasztás megzavarására.

A közlekedési bojkott a helyi rádiók szerint

az ország területének 95 százalékára kiterjed,

s a hadsereg erőfeszítései ellenére a hatékonysága megnőtt az első naphoz képest. San Salvador központjában a gerillák egyik osztaga tegnap felgyújtott egy autóbust, amely a ti-

lalom ellenére útnak indult. Heves lövöldözés tört ki, három ember megsebesült. Vidéken és a városokban sok helyütt leállt az áramszolgáltatás és ezzel együtt a vízé is, és megszakították a telefonvonalakat is — írja a *Prensa Latina* hírugynökség.

A választási kampány befejeztével a Kereszténydemokrata Párt (PDC) és a Nacionalista Köztársasági Szövetség (Arená)

csalások előkészítésével vádolja egymást.

Az utóbbi szerint a PDC veszélyes és alkalmatlan helyekre tette az urnákat és új választási névjegyzéket állít elő.

palesztin lakadással (fada) szemben alkalmazott izraeli katonai fellépés miatt. A polgári engedetlenségi mozgalom miatt az oktatási intézmények többségét bezárták, így a fiatalság távol marad a vallási megemlékezéstől, ráadásul a cserkészek — akik mindaddig szavatolták a rendet a körmenet alkalmából — a tiltó rendelkezések nyomán

nem vehetnek részt nyilvános rendezvényeken.

Tavaly húsvétkor, az 1987 decemberében kirobbant palesztin intifadát követően a latin patriarchátus már hasonló döntést hozott, s karácsonykor is csak a legszűkebb körű szentmisére került sor Betlehemben, elmaradtak a színpompás felvonulások, és más, a főként turistáknak szóló látványosságok.

A virágvasárnapi körmenet. Jézus Jeruzsálembé vonulására való emlékezés békésebb viszonyok között hagyományosan *Lázár falujából, Betániából* indult ki s az öt kilométerre levő jeruzsálemi óvárosig, a *Via Dolorosa*ig tart. A jó félnapos színes felvonulás a helyi hívők mellett rendre nagyszámú külföldi vendég, turista is részt vett.

GYED ÉS GYES AMERIKAI MÓDRA

Fakanál és számítógép

Anne Keller, a Digital Equipment cég egyik közepvezető munkatársa hétlőn, kedden és szerdán az amerikai menedzserek tipikus életét éli munkahelyén: *értekezletek, a beosztottak beszámoltatása és eligazítása, a piac alakulásának értékelése, megbeszélések sora az ügyfelekkel.* Csütörtökön és pénteken azonban üres marad Keller asszony irodája, ez a két nap a hét végével együtt kizárólag a két csemetéé, a 16 hónapos Nicholasé és a 4 esztendőes Caraé. A 30 éves Keller asszony a szó szoros értelmében megosztja magát hivatása és családja között. *Mint ahogy teszi ezt mind több amerikai nő, aki nem akarja feladni a gyermeknevelés miatt állását, ugyanakkor figyelmet akar fordítani a családra is.*

A 80-as évek elejétől új „divat” van terjedőben az

Egyesült Államokban: *asszonyok milliói vállalnak részmunkaidős foglalkozást mind vezetői, mind pedig beosztottai szinten annak érdekében, hogy gyermekeik nevelését ne idegenekre kelljen bízniuk.* Korábban az USA-ban a gyermekáldás szinte minden esetben a nők munkahelyi karrierjének a végét, illetve átmeneti szüneteltetését jelentette, az „igazi” *amerikai családanyának ugyanis nem illett dolgoznia.*

A viharos változás mindenekelőtt két tényezőre vezethető vissza. A *növekvő megélhetési költségek miatt a családok nagy része nem engedheti meg magának egy kereső „kiesését”, magyarán szólva minden dollárra szüksége van a családi költségvetésnek.* Ugyancsak fontos tényező, hogy az amerikai nők az egyenjogúság és a hivatásszeretet jegyében, *nem szívesen maradnak éveken át az otthon négy fala között.* Nem akarnak „beszűkülmi”, nem akarják tanult szakmájukat — még időlegesen sem — fakanállal és cumisüveggel felcserélni.

Persze az asszonyok ragaszkodása az álláshoz, a munkahelyhez azzal is magyarázható, hogy az *Egyesült Államokban nem ismert a gyed és a gyes intézménye.* Az amerikai vállalatok ugyanis szigorúan szétválasztják a szociálpolitikát és a cég érdekeit. Négy hét fizetés nélküli szüneti szabadság igénybe vehető, s aztán a munkavállaló a döntés joga: *vagy visszatér munkahelyére, vagy felvesznek valakit a helyére.* Egy hónap eltelte után a vállalat nem köteles — még más munkakörbe sem — visszavenni anyává lett munkatársát.

Két évtizeddel ezelőtt az amerikai vállalatok többsége hallani sem akart a gyermekes anyák részmunkaidős foglalkoztatásáról, különösen nem vezetői szinten. *A munkaerőpiac, a demográfiai hullám alakulása, valamint a technika gyors fejlődése azonban kénytelen-kelletlen jobb belátásra bírta az amerikai vállalatokat.* Jelenleg a munkaképes amerikai dolgozók több mint 50 százaléka nő, s az ezredfordulón a munkába állók 65 százaléka tartozik majd a „gyengébb nemhez”. *Az egyenjogúsodási és a tanulási hullám eredményeként 15 év alatt a nők aránya a jogásztársadalomban 5-ről 39 százalékra, a mérnökök körében pedig egyről 13 százalékra növekedett.* Megkértszereződött a női vezetők száma: jelenleg nők töltik be ezen munkahelyek 40 százalékát. S még egy érdekes adat: a vállalatvezető nők 60 százalékának nincsen gyermeke, az első számú férfivezetők 95 százaléka viszont egy- vagy többgyermekes apa...

A nők szakképzettségének rohamos bővülése, valamint a női munkaerő kínálat robbanásszerű növekedése arra készítette és készíti az amerikai cégeket, hogy részmunkaidős foglalkozási lehetőségek széles skáláját kínálják. *Ehhez persze arra is szükség volt, hogy az elektronika a hivatali az otthonokba „varázsolja”. A cégek szívesen telepítenek*

ma már számítógépeket, telefaxokat gyermekek hőlgyalkalmazottaik otthonába. A számítógép csatlakozik a vállalati központ-hoz, s a szellemi munka egy része így *otthon is elvégezhető.* A telefax pedig nagy segítséget jelent a tervezőknek, rajzolóknak, akik az otthon elvégzett munka „eredményét” elektronikus úton továbbítják a vállalati központnak. *A komputer segítségével többek között otthonról végezhető könyvelés, adatfeldolgozás, tervezés, piackutatás, piacelemzés, stb.*

A cégek számára korántsem ráfizetéses az elektronika házhoz szállítása. Az egyszerű beruházás hamar megtérül: az irodában kevesebb helyre, fűtésre, világításra van szükség, *egyszóval hosszabb távon csökkennek a vállalatok működési költségei.* De nem panaszkodhatnak az otthoni munka miatt az alkalmazottak sem: Dél-Kaliforniában például — a statisztikák tanúsága szerint — *a munkavállalók az otthoni munkavégzéssel napi 3 óra közlekedési időt takarítanak meg.*

Ma már a vállalatok az anyák számára sokféle részmunkaidős lehetőséget kínálnak. Az IBM például 3 esztendő otthonmaradási lehetőséget biztosít az anyáknak, de két évre „behívhatja” munkatársait részmunkaidős tevékenységre. A három év alatt az anyát minden olyan kedvezmény és juttatás megilleti, amelyben a teljes munkaidős dolgozók részesülnek. Igen gyakori forma a napi 3-4 órai otthoni munkavégzés, s a fizetés is ennek megfelelően arányos. Ugyancsak népszerű a mamák körében a rugalmas munkaidő, *amely ugyan megköveteli az irodai vagy az üzemi jelenlétet, de a heti munkaidő ledolgozásának beosztása a munkavállalóra van bízva.* Mind jobban terjed az úgynevezett *állásmegosztás.* Ennek az a lényege, hogy egy munkakört — beleértve a hivatali címet, az íróasztalt, az ügyfeleket stb. — két hölgy megoszt egymás között. A megosztás arányában kapják a munkavállalók a fizetésüket, a szabadságot, az egészségügyi biztosítási hozzájárulást és az egyéb juttatásokat. A munkaadó szempontjából ez a megoldás azért előnyös, mert végül is egy alkalmazottal számolhat a költségek szempontjából kettő helyett.

Újabb — ugyancsak az egyenjogúság jegyében — mind több apa követeli magának azt a jogot, hogy gyermeke nevelése miatt részmunkaidősben foglalkoztassa vállalatát. Dolgozson csak az asszony teljes munkaidősben, a „teremtés koronája” pedig néhány órára szívesen feláll a számítógép mellől, hogy főzőn, tisztába tegye gyermekét vagy éppen elvigye sétálni. A férfiak is azt tartják, hogy összeegyeztethető a fakanál és a komputer, s így sem a szakma, sem a szülői hivatás nem szenved kárt, elkerülhető a család és (vagy) a munkahely konfliktusa. Az amerikai cégek azonban egyelőre nem lelkesednek a férfidolgozók „forradalmi” ötletéért...

— asz —

sok száz szónál is többet érzékeltet. Álljon tehát itt a tekintélyes londoni napilapban, a Timesban, megjelent, s Károly herceg cikkével közölt Draculát idéző gúnyrajz — ahogy mondani szokták, kommentár nélkül...

Romániában

téllal és széles körű tapasztalattal rendelkező szakértő. Korábban a svájci igazságügyi minisztériumban dolgozott, több egyetemen működött előadóként, s mintegy 40 jogi szakmunka szerzője. Jelenleg pedig a lausanne-i egyetem professzora, illetve egy kínzásellenes ENSZ-bizottság elnöke.

Mostani, Romániával kapcsolatos megbízatását valószínűleg az is indokolta, hogy több évig képviselte hazáját a strasbourgi Európa Tanácsnál, s az Emberi jogok európai bíróságán. A kinevezését kommentáló sajtóvélemények ezzel együtt általában arra utalnak, hogy feladatának teljesítése valószínűleg a bukaresti hatóságok hozzáállásától, ténykedésének segítségétől avagy akadályozásától függ majd.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

Május 5., péntek

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Lapok, hangok, képek — helyben. — 15.00: Erről beszéltünk. — 15.30: Hagományapólok. — 16.00: Tizenhat óra. Hírmagazin. — 16.10: Filmzene. — 16.22: Egyre kisebb lettem. Dokumentumjáték. — 17.00: A képviselő noteszéből. — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Idősebbek hullámhosszán. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti magazin. — 19.15: Ifjúság '89. — 20.15: Rólkun van szó! — 20.18: Glenn Gould két zongoraversenyt játszik. — 21.05: Kilitó. — 21.50: Gong — 194 bekezdés az emberről. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Mérleg. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Péntektől péntekig. — 17.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 17.05: Kölyökrádió. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.30: Garázs. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Csak fiataloknak! — 20.00: Operettkedvelőknek. — 20.55: Sport. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Bemutatjuk a Korom és méz együttest. — 21.30: Cigányféltóra. — 22.00: Népszerű dallamok — esti hangverseny. — 23.00: Hírek. Időjárás. Sport hírek. — 23.15: Kirándulás a spanyol szepében. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.05: A 37. müncheni nemzetközi zenel verseny gála-hangversenyt — kamarazenel koncert. — 15.33: Három Vivaldi-concerto. — 16.00: A Magyar Rádió Muszorgszkij-ciklusa. Hovanscsina. Ötfev. opera. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Törd a fedjét! — 19.20: Follow Through. Angol társalgás közép-haladóknak. — 19.35: Duruflé: Requiem. — 20.15: Amig hajnalodik. Zalán Tibor hangjátéka. — 21.05: Szimfonikus zene. — 22.00: Rockzene CD-n. — 23.13: Bazsinka József tubázik. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Május 6., szombat

KOSSUTH:

4.30—7.30: Jó reggelt! — 7.30: Erdőkerülő. Az Alpok alján. — 8.00: Hírek. Időjárás. Lapszemle. Műsorismertetés. — Kb. 8.20: Mai programok (x) — 8.30: Családi tükör. — 9.00: Reklám. — 9.05: Színes népi muzsika. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Ismét — a javából! — 11.55: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Kontinensek — szántóföldek. — 13.00: Zeneparádé. — 13.49: Énekeljünk együtt!

PETŐFI:

4.30—6.50: Dallamoktól. — 6.50: Orvosi tanácsok a körömről. — 6.55: Torna. — 7.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 7.05: Sportszombat. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Múzeumi híradó. — 8.09: Népszerű muzsika. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Lógok a szerten. — 10.00: Oxigén. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Jó ebédhez szól a nóta. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: Daráló. — 13.35: Hangok és visszhangok. — 13.45: Időjárás- és vízállás-jelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 6.05: Népszerű muzsika — korán kelőknek. — 7.00: Hírek. Időjárás. — 7.03: In limba materna. — 7.30: V matersin-kom jazyku. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Sztereo beállításoműsor. — 8.19: Új lemezeinkből. — 9.07: Leontvne Price operátrájkát énekel. — 9.30: Tiszán innen — Dunán túl. — 10.30: Slágerlista. — 11.00: Hangfelvételek felsőfokon. — 12.20: A Francia énekegyüttes Fauré-kórusokat énekel. — 12.30: Diákféltóra. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Kívánság-műsor szombaton.

PÉNTEK

16.15: Hírek. — 16.20: Múzeumok nemzetközi napja. Néprajzi Múzeum (ism.). — 16.55: Műsorajánlat. — 17.00—19.00: Péntek délután. — 17.00: Evgjürük. Nyugdíjasok műsora. — Kb. 17.30: Téka. Közhasznú információk. — Kb. 17.40: Tanult szakmájuk: háziaszony. — 17.55: Reklám. — Kb. 18.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. — 19.00: Esti mese. Cirmi és Csurmi meg a kecskéjé. Román rajzfilm. — 19.10: Téveműzi előzetes. A Ginger és Fred című filmhez. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Új Hullám. — 20.50: Reklám. — 20.55: Téveműzi. Ginger és Fred. Olasz-francia-NSZK film (1985 — feliratos) — 23.00: Híradó 3.

TV2

Radványi Dorottyaival és Dombóvári Gáborral. — 17.00: Képjúság. — 17.15: TV2. Benne: Reklám. — Ríportok. — Időjárás. — Zene. Tévétorna. — Mit hoz a tegnapp? Animációs dokumentumfilm. — 17.45: Torpedó. Telefonos játék. — 18.00: Telesport. — 18.25: Gyerekeknek! Tom és Jerry. Amerikai rajzfilmsorozat. William Hanna és Joseph Barbera produkció. 1. Afrikai vadászat. 2. A leplező fénykép. 3. Ó az én anyukám! — 18.44: TV2. — 19.00: Örökzöld melódiák. Spanyol zenés film. — 19.28: TV2. Benne: A hét műtárgya. Id. Markó Károly: Visegrad. (Magyar Nemzeti Galéria) — 19.53: A szemtanú — a kábítószer-élvezetről. Kepes András műsora. — 19.55: Exit. Moldova Agnes. dokumentumfilmje. — 21.00: Híradó 2. — 21.25: A szemtanú — a kábítószer-élvezetről. Vita a stúdióból. — Kb. 23.00: TV2. Napzárta.

SZOMBAT DÉLELŐTT

8.30: Tévétorna gyerekeknek. — 8.35: Kapkodó a lábad! XIII 5. rész: Sport. Játék, mozgás. — 10.05: Képjúság. — 10.10: Lovak és lovasok. Francia dokumentumfilm-sorozat. VI 2. rész: Pásztorok a Kaukázusban. — 11.05: A klinika. NSZK tévéfilmsorozat. XI 2. rész: A kegyes hazugság (ism.). — 11.50: Unser Bildschirm. A pécsi körzeti stúdió német nyelvű nemzetiségi magazinja. — 12.20: Képjúság.

MÚHOLDAS

SKY CHANNEL

14.00: Landscape Channel. — 15.00: Változó világ. — 16.00: Szeretni. — 16.30: Családi ügy. — 17.00: Visszaszámlálás. — 18.00: Euro-sport. — 1.30: Arts Channel. — 4.30: Landscape Channel.

SUPER CHANNEL

15.30-ig: Egyveleg. — 15.30: Off the Wall. A brit rockzenei élet hírei. — 16.30: Forródrót. — 18.30: Új zenel show. — '9.30: Honey West. Bűnügyi sorozat. — 20.00: Turistamagazin. — 20.25: Hollywood belülről. — 20.50: Zenei műsor. — 21.45: Világhíradó. — 22.00: Australia Made. — 23.00: Prince és a Revolution koncertje. — 0.00: Egyveleg.

TV5

16.05: Hírek. — 16.10: Teva. Filmsorozat. — 16.30: Muskétások konyhája. — 16.45: Pihenőidő. Gyermekműsor. — 17.30: Számok és betűk. — 17.55: Hírek + időjárás. — 18.00: A percek. — 19.30: Csillag papiros. — 20.00: Hegymászók magazinja. — 20.30: Az újra felfedezett India. — 21.25: Zene. — 21.40: Kerevet. — 22.00: Tv-híradó. — 22.30: Időjárás-jelentés. — 22.35: Oceaniques kulturális magazin. — 23.00: Sport és szabadidő. — 0.00: Vendégszobán Frednél. — 1.00: Műsorzárás.

SZOMBAT DÉLELŐTT

SKY CHANNEL

6.30: Divatbemutató. — 7.00: Pop Formulae. Popzenel műsor. — 8.00: Mókagyár. Gyermekműsor. — 12.00: Sportmagazin. — 13.00: A pankráció szuperstárjai 1989-ben.

SUPER CHANNEL

7.00: Boogaloo Pooper Doo. Gyermekműsor. — 11.00: Egyveleg. — 12.00: Turistamagazin. — 12.30: Egyveleg. — 13.00: Hollywood belülről. — 13.30: Egyveleg.

TV5

12.00: Thalassa. Tengeri magazin. — 12.50: Jazz off. — 13.00: Tv-híradó. — 13.15: Kertészkedés Nicolas-avt. — 13.30: Az utolsó valódi érték.

PÉNTEK

Erkel Színház: Don Pasquale (10. bérl. 7. ea. 7) — Liszt Ferenc Kamaraterem: Intermóduláció együttes (fél 8) — Mátyás-templom: Ifj. Révész László orgonaestje (8) — Zeneakadémia Kisterem: Pege Aladár nagybőgőestje (fél 8) — Pesti Vigadó: In Memoriam Ferenczy György (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Szerelem ó! (7) — Katona József Színház: Übü király (7) — Nemzeti Színház: Advent a János király (7) — Várszínház: János király (7) — Vigszínház: Ahogy tesszük (Páger bérl. 4. ea. 7) — Pesti Színház: Egy tenyér, ha csattan (Rock Szính. ea. 8) — Madách Kamaraterem: Madách Kamaraterem: Az érseki palota... (7). — Elelem bére (este fél 11) — Thália Színház: Egy komisz kölkök naplója (du. 5) — József Attila Színház: Lépcsőjáró szellemek (7) — Fővárosi Operettszínház: Ének az esőben (7) — Pincészház: A vérszipoly (7) — Lézerszínház: Genesis (6), Kyberia (fél 8) — Játékszín: Szépek szépe (du. 3) — Józsefvárosi Színház: Aki mer, az nyer (7) — Egyetemi Színház: Az Ensemble Theater — Bécs — vendégjátéka az Osztrák Kulturális Intézetrel közös rendezésben (7) — Mikroszkóp Színház: Lépj be a S.A.S.-ba! (fél 8) — Vidám Színház: Délután a legjobb (7) — Kis Színház: Goodbye, Charlie! (fél 8) — Ódry Színház: Tangó (du. 3) — Fővárosi Nagycirkusz: Cirkusz és varázslat (du. 3, 7)

Marx Károly Közgazdasági Egyetem: Anita koncertje (este fél 10). — A színház előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

IBUSZ, IBUSZ, IBUSZ. Rendkívüli ajánlatok! Arany Prága: 5 nap, autóbusszal, félpenzió, júniustól októberig 5910 Ft-tól 5987 Ft-ig. Antik görög városok: 12 nap, autóbusszal, félpenzióval, májustól szeptemberig 28 585 Ft. **Törökország nyugati partvidéke:** 8 nap, autóbusszal és repülőgéppel félpenzió, júniustól szeptemberig 19 206 Ft. **Hét végi túra Brónban:** 3 nap, autóbusszal, félpenzió, júniustól októberig 2053 Ft-tól 2716 Ft-ig. **Martin:** 3 nap, autóbusszal, félpenzió, júniustól októberig 1980 Ft. **Régi Hanza-városok:** 4 nap, repülőgéppel és autóbusszal, félpenzió júliustól augusztusig, 6176 Ft-tól 6854 Ft-ig. **A kultúra és művészetek bölcsője Görögország:** 9 nap, autóbusszal félpenzió, májustól októberig 21 363 Ft. **Leningrad:** 4. 5 és 6 nap, repülőgéppel és vonattal, teljes ellátás, júliustól októberig, 7894 Ft-tól 11 088 Ft-ig. **Bretagne:** 8 nap, repülőgéppel és autóbusszal, félpenzió, július 23-tól, 45 200 Ft. **Leningrad —Moszkva:** 6 nap repülőgéppel és vonattal, teljes ellátás, szeptembertől októberig, 11 962 Ft. (x)

Elveszett bélyegzőnk lenyomata: „TUTI Reklám-propaganda Szervező és Altalános Szolgáltató Kiszövetkezet BB 208—81551. Adószám: 10210451 201 4.”. (x)

IBUSZ, IBUSZ, IBUSZ. Különleges üdülési ajánlataink: **Két hét Szociban és Jaltán.** Repülőgéppel, teljes ellátás, júniustól augusztusig 21 303 Ft, illetve 22 182 Ft. **Ciprusi vakáció:** 9 nap, repülőgéppel, félpenzió, májustól szeptemberig 27 690 Ft-tól 28 866 Ft-ig. **Rabac:** 5 nap autóbusszal, félpenzió, június 1-je és szeptember 25. között, 13 498 Ft-tól 14 984 Ft-ig. **Pula:** 8 nap autóbusszal, félpenzió, július 2-től szeptember 15-ig, 9775 Ft-tól 12 925 Ft-ig. **Split:** 10 nap, autóbusszal, félpenzió, június 2. és szeptember 15. között, 13 498 Ft-tól 14 984 Ft-ig. **Koper—Venecia:** 7 nap, autóbusszal félpenzió, június 6-tól szeptember 18-ig, 12 662 Ft-tól 15 461 Ft-ig. (x)

A Dunatours ajánlata! Utazzon velünk Törökországba, visszanyerheti az út árát, borkabátot nyerhet. Időpontok: V. 15—21., V. 29.—VI. 4., VI. 12—18., VI. 26.—VII. 2. VII. 10—16. **Olcsó görögországi utak:** athéni és tengerparti nyaralás. Érdeklődni: Bajcsy-Gsz. út 17 1065. Telefon: 15-630, 314-533 (x)

IBUSZ, IBUSZ, IBUSZ. Rendkívüli ajánlatok! **Csehország körutazás:** 10 nap, autóbusszal, félpenzió júliustól szeptemberig, 11 387 Ft. **Ciprus vakáció, pillantás a Szentföldre:** 9 nap, repülőgéppel és hajóval, félpenzió augusztus 28. tól, 36 052 Ft. **Koreai Népi Demokratikus Köztársaság:** 1 nap, repülőgéppel, teljes ellátás, augusztus 8-tól és szeptember 26-tól 34 755 Ft. **Hajóva Japánba.** Szeptember 28., teljes ellátás, 59 152 Ft-tól 91 777 Ft-ig. **Szicília:** 8 nap repülőgéppel, félpenzió, július 29. és augusztus 26. között, 31 100 Ft. **Görög—török partvidék:** 9 nap autóbusszal félpenzió, májustól szeptemberig 19 699 Ft. **Körutazás Dél-Törökországban:** 1 nap repülőgéppel, félpenzió júniustól augusztusig, 31 977 Ft. **Görögország:** 12 nap, repülőgéppel és autóbusszal, félpenzió májustól októberig 34 999 Ft. **Körutazás Anatóliában:** 1 nap, repülőgéppel és autóbusszal, félpenzió júniustól augusztusig 27 313 Ft. (x)

IBUSZ, IBUSZ, IBUSZ. Különleges üdülési ajánlataink egyenlő utazóknak! **Izstambul:** 7 nap, félpenzió júniustól szeptemberig 9320 Ft. **Napost part, Hotel Saturn:** teljes ellátás, májustól szeptemberig 7590 Ft-tól 7990 Ft-ig. **Burgasz magánutazás:** teljes ellátás júniustól szeptemberig 3150 Ft-tól 4190 Ft-ig. **Várna, Hotel Cserno More:** teljes ellátás májustól szeptemberig 7590 Ft-tól 7990 Ft-ig. **Aranyhomok német tünüsü bungalók:** félpenzió, júniustól szeptemberig **Bérleti díj:** 6290—8390 Ft között. **Szolgáltatási díj személyenként 1990—2550 Ft között** **Görögországi vakáció (saját valutakeretre):** 8 nap, félpenzió májustól szeptemberig, 8321 Ft-tól 10 398 Ft-ig. Ebből valútában fizetendő 116 USD-től 140 USD-ig. (x)

Az IBUSZ-szal felfedezhet az ismeretlen Indiát! Tizenkétnap, repülőgéppel és autóbusszal. Lelégzeteláító természet szépségek, titokzatos lámaok, losztorok, egzotikus emberek mindez a világ tetején. **Időpont:** június 20. Teljes ellátás kétágyas, zuhanyozós szálloda szobákban. **Részvételi díj:** 99 475 Ft. **Költőpénz:** 8400 Ft-ért. **Keresse fel irodáinkat!** (x)

Mindazoknak, akik édesanyánk temetésén részt vettek vagy egyéb módon szomorúságunkban osztoztak és velünk éreztek, ezúton mondunk köszönetet. Szegő Alice és Mária. (x)

„Hordozható főnökök”,

89. I. 31. Álomirodák otthonra

A mikroelektronika és a távközlés gyors ütemű fejlődésével valóságos forradalom vette kezdetét az amerikai vállalatok üzletkötési és adminisztrációs tevékenységében. A személyi számítógépek, a hordozható telefonok, a távmásoló (telex) masinák, az elektronikus levelezés berendezései átalakították a hagyományos ügyintézt, egyúttal lehetővé teszik a szigorúan vett munkaidő határainak kiterjesztését, illetve szűkítését.

„Kihelyezett munkahely”

Az irodai munka elektronizálása és helyhez kötöttségének feloldása természetesen jelentős beruházásokat igényel, de az elemzések szerint ezek viszonylag rövid idő alatt megtérülnek. Az Egyesült Államokban a nagyobb cégek számára mind kifizetőbb számítógép-terminál telepítése alkalmazottjait otthonába. A kihelyezett számítógépek — amelyek állandó összeköttetésben állnak a cég központjával — főlegessé teszik a mindennapi munkabajarást. A dolgozó saját otthonában végzi el feladatát, s csak időnként jár be munkahelyére. Ez az újítás mindenkinek előnyös. A munkavállaló jelentős időt takarít meg a közlekedés elmaradásával, nem kell késéstől tartania. Különösen a gyermekes asszonyok körében népszerű az ilyen otthoni munkavégzés, hiszen a számítógép mellett jut idő az otthoni teendők ellátására is. A pszichológusok felméréseken alapuló véleménye szerint a „házi” munkavégzés azonban sok esetben nincsen jó hatással a dolgozóra. Hiányzik a megszokott közösség, a munkahelyi kávézás és a folyósók „pletysarovata”...

A vállalatok viszont egyértelműen kedvező tapasztalatokról adnak számot.

Megítélésük szerint az otthoni munkavégzés hatékonysága nagyobb a „bentinié”. Ugyanakkor jelentős költségmegtakarítással is jár hosszabb távon: kevesebb irodai férőhelyre van szükség, csökkennek a fűtési, világítási és az egyéb működési költségek. Eppen a közösség hiánya miatt kevesebb az „állásidő”, a dolgozók saját otthoni környezetükben jobban összpontosítanak a munkára. Jelenleg mintegy ötmillióan végzik saját otthonukba „kihelyezett munkát”, s az előrejelzések szerint ez a szám három esztendőn belül megkétszereződik.

Újabbán nemcsak a hölgyek, hanem a beosztott férfi dolgozók is szívesen költöznek véglegesen haza munkájukkal.

A telex berendezések rohamos terjedése is az otthoni munkavégzők táborának gyarapodását segíti elő. (A számítások szerint idén már több mint félmillió telexfa működik otthoni irodákban.) A mérnök, a műszaki rajzoló, a tervező, az iparművész és még számos szakma képviselője kényelmesen dolgozhat otthonában, s a szellemi munka eredményét a telex segítségével néhány másodperc alatt eljuttathatja cégéhez vagy akár a világ bármely pontjára.

Természetesen nem minden munkakör és beosztás tesz lehetővé otthoni munkavégzést. Az üzletkötőknek, a főnököknek továbbra is sokat kell úton lenniük. De a munkahelyüktől való távollét nem jelent tétlenséget. A technika ma már lehetővé teszi, hogy az ügyintézés, az információcsere zavartalanul folyjék repülőgépről, autóból, vonatról vagy éppen az utcáról. A közlekedésre fordított idő — s ez az Egyesült Államokban a nagy távolságok miatt nem kevés — ma már nem számít holt időnek, a tengerentúli üzletkötő és vállalati vezető „menet közben” is dolgozik.

A mikroelektronika lehetővé tette, hogy egy átiagos méretű doboztáskában valóságos mini irodát, távközlési központot hordozzon magával az üzleti eredmény felmutatására kötelezett vezető vagy beosztott. A táskák „felszerelése” között megtalálható az összeszukható személyi számítógép, a celluláris telefon, sőt újabbán az iratok másolására is alkalmas telexfa. A dolgozó a számítógépen és a telefonon keresztül bárhol, fenn munkahelyével, üzletfeleivel, a bankokkal és a tőzsdével. Vonaton és más közlekedési eszközökön „veheti” a számára „feladott” telexokat és telexeket, számítógépe képernyőjén figyelemmel kísérheti a tőzsdei árfolyamok alakulását.

Mindentudó dobozok

Mind több vállalati vezető „alakítja át” irodává gépkocsiját. Ma már nem számít ritkaságnak, hogy a fontosabb beosztású menedzserek kocsijában a telefon mellé számítógépet és telexot is beépítenek. A főnökök tehát a nap bármely szakában és bárhol elérhetőek, s ez fordítva is igaz: az irodában maradó beosztottak nem „cincoghatnak”, ha a főnök házon kívül van.

A mikroelektronika áldásainak terjedése az USA-ban egyúttal azt is jelenti, hogy leomlóban vannak az üzleti tevékenység tér- és időbeli akadályai. Az elektronika segítségével áthidalható az időkülönbség és nem jelent gondot kapcsolatot létesíteni az esti órákban a tokiói tőzsdével sem, ahol ekkor már másnap reggel van. A „gépesített” vállalati vezetők egyre többen panaszolnak arra, hogy gyakorlatilag nincsen magánéletük, hiszen üzletfeleik mindenhol el tudják

őket érni. Még a színházban vagy az étteremben is maguknál hordják a fontosabb cégek alkalmazottjai a „csipogót”, amely jelzi, hogy milyen telefonszámról érkezett hívás, kit kell visszahívni. Az üzenetrögzítő masinákra érkezett hívások pedig egy gyufásdoboz nagyságú távirányító segítségével bármely telefonálomásra „lehívhatók”. A magánélet hiányára, illetve megzavarására hivatkozó üzletemberek panaszára persze kész a kevésbé hajszolt életmódot folytatók válasza: nem kell éjjelnappal „hajtanj” az üzletet, s valamit valamiért.

Amerika és Japán

Az amerikai hivatalok és vállalatok többségére ma még nem jellemző a nemrégiben még a tudományos-fantasztikus könyvek és filmek világába tartozó elektronizált ügyintézés. De a folyamat megkezdődött, s elsősorban a nagyobb és tehetősebb cégek „mozgósítják” magukat és munkatársait. A kisebb vállalatok is bekapcsolódnak az „irodai forradalomba”, hiszen ma már számukra is egyértelmű a mobilitás hatékonysága és gazdaságossága. Nem maradnak le a versenyben a japán cégek sem, amelyek gőzerővel igyekeznek felszerelni magukat az üzletkötés és a kommunikáció legkorszerűbb eszközeivel. Kontinensünk nyugati fele egyelőre nem követi az amerikai és a japán ütemet. Nyugat-Európában még a hagyományos ügyintézés az uralkodó.

A „hordozható vezető” és az otthonában dolgozó beosztott a vállalatok számára nemcsak státuszszimbólumot jelent, hanem fontos része az eredményes gazdálkodásnak és az üzleti gyorsaságnak. A repülőgépről telefonáló üzletember nem a technika legújabb csodájával „játszik”, hanem talán éppen milliókat érő utasításokat ad, döntéseket hoz cége és nem utolsósorban saját zsebe érdekében. A világ nagyobbik része egyelőre furcsállva és csodálkozva szemléli az irodai munka forradalmi változásait, hiszen a tőkehiány, valamint a távközlési hálózat fejletlensége a legtöbb országban csak az ezredforduló után teszi majd lehetővé az álomirodák elterjedését. (— asz —)

Csin: „Hordozható” vezetők

Bankbalett

Jól muzsikáló „Hetek”

Váratlan ajándékban részesültek az idei nyáron a nemzetközi pénzügyi piacok „jóvóltából” a Nyugat-Európába és Japánba látogató amerikai turisták: dollárjaikért a korábban számítottnál jelentősen több helyi valutát kaptak. Az olcsóbb valuták nem a véletlen műve volt, hanem a dollár nem várt erősödésének eredménye. A „zöldhátú” azonban a jelek szerint csak egy nyáron át „táncolt”, szeptember első napjaiban — nem csekély külső beavatkozás hatására — árfolyama ismét zuhanni kezdett a vezető nyugati valutákhoz képest.

Bűvös hónap

Szeptember egyébként „bűvös” hónap a dollár számára. 1985. szeptember 22-én a nyugati világ vezető gazdasági hatalmai (USA, Nagy-Britannia, NSZK, Japán, Kanada, Franciaország) a New York-i Plaza szállóban megállapodtak, hogy összehangolt akciót kezdenek a túlértékelt dollár meggyengítésére. Elsősorban az Egyesült Államoknak állt érdekében valutája mielőbbi értékesítése, hiszen a túlértékelt dollár megdrágította exportját és igen olcsóvá tette a behozatalt. S az „eredmény” nem is maradt el: az USA külkereskedelmi mérlegének hiánya évről évre vérszesen duzzadt. Jól jellemzi a mai árfolyamokhoz képest a dollár alkori túlértékelttségét, hogy 1985 februárjában egy dollár 3,47 nyugatnémet márkával és 263,65 jennel volt egyenlő. (Összehasonlításképpen: 1988 októberének első felében egy dollár 1,85 márkával és 133 jennel volt egyenlő.)

A Hetek a Plaza-megállapodás után három esztendővel elégedetten nyugtázhatták, hogy akciójuk sikeres volt, az amerikai valuta mintegy 50 százalékot veszített értékéből a nyugati valuták „kosarához” képest. A „dollár-hadművelés” nem volt fájdalommentes, hiszen az egyes országok gazdaságainak meg kellett tanulniuk az együttélést az alacsony dollárral, illetve megerősödött saját nemzeti valutájukkal. A Hetek pénzügyminiszterei évente többször áttekintették a teendőket a kitűzött cél elérése érdekében, s az éves tőkés csúcstalálkozók résztvevői is szükségesnek tartották a viszonylag stabil árfolyamárnyok kialakítását, valamint az egyeztetett monetáris politikát. (Ezeken a találkozókon rendszerint titkos pénzügyi megállapodások és ak-

BAKER (JOBBRÓL), UTÓDJÁVAL A FEHÉR HÁZBAN*

A kockázat még mindig benne van a kalapban

cióprogramok is születtek, amelyekről a világ általában csak több hónapos késéssel szerzett tudomást.)

A Plaza-megállapodás „szülőatyja”, James Baker akkori pénzügyminiszter — jelenleg George Bush választási hadjáratának irányítója — elégedett lehet művével, a dollár értékesítése ugyanis kezdi meghozni kedvező hatásait az amerikai gazdasági életre. A gyenge dollár növelte az amerikai áruk külföldi versenyképességét, s az export növekedési üteme idén már meghaladja az importét. Az előrejelzések szerint az USA külkereskedelmi mérlegének hiánya idén 145–150 milliárd dollár között fog alakulni a tavalyi 170 milliárddal szemben. A növekvő export új munkaalkalmakat teremtett, s hozzájárul az amerikai gazdaság immár hosszú ideje tartó válságmentes növekedéséhez.

A dollár értékesítése jelentősen átrendezte a megerősödött valutájú országok nemzetgazdaságát. Japán például „megtanulta”, hogyan kell a termelékenység növelésével és az önköltség további mérséklésével fenntartani az exportáradatot erősítő valuta mellett, az NSZK pedig az exportorientált gazdaság mellett „felfedezte” a belső fogyasztás élénkítésének gyümölcseit. Kétségtelen, hogy a Hetek pénzügyi „zenekara” jól muzsikált, kisebb zökkenőktől eltekintve meglehetősen jó az összhang.

Finom hangolás

A dollár meggyengítését ugyanis nemcsak az erre utaló nyilatkozatok és a pénzügyvilágra gyakorolt lélektani nyomás idézte elő. (Bár ezek jelentőségét sem szabad lebecsülni, hiszen a gyakorlat bebizonyította, hogy egy-egy pénzügyminiszteri nyilatkozat másnap már 2–6 százalékos árfolyamcsökkenést eredményezett.) Összehangolt bankalkukciók követték egymást a Hetek pillanatnyi érdekeinek megfelelően. A bankintervenciók — amelyek főszereplői általában a központi bankok — célja a dollár árfolyamának szabályozása. Az árfolyam csökkentésére a bankok a piacon dollár-bőséget teremtenek, azaz különböző valutákat (például márkát és jent) vásárolnak dollárért. Amikor viszont túl alacsonynak találják a dollár árfolyamát, akkor maguk vásárolnak dollárt: így a piacon dollárszűke keletkezik, s a kereslet szinte automatikusan megemeli a „zöldhátú” árfolyamát. Egy-egy előre

megbeszélte és egyeztetett piaci intervenció során a központi bankok az elérendő cél érdekében több milliárd dollárt, vagy más valutát „vetnek be”.

A lélektani nyomás és a piaci intervenciók sorozata olyan jól sikerült, hogy a tavalyi év végén a Hetek már túlságosan is alulértékeltnek tartották a dollárt. A központi bankok idén január 3-án és az azt követő két napon nagy mennyiségű dollárt vásároltak fel, s ennek eredményeként valamelyest emelkedett a dollár árfolyama. A pénzügyvilág június utolsó napjait tartotta az „állóvízállapot”, egy fél esztendőn át szinte alig változtak az árfolyamárnyok.

A vezető tőkés országok júniusi, Torontóban tartott csúcserkeztetének záróközleménye már arra utalt, hogy a résztvevők nem elmennek a dollár árfolyamának kis mértékű erősödését. A pénzügyvilág „vették” a jelzést: a dollárhullámvásút elindult felfelé és az amerikai valuta szintelen erősödése június végétől szeptember elejéig tartott. Árfolyama meghaladta az 1,90 márkát és a 140 jent.

A nyár közepén minden jel arra utalt, hogy a szellem kiszabadult a palackból, a dollár folyamatosan erősödik. Ez azonban egy bizonyos ponton túl már sem az Egyesült Államoknak, sem szövetségeseinek nem állt érdekében. (Az év első nyolc hónapjában a dollár a márkához képest 17, a jenzhez képest pedig 7 százalékosat erősödött.) A tartósan erősödő amerikai valuta könnyen megtorpanást idézhetett volna elő az USA exportboomjában és a kamatlábak további emeléséhez vezethetett volna.

A dollár nyári erősödésében nem kis szerepet játszott az amerikai gazdaság túlfűtöttsége, amelynek „lehetőse” — különböző intézkedéseken keresztül — szeptemberben már meg is kezdődött. Ugyancsak az amerikai valuta árfolyamának növekedése irányába hatott a költségvetési hiány finanszírozására felvett nagy mennyiségű és értékű külföldi kölcsön. A kölcsönfelvétel nemcsak az ország adósságait növelte és növeli, hanem keresletet idéz elő a dollárpiacra. (Erdemes megjegyezni, hogy az USA külföldi adósságai — kamatokkal együtt — megközelítik az 500 milliárd dollárt, s amennyiben nem sikerül a költségvetés évi 150 milliárd dollárt meghaladó hiányát jelentősen lefaragni, 1992-re az adósságok elérhetik az 1000 milliárd dollárt.)

A nyár végén a Hetek elárkeltnek látták az időt, hogy újabb összehangolt akciót indítsanak — ezúttal ismét az amerikai valuta

meggyengítésére. A cél érdekében az NSZK és több nyugat-európai ország emelte a leszámítolási kamatlábat. A központi bankok néhány nap alatt mintegy 18 milliárd dollárt dobtak a piacra, s a túlkínálat megindította a dollár árfolyamának esését. Szeptember első napjaiban az amerikai pénzügyminisztérium egyik vezető tisztviselője a világ tudtára adta, hogy a dollár árfolyamának további emelkedése — a Reagan-kormányzat véleménye szerint — destabilizálhatja az egyes gazdaságokat és nem kívánatos.

A „jól hangszertelt” nemzetközi akció eredményeként a nyári dollár-vágtatás szeptemberben megfordult: megkezdődött a visszarendeződés, a dollár árfolyamának csökkenése. A Hetek nem titkolt célja, hogy belátható időn belül a dollár és a vezető nyugati valuták árfolyama a februári szintre álljon vissza. Bizonyos játékeret azonban a Hetek hajlandók engedni a pénzügyvilágnak: a dollár árfolyamának határátvonalát 1,90 márkánál, illetve 135 jennél hajlandók meghúzni. Ezek főleg semmilyen körülmények között nem hajlandók „engedni” a dollárt.

A dollár gyengülésének kedvez, hogy az USA gazdasága az első félévi robusztus fejlődés után a harmadik negyedévben már a lassúbbodás jeleit mutatja: árnyalatnyit emelkedett a munkanélküliség, valamelyest enyhült az inflációs nyomás és egyelőre sikerült elkerülni az újabb kamatlábemlést. (Az esztendő első kilenc hónapjában a központi bank szerepét betöltő FED négy alkalommal emelte a leszámítolási kamatot.)

A dollár árfolyamának nyári emelkedését követő visszaesés egyértelműen azt bizonyította, hogy a gazdaságpolitikák, valamint a pénzügyi politika összehangolása a gyakorlatban is működik. A Hetek jelenlegi lépések ellenőrzésük alatt tartani és szándékaik szerint befolyásolni az árfolyammozgásokat. A banki intervenciók, a kamatlábak „mozgatása” nemzetközi vonatkozásban is jól működik, s kibontakozóban van Baker „álma”, a sokoldalú koordináció.

Választási kapcsolat

Pénzügyi szakemberek véleménye szerint a dollár árfolyama az amerikai elnökválasztás napjaitól kezdve biztosra vehetően csökkenni fog. Valószínűleg november nyolcadika után sem fog az amerikai valuta lényegesen erősödni, hiszen ez a Hetek egyikének sem áll érdekében. Kisebbszámú kiengeszteltekre mindkét irányba természetesen a jövőben is lehet számítani, de belátható időn belül a dollár nem fog megizmosodni. Az erős dollár ugyanis megtorpedózhatja az Egyesült Államok legfontosabb gazdasági célkitűzéseit: a költségvetési deficit, valamint a külkereskedelmi mérleghiány drasztikus csökkentését. A Hetek tehát tovább fognak munkálkodni az árfolyamárnyok „finomhangolásán”.

A Hetek is tudatában vannak, hogy abszolút garancia nincsen a kialakult árfolyamárnyok fenntartására, hiszen egy-egy váratlan, a világ nagy részét érintő politikai, vagy gazdasági esemény egyik óráról a másikra felhajthatja a dollár keresletét és árfolyamát. Ez a kockázat tehát „mindig benne van a kalapban”, a nem kívánt hatásokat még egy olajozottan működő, összehangolt pénzügyi politika is nehezen tudná kiküszöbölni.

GARA SZABOLCS

* Baker 1988. augusztus 5-én mondtott le, hogy átvegye Bush választási hadjáratának irányítását. Mellette az új pénzügyminiszter: Nickolas Brady 58 éves bankár.

Légifuvar

Ejszaka

A Malév

A TNT-FLOTTA KÖLNEN ÉJSZAKAI RAKODÁSON

A piac honorálja az üzletfilozófiát

A „halk járat” — ezzel a találó jelmonddal hirdeti magát a világ legnagyobb expressz légitársasági vállalkozása, az ausztrál központú TNT vállalat, amely egyre határozottabb lépéseket tesz azért, hogy tovább erősítse pozícióját Európában is. A TNT üzleti eredményei és rendkívül újszerű, a légi teher szállítást modernizáló üzletfilozófiája alapján méltán számíthat arra, hogy a kemény konkurenciaharc körülményei közepette is folyamatosan növekedni fog.

Az ausztrálok elképzelése ugyanis egyértelműen a jövőt célozza meg. A légi teher szállítás olyan területére szakosodtak, amely a hetvenes évek közepéig Európában teljesen kiaknázatlan területnek számított. A TNT ugyanis az éjszakai szállítást szervezte meg azt vállalva, hogy a kora délutáni feladot teherátut másnap reggelre eljuttatja a címzett-hez. (Áru alatt ipari termékeket, mezőgazdasági terményeket, vagy állapotok kell érteni — olyanokat, amelyeknél létfontosságú a gyors szállítás.)

Természetesen az új koncepció megvalósításához infrastruktúrát kellett teremteni. Ez nemcsak abból állt, hogy több ezer kamionból álló flottát kellett állomásoztatni a fogadó-repülőterek környékén, hanem meg kellett szervezni a tökéletes számítógép-hálózatot is, hiszen a gépeket és kamionokat csak ennek segítségével lehetett állandóan kihasználni. (Jellemző a TNT új fuvarmódszerének európai sikerére az, hogy az öreg kontinensen a cég — amely az ugyancsak ausztrál Ansett érdekelttség leányvállalata — tizenegy évvel ezelőtt mindössze öt repülőgéppel és néhány alkalmazottal kezdte meg tevékenységét. Csakhogy az újítást az európai piac példátlan méretű rendelésszállománnyal hálálta meg, aminek következtében ma már a TNT európai részlegénél több mint 20 000-en dolgoznak. A vállalat összes alkalmazottjának létszáma már meghaladja a 60 000-et.)

Jó üzleti érzékre vallott az európai piac megszerzésének vágya, hiszen ezen a területen 1992-től új lehetőségek kínálkoznak. Mint ismeretes, az Európai Közösség ettől az időponttól kezdve teljesen liberalizálja piacát, s ez nyilvánvalóan a közvetlen áruszállítás ugrásszerű növekedését eredményezi majd.

Figyelemre méltó és tanulságos, mennyire „1992 szellemében” dolgozik az ausztrál vállalat. A kisebb és közepes áruk légi forgalmazására legjobban megfelelő angol British Aerospace 146QT típusú repülőgép összes fellelhető példányát megvásárolták! A szencziósi üzletet tavaly kötötték, s ezerről a TNT tulajdonába kerül az elkövetkező öt évben gyártott összes British Aerospace 146QT repülőgép — a konkurenciának tehát más márka után kell néznie. Csakhogy aligha találhat ennyire a célnak megfelelő légi járművet. A 146-os modell ugyanis — amelyet két évvel ezelőtt mutattak be először — a British Aerospace 200-as típusú utasszállító gépének teherváltozata. Hallatlan előnye a négy csőlégcsavaros sugárhajtómű, amely jelenleg a legcsendesebb repülőgépmotor. A 146QT éppen ezért éjszaka is minden repülőtéren leszállhat, még a legszigorúbb zajkorlátozásoknak is megfelel. Ugyancsak nagy előnye, hogy görög-pályás padlót építettek bele, aminek következtében a rakodás rendkívül gyors. Ezt szolgálja a 3,3 méter széles és 1,9 méter magas ajtó is. (Az üzleti sikerek látás a British Aerospace tovább szakosodik a halk teher szállító gépek gyártására. Koncepciója az,

hogy sokoldalúan felhasználható gépet készítsen, s ezzel a megrendelők lehetőségét növelje. Az említett 146QT modellt például ma már átalakítható változatban is kínálják. Ez azt jelenti, hogy a belső kiképzés lehetővé teszi a gép gyors átalakítását teher szállító utasszállítóvá. Szinte hihetetlen, de mindössze 60 perc szükséges a gép „átváltoztatásához”. Minthogy a TNT megrendelése hatalmas nyereséget jelentett a British Aerospacének, hozzákezdtek egy nagyobb tehergép tervezéséhez is, amely a 300-as típusú utasszállító speciális változata lesz.)

A 146QT további előnye, hogy a 11,1 tonnás kereskedelmi terhelés mellett is mindössze 1,6 kilométer hosszú felszállópályára van szüksége. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy még a legkisebb repülőtereket is használhatja, így jelentősen nő a légi teherforgalomba bekapcsolható körzetek száma. Jelenleg a TNT Európában 17 ország 117 repülőterét használja rendszeresen. A fő elosztóközpont Kölnben van. (A 146QT sikergép érdekességei közé tartozik az is, hogy akár 8 lovat is szállíthat, de hely van speciális konténerek számára is, s mint említettük egyetlen óra alatt 96 utas számára alakítható ki hely a gép fedélzetén.)

A TNT sikeres üzletfilozófiája, valamint az általa kínált gép meggyőző tulajdonságai, valamint a magyar légi szállítást akut gondjainak megoldási vágya vezérelte a Malévet, hogy a Technoimpex külkereskedelmi vállalat menedzselésében belépjen a légi teher szállítás jövőjébe. A múlt héten Budapesten aláírt vegyesvállalati szerződés alapján a Malév teherflottájában megjelenik az első 146QT, s így lehetőség nyílik a gyorsárú különjáratú és a tömegárú menetrend szerinti fuvarozására. A gépet az ausztrál Ansett adja bérbe a vegyesvállalatnak, amely elsősorban a közel-keleti és az európai szállításokat oldja meg a 146QT-vel. A gépkapacitás kétharmadát a TNT, egyharmadát a Malév tölti ki. Többek között a TNT adja a számítógépes forgalom szervezést, valamint a szervizelést, míg a gép magyar személyzettel repül majd november első napjától. Szó van arról is, hogy a távolabbi üzletfelek elérése céljából a közeljövőben egy Boeing 707-es gépet is kap hasonló konstrukcióban a Malév, s előtérbe kerülhet egy újabb 146QT beszerzése is. (A Malév döntését motíválta az, hogy az általa eddig teher szállításra használt, korszerűtlen IL-18-as típusú repülőgépek 1989-re teljesen amortizálódnak. Gondoskodni kellett tehát olyan

utánpótlásról, amely a legkorszerűbb igényeket kielégíti, s hozzájárul a magyar külkereskedelem rugalmasságának növeléséhez, s a Boeing 707-es bekapcsolásával a gyors export hatóságának jelentős bővítéséhez. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a British Aerospace említett géptípusa először a Maléven keresztül kerül szocialista országba, így a TNT különleges szolgáltatásával együtt — mint ahogyan az az aláírásakor elhangzott — a Malév a gyors kelet—nyugati légi szállításban a „fordítókörong” szerepét veheti át.)

A magyar gazdaság szempontjából egyáltalán nem megvetendő tanulságokkal szolgál, és technológiai fejlődést eredményezhet a legkorszerűbb légi teherfuvarozási módba való bekapcsolódás. Elég annyit megemlíteni, hogy a TNT, a Malév, a Mased, a Magyar Hitel Bank, a Technoimpex és a Bábolnai Állami Gazdaság által létrehozott közös vállalat létszáma előreláthatólag mindössze tíz fő lesz. A dinamizmust a legkorszerűbb technológia és a komputeres szállításszervezés garantálja.

Mint ahogyan a TNT figyelemre méltó, és folyamatos megerősödésének is ez volt a kulcsa az elmúlt években. A vállalat forgalma 1983-ban még „csak” 1,4 milliárd dollárra rúgott, két év múlva már meghaladta a 2 milliárdot, tavaly pedig a 3 milliárdot...

OLTVÁNYI TAMÁS

EMLÉKEZTETŐ

Harminc évvel ezelőtt, 1958. október 28-án választotta meg a vatikáni konklávé a római katolikus egyház 262. pápáját. Az ötvenegy bibeos hét napon át naponta kétszer szavazott, de nem sikerült elérni senkinek a kétharmados többséget, azaz 34 szavazatot. Csak a nyolcadik napon választották meg Angelo Giuseppe Roncallit, a 77 éves velencei pátriárkát, aki a bibeos kollégium előtt megválasztása után kijelentette: „Vocabor Johannes”, azaz „a János nevet veszem fel”, s már a névválasztással is jelezte: valami új kezdődik a Vatikánban. (A Pius és a Leó nevek a folytonosságot jelentették; János nevű pápája négy évszázaddal előbb volt csak az egyháznak; egykor egy elenpápa is ezt a nevet viselte...) Sotto il Monte parasztsaládjának papfia valóban új szellemet hozott a Vatikánba. Állítólag már megválasztása napján jelentette volna ki: „Verjük le a császári port, mely Constantinus óta gyűlt össze Szent Péter trónján!”

Nem egészen öt évig — 1963. június 6-án bekövetkezett haláláig — ült a pápai trónon XXIII. János pápa, de ez alatt az idő alatt nagyobb jelentőségű, komolyabb változtatásokat hozott az egyház életében, mint elődei az előző három évszázadban. Összesen ötször egészítette ki a bibeos kollégium létszámát, hogy „az új befogadására kész, annak megteremtésén dolgozni hajlandó emberek” legyenek segítségére. Összehívta a II. vatikáni zsinatot; a zsinat 1962 októberében ült össze. 1963-ban

XXIII. János „Pacem in terris” címmel enciklikát adott ki, ez a „Békét a Földön”-enciklika korunk egyik döntően fontos okmányává lett, egyebek között ezzel a megállapításával: „Az igazság, a bölcsesség és az emberiség azt követeli, hogy vessenek véget a fegyverkezési hajszának...”

Elődje, XII. Pius harcosan kommunistaellenes politikát követett, sajnálatos módon a hidegháború támogatója volt. XXIII. János kijelentette, hogy „a béke oszthatatlan”, és az egyház részt kíván venni „a jóakarató emberek által jó célként” folytatott küzdelemben; nem egyszer támogatásáról biztosította a szocialista országok által meghirdetett békés egymás mellett élést és enyhülési akaratot. Számos szövet és más szocialista országból érkezett közéleti személyiséget, politikust fogadott magánkihallgatáson.

Pápaságához kapcsolódik az általa elindított liturgikus reform. A latin nyelvet az egyszerű emberek anyanyelvével cserélik fel, új rend alakul ki az egyházban és római kúriában egyaránt. XXIII. János idején mondja ki Róma, hogy protestáns, anglikán, pravoszláv „nem eretnek vagy szakadár”, ahogy századokon át zengett a kiáltás vad szava, hanem „testvérek, mert a kereszténység egysége a cél, melyet szolgálni kell.”

Az egyház és korunk történetében XXIII. János nem egészen öt évig tartó pápasága maradandó nyomot hagyott.

A nagy mutatvány

Az USA dilemmája

Január 21-én iktatják be hivatalába az Egyesült Államok új elnökét, George Busht, akire a következő négy esztendőben a gazdaság területén két fontos feladat vár: egyrészt meg kell őriznie a reagani gazdaságpolitika számos, kétségkívül sikeres eredményét, másrésztől kemény kézzel le kell metszenie ugyanennek a gazdaságpolitikának sokat bíralt „vadhajtásait”.

Javult a helyzet

A reagani éveket az USA gazdaságtörténete egyik leg sikeresebb időszakának tartják, hiszen a fellendülés csaknem 75 hónapja tart. Az elmúlt nyolc esztendőben nem emeltek a személyi jövedelemadókat, sikerült megfékezni az évtized elején még két számjegyű inflációt, s a munkanélküliség is alig haladja meg az 5 százalékos mértéket. A kormányzat igyekezett kivonulni a gazdasági életből, s igen liberálisan engedte érvényesülni a piaci viszonyokat, a piac törvényeit. Meglehetősen nagyvonalúan kezelte az adminisztrációt a nagy összegeket megmozgató cégfelvásárlásokat és vállalati egyesítéseket. Számtottvően javult az amerikai áruk versenyképessége a külföldön a dollár tudatos és mesterséges meggyengítése révén.

Az új amerikai elnök „örökségének” azonban vannak árnyoldalai is. A több mint hat esztendeje tartó fellendülésnek nagy ára volt, az Egyesült Államok ugyanis a konjunktúrát nem kis mértékben külföldi anyagi erőforrások igénybevételeivel táplálta. Ma az USA a világ első számú adós országa: az államadósság meghaladja a 2600 milliárd dollárt. A költségvetés hiánya elérte a 155 milliárd dollárt, a külkereskedelmi mérleg deficitje pedig — nem végleges adatok szerint — 130 milliárd körül alakult. Bush elnök legfontosabb feladata a hiányok mielőbbi és következetes lefaragása, az egyensúlyi állapot megközelítése. Ennek elmaradása azt eredményezheti, hogy az amerikaiaknak már 1991-ben az életszínvonal csökkenésével kell szembenézniük.

Lefaragni a kiadásokat

Az amerikai üzleti és pénzügyi világ döntő többsége örömmel nyugtázta Bush elnökévé választását, mert személyében biztosítottak látja a reagani gazdaságpolitika folytatását. A Fehér Ház új lakója már a választási kampány idején megígérte, hogy nem fogja emelni a személyi jövedelmek adóját. A költségvetési hiány mérsé-

lésére az úgynevezett rugalmas befagyasztás politikáját hirdette meg. Ez annyit jelent, hogy a költségvetés hiányát nem elsősorban a bevételek növelésével, hanem a kiadási oldal „megfogásával” igyekszik majd lefaragni. Az új kormányzat a költségvetési kiadásokat évről évre csak az infláció mértékével emeli. Így gyakorlatilag nem bővülnek az oktatási, egészségügyi, nemzetvédelmi stb. kiadások.

Bush és csapata nem zárkózik el a vállalati adók mérséklésétől, mert véleményük szerint az adócsökkentés fokozza a konjunktúrát és a gazdasági növekedés bővülése további adóköteleseket profitokat „termel”. Amennyiben a költségvetés hiánya nem fog a terveknek megfelelően csökkenni, sor kerülhet az alkoholos italok, a dohányárak és a motorbenzin adójának emelésére.

Az új elnök gazdaságpolitikájának fontos eleme, hogy az államnak — amennyire csak lehetséges — vissza kell vonulnia a gazdasági életből. Elődjéhez hasonlóan, az új elnök is a szabadkereskedelem elkötelezett hívének vallja magát, s nem híve a protekcionizmusnak. Véleménye szerint a versenytársakat nem mesterséges akadályok felállításával, hanem versenyképes és korszerű, kedvező árfekvésű termékekkel kell legyőzni.

Elsőbbséget adva

Az amerikai gazdaság ideai kilátásai — az előrejelzések alapján — kedvezőek. Várhatóan 2,5 százalékos körül alakul majd a GNP növekedése, s az infláció idén sem éri el az 5 százalékot. A tervek szerint 1989-ben is folytatódik az exportoffenzíva, így ismét mérséklődhet a külkereskedelmi mérleg hiánya. Ebbe persze „besegít” a dollár értékének várható további csökkenése, ami megdrágítja, s egyben fékezi az importot. (Pénzpiaci szakemberek véleménye szerint nem kizárt, hogy idén az amerikai valuta további 10—15 százalékkal gyengül.) A központi bank idén is megkülönböztetett figyelmet fordít a pénzkibocsátási és a kamatpolitika alakítására, hiszen ezek révén — tehát a monetáris eszközök „fegyvertárával” — jelentősen befolyásolni tudja a gazdasági folyamatok alakulását.

Úgy tűnik, az elnök, a kormány és a törvényhozás idén korlátlan elsőbbséget biztosít az adósságok és a pénzügyi hiányok csökkentésének. A személyi jövedelmek adójának emelése nélkül a „nagy kísérlet” kőtétlánchoz hasonlít, amelynek nagy a lelkes, de egyúttal kételkedő szurkolótábor.

Gara Szabolcs

A Crna Gora-i tüntetések hatására

Lemondtak a köztársaság vezető testületei

(MTI) A jugoszláv államelnökség **Raif Dizdarevics** elnökletével megtartott tegnapi ülésén a Crna Gorában kialakult helyzetéről tárgyalt. Közleményében hangsúlyozta, hogy e tagköztársaságban az adott körülmények között is biztosítani kell az *intézmények működését, az alkotmányosság és törvényesség betartását és a közrendet*. Egyidejűleg felhívta a figyelmet arra, hogy a gazdasági nehézségek, a válság ismeretében különös gondot kell fordítani a gyárak és üzemek termelőmunkájának megszakítás nélküli folytatására.

A titogradi tömegmegmozdulást megszervező munkásbizottság délután közleményben jelentette be, hogy a tüntetők minden követelését teljesítették: testületileg lemondott a Crna Gora-i párt és állami elnökség, továbbá a népfőnt elnöksége. Benyújtotta lemondását a pártelnökség hat végrehajtó titkára és **Veliszav Vukszanovics**, a tagköztársaság képviselőházának jelenlegi elnöke,

valamint **Vidoje Zsarkovics** és **Marko Orlandics**, a JK SZ KB elnökségének két Crna Gora-i tagja, **Szlobodan Filipovics**, a JK SZ KB elnökségének végrehajtó titkára és **Veszelin Gyuranovics**, a jugoszláv államelnökség Crna Gora-i tagja.

A bejelentést a képviselőház épülete előtti téren és a közeli parkban már több mint 120 000 ember várta, és viharos tapsal, hosszan tartó éljenzéssel fogadta.

A Crna Gora-i gyárak és üzemek többségében tegnap a dolgozók nem vették fel a munkát. Szolidaritási gyűléseken támogatókukról biztosították a titogradi tüntetők követeléseit, sürgették a mintegy 600 000 lélekszámú jugoszláv tagköztársaság legmagasabb párt- és állami tisztségviselőinek lemondását.

Alkonyatkor még mindig száz- ezrek tolongtak a titogradi belváros utcáin.

A thaiföldi és a vietnami külügyminiszter megbeszélése

Kína és a Szovjetunió is kapcsolódjon be a kambodzsai rendezési folyamatba

(AFP, TASZSZ) Vietnam és Thaiföld egyformán törekszik a délkelet-ázsiai béke és stabilitás megteremtését akadályozó problémák kiküszöbölésére, a kambodzsai helyzet politikai rendezésére és a kétoldalú kapcsolatok fejlesztésére — hangsúlyozza az a sajtóközlemény, amelyet tegnap Hanoi-ban hoztak nyilvánosságra a két külügyminiszter tárgyalásainak végeztével. **Sziddhi Szavetszila**, a thaiföldi diplomácia vezetője hétfőn érkezett hivatalos látogatásra a vietnami fővárosba, s több alkalommal tárgyalt kollégájával, **Nguyen Co Thach**-tyal.

A közlemény szerint a felek egyetértettek abban, hogy mind Vietnamra, mind Thaiföldre fontos szerep hárul a kambodzsai kérdés megoldásában, mindkét országnak érdeke a béke megteremtése a térségben. A kambodzsai probléma optimális megoldása az *átfogó rendezés*, beleértve a vietnami csapatok teljes kivonását, mindenféle külső segítség és beavatkozás megszüntetését, a nemzeti megbékélés megvalósítását. Ez lehetővé tenné egy szuverén, független, semleges és el nem kötelezett Kambodzsa lét-

rehozását, amely nem jelentene veszélyt a szomszédos országokra.

Tegnap reggel a két külügyminiszter nemzetközi sajtóértekezleten számolt be a találkozó eredményeiről. **Nguyen Co Thach** úgy vélte: legkorábban ez év első negyedévében, legkésőbb pedig szeptemberben megoldódhat a kambodzsai probléma, s ennek érdekében Vietnam számít Thaiföld együttműködésére is. **Sziddhi Szavetszila** kormányának nevében üdvözölte a csapatkivonás végső határidejét előre hozó hanoi döntést és elmondta: megbeszéléseiken egyetértettek abban, hogy **Norodom Szihanuk** herceg ötpontos és a Phnom Penh-i kormány hétpontos javaslatát kell elfogadni a kambodzsai rendezés alapjául. Sürgette, hogy „minél előbb, lehetőleg már a jövő hónapban” hívják össze a második dzsakartai találkozót. Ennek kapcsán javasolta, hogy a találkozózt követően, de még egy esetleges nemzetközi békekonferencia megrendezése előtt *Kína és a Szovjetunió is kapcsolódjon be a rendezési folyamatba.*

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL

Az Újvidéken megjelenő magyar nyelvű napilapban a múlt pénteken jelent meg, a Tanjug hírugynökség jelentése alapján, egy bekeretezett kis tudósítás, melynek címe: „Van-e Romániának vegyi fegyvere?”

MAGYAR SZÓ

Egy ilyen kérdés feltevése indokolatlannak látszhat egy olyan ország esetében, amelyet a leszerelési küzdelem élharcosaként tartanak számon. Enyhén szólva hírlapi kacskának tűnhet a hír, Mindazonáltal Nicolae Ceausescu elnöknek a külföldi diplomáttakkal Bukarestben megtartott újévi találkozója után vannak ilyen feltételezések. A beszédét hallgatók közül többen azt állítják,

sajtó tudósítása szerint — a vegyi fegyverről a következőket mondta:

— El szeretném mondani, hogy mi nemrégben beszélgettünk erről a kérdéstről, és ami Romániát illeti, nem foglalkozunk állást a vegyi fegyverek kérdésében, ha ugyanakkor nem születik általános megállapodás a nukleáris fegyverek megsemmisítéséről. Nem vagyunk hajlandóak az atomfegyverekkel rendelkezők akarától függni! Végtére is a vegyi fegyver is elbátortalaníthatja azoknak az ellenségeit, akiknek nincs a birtokában atomfegyver... Meg kell értenünk annak szükségességét, hogy egyidejűleg semmisítsünk meg minden tömegpusztító fegyvert, tehát a vegyi, a biológiai, az atom- és más fegyvernemeket. Nehéz lenne elképzelni, hogy sok nép beleegyezik, hogy

150 milliárd dollár az USA adósságának kamatterhe

89-dec. 20.

New York-i tudósítónktól:

Az Egyesült Államok gazdaságtörténetében először fordult elő, hogy az államadósságok után kifizetett kamatok összege eléri a költségvetési hiány összegét. A kamatokra idén kifizetett és kifizetésre kerülő 150 milliárd dollár a költségvetési kiadások 14 százalékával egyenlő. (A hetvenes évek közepén ez az arány nem haladta meg a 7 százalékot.)

Az államadósságok törlesztésével párhuzamosan kifizetett kamatok mind jelentősebb része kerül külföldre, az elmúlt években ugyanis sok külföldi beruházó vásárolt amerikai kincstárjegyeket, kormánykötvényeket és más állami értékpapírokat. A költségvetési hivatal vé-

leménye szerint a külföldi hitelezők számára kifizetett kamatok révén az USA más országok konjunktúráját „táplálja”, viszont örvendetesnek tartja, hogy az államadósságok döntő többsége mégiscsak a hazai pénzpiacokon keletkezett, így a kamatok visszaáramolnak az amerikai gazdaságba.

A költségvetési hivatal számításai szerint az államadósságok összege öt éven belül 2800 milliárd dollárra emelkedik, ennek az összegnek az éves kamatterhe pedig eléri majd a 200 milliárd dollárt. Arányban ez továbbra is megfelel majd a költségvetési kiadások 14 százalékának.

G. S. J.